T.C.
ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPSAMINDA BORSA İSTANBUL İMALAT ANA METAL SEKTÖRÜNDE YAYINLANAN FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ

Resül Ekrem HATİPOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yasin KÜTÜK

İstanbul, 2021

KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPSAMINDA BORSA İSTANBUL İMALAT ANA METAL SEKTÖRÜNDE YAYINLANAN FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ

Resül Ekrem HATİPOĞLU

İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
2021

"Resül Ekrem HATİPOĞLU" tarafından hazırlanmış ve 08.11.2021 tarihinde sunulmuş "KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPSAMINDA BORSA İSTANBUL İMALAT ANA METAL SEKTÖRÜNDE YAYINLANAN FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ" başlıklı tez İşletme Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Yasin KÜTÜK
Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Saim KILIÇ	İşletme Fakültesi, Altınbaş Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Figen ÖCAL	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Nişantaşı Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Yasin KÜTÜK	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Altınbaş Üniversitesi	_____

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kabul tarihi:

____/____/____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Resül Ekrem HATİPOĞLU

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Dr. Yasin Kütük'e, yüksek lisans yapmam konusunda beni cesaretlendiren bilgi ve tecrübeleri ile lisansüstü öğrenim hayatımın tüm zorlu aşamalarında her yönden yardımcı olan, tecrübeleri ile beni aydınlatan ve desteklerini hiç eksik etmeyen, kendilerini tanımaktan büyük onur duyduğum ders hocalarıma, çalışmalarım sırasında manevi desteğini her zaman hissettiğim ailem ve değerli eşime yürekten teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

DIŞ KAPAK…..……I
İÇ KAPAK……..……...II
ENSTİTÜ ONAYI……...……III
BEYAN ……...…… IV
TEŞEKKÜR ..……..V
İÇİNDEKİLER …….. VI
ÖZET…...……...… VIII
ABSTRACT ……IX
KISALTMALAR ……....X
ŞEKİLLER LİSTESİ ……..XIII
TABLOLAR LİSTESİ …….. XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ VE KURUMSAL RAPORLAMA

1. GİRİŞ.…….…. 1
1.1 KURUMSAL RAPORLAMAYA GENEL BAKIŞ ……..1
1.1.1 Raporlamaya İlişkin Temel Kavramlar …….……...……2
1.1.2 Kurumsal Raporlamanın Gelişimi ve Raporlama Çeşitleri …….....3
1.1.2.1 Finansal raporlama …...……5
1.1.2.2 Faaliyet raporlaması ...……..…….……21
1.2 KURUMSAL YÖNETİM ….…….……...24
1.2.1 Kurumsal Yönetim Kavramının Ortaya Çıkışı ……..…..…….24
1.2.2 Kurumsal Yönetim ile İlgili Teori ve Yaklaşımlar .…….……..……26
1.2.3 Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Uyum Raporlaması……...……30
1.2.4 Kurumsal Yönetim Endeksi ve Borsa Uygulamaları ..…..…….…...34
1.3 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK …….……...……...…….… 37
1.3.1 Sürdürülebilirlik Kavramının Ortaya Çıkışı……...……37

1.3.2 Sürdürülebilirlik ile İlgili Teori ve Yaklaşımlar ……...40
1.3.3 Sürdürülebilirlik İlkeleri ve Raporlaması ……...……....43
1.3.4 Sürdürülebilirlik Endeksi ve Borsa Uygulamaları …….……...….54
1.4 ENTEGRE RAPORLAMA ……..…….59
1.4.1 Entegre Düşünce ve Entegre Raporlamanın Gelişimi ……59
1.4.1.1 Entegre düşünce …….….63
1.4.1.2 Entegre raporlama ……..65
1.4.2 Entegre Raporlama Çerçevesi ve Temel Kavramlar …….……...…70
1.4.2.1 Kuruluş ve diğerleri için değer yaratma ……71
1.4.2.2 Entegre raporlama değer yaratma süreci ..…..……...……71
1.4.2.3 Entegre rapor sermaye öğeleri ……..73
1.4.3 Entegre Raporlama Kılavuz İlkeleri ……..75
1.4.4 Entegre Raporlama İçerik Öğeleri ……..77
1.4.5 Entegre Raporlaya Yönelik Eleştiriler ve Yaşanan Zorluklar…….....78

İKİNCİ BÖLÜM

BORSA İSTANBUL İMALAT/ANA METAL SEKTÖRÜNDE ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ

2.1 LİTERATÜR TARAMASI ……..81
2.2 ARAŞTIRMANIN AMACI ……..……84
2.3 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE KISITLAR ……84
2.4 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ ……...……..…86
2.4.1 İçerik Analizi ……...…….86
2.4.2 Veri Analizi ……...…..….95
2.5 ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI VE ÖNERİLER ……....128

KAYNAKLAR …… 138

ÖZET

KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPSAMINDA BORSA İSTANBUL İMALAT ANA METAL SEKTÖRÜNDE YAYINLANAN FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ

HATİPOĞLU, Resül Ekrem

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Yasin KÜTÜK

Tarih : 11/2021

Sayfa : 151

Günümüzde yatırımcıların firmaların finansal performanslarının yanı sıra, finansal olmayan, çevresel, toplumsal, sürdürülebilir ekonomik değer yaratma kabiliyetleri de önem kazanmaya başlamıştır. Bu amaçla öncelikle finansal performans sonuçlarını yansıtan finansal raporların içerik olarak yetersiz gelmeye başlaması ile buna ilaveten yayınlanmaya başlayan kurumsal yönetim temelli raporlar ve sürdürülebilirlik esaslı raporlar bireysel ve kurumsal yatırımcı ve paydaşlar için bir anlam karmaşası ve fikir bulanıklığına sebebiyet vermektedir. Paydaşlar ve yatırımcılar için bir artı değer yaratma amacıyla ortaya çıkan entegre raporlama, ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri de içerisinde barındırmaktadır. Kurumların geçmiş performansına yönelik ve birbirinden bağımsız geleneksel raporların ihtiyacı karşılamada yetersiz kalması entegre fikrini ortaya çıkarmış ve entegre raporlama ile kurumların geçmiş, bugün ve gelecekteki yarattıkları değeri bütüncül bir yaklaşımla sunabildikleri bir iletişim biçimi halini almıştır. Ülkemizde ilk kez 2015 yılında yayınlanmaya başlayan entegre raporlama serüveni, bu konuya ilgi ve hassasiyet gösteren firmalarla birlikte her gecen yıl hızla artmakta ve yayınlanan raporların uluslararası kılavuz ilkeleri çerçevesinde hazırlanması önem kazanmaktadır. Bu çalışmada Borsa İstanbul da işlem gören imalat ana metal sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yayınlamış oldukları faaliyet raporlarının, uluslararası entegre raporlama çerçevesi kapsamında içerik analizi yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Entegre raporlama, Kurumsal yönetim, Sürdürülebilirlik

ABSTRACT

INTEGRATED REPORT COMPLIANCE REVIEW OF ANNUAL REPORTS PUBLISHED IN BORSA İSTANBUL MANUFACTURING BASIC METAL SECTOR WITHIN THE SCOPE OF CORPORATE GOVERNANCE AND SUSTAINABILITY

HATİPOĞLU, Resül Ekrem

M.Sc., Department of Business, Altınbaş University

Supervisor : Dr. Yasin KÜTÜK

Date : 11/2021

Pages : 151

Today, the ability of investors to create non-financial, environmental, social and sustainable economic value has started to gain importance as well as the financial performance of companies. For this purpose, financial reports that reflect financial performance results start to be insufficient in terms of content, and in addition to this, corporate governance-based reports and sustainability-based reports cause a confusion and confusion for individual and corporate investors and stakeholders. Integrated reporting, which is created with the aim of creating added value for stakeholders and investors, also includes economic, environmental and social impacts. The inadequacy of traditional reports regarding the past performance of organizations and independent from each other to meet the needs has revealed the idea of integrating, and with integrated reporting, it has become a form of communication where organizations can present the value they have created in the past, present and future with a holistic approach. The adventure of integrated reporting, which started to be published in 2015 for the first time in our country, increases rapidly every year with companies showing interest and sensitivity in this issue, and it is important to prepare the published reports within the framework of international guidelines. In this study, it is aimed to examine the annual reports published by the companies operating in the manufacturing base metal sector traded in Borsa Istanbul, by content analysis method within the scope of the international integrated reporting framework guidelines.

Key Words : Integrated reporting, Corporate governance, Sustainability

KISALTMALAR

A4S	The Prince's Accounting for Sustainability Project
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants
APB	Accounting Principle Board
ASB	Accounting Standards Board
ASC	Accounting Standards Committee
ASSC	Accounting Standards Steering Committee
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BIST	Borsa İstanbul
BM	Birleşmiş Milletler
BOBİ FRS	Büyük ve Ortaboy İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları
BSE	Bombay Stock Exchange
CDP	Carbon Disclosure Project
CIMA	Chartered Institute of Management Accountants
CPA	Certified Public Accountant
CSD	The United Nations Commission on Sustainable Development
CSR	Sustainability and Corporate Socail Responsibility
DJSI	Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
ERTA	Entegre Raporlama Türkiye Ağı
ESG	Environmental Social and Governance
FAF	Financial Accounting Foundation
FASB	Financial Accounting Standards Board
FRC	Financial Reporting Council
FTSE	Financial Times Stock Exchange
GASB	Governmental Accounting Standards Board
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizma
GRI	Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative)
IAS	Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards)

IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IASCF	International Accounting Standards Committee Foundation
ICAEW	The Institute of Chartered Accountants in England and Wales
IFAC	The International Federation of Accountants
IFAD	International Forum for Accountancy Development
IFRIC	The International Financial Reporting Interpretation Comitte
IIRC	International Integrated Reporting Council
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
IR	Integrated Reporting
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KAP	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KAYİK	Kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KOBİ	Küçük ve Orta boy İşletmeler
KPG	Kilit performans göstergeleri
KRG	Kilit risk göstergeleri
KYBF	Kurumsal Yönetim Bilgi Formu
MSCI	Morgan Stanley Capital International
MSGUT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
OECD	Organization for Economic Cooperation Development
PCAOB	US Public Company Accounting Oversight Board
SASB	Sürdürülebilir Muhasebe Standartları Kurulu
SEC	Security Exchange Comissioan
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SKD	Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
SMSK	Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu
SPK	SPK Sermaye Piyasası Kurulu
SRI	Socially Responsible Investing
TDHP	Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları

TKYD	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TURMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
UK	United Kingdom
UNEP	United Nations Environment Program
UNGC	UN Global Compact
URF	Uyum Rapor Formatı
USGAAP	Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
XBRL	Extensible Business Reporting Language
XKURY	Bist Kurumsal Yönetim Endeksi
XSURD	Bist Sürdürülebilirlik Endeksi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 : Bilgi ve raporlama ekseni ……..……4
Şekil 2 : Kurumsal raporlamanın evrimi ……..……...5
Şekil 3 : XBRL raporlama sürecindeki temel sorun ……...……...11
Şekil 4 : Raporlama sürecine XBRL yaklaşımı ……...……12
Şekil 5 : Sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları...……42
Şekil 6 : Entegre raporlama paydaş kapitalizm ölçütleri ...……..……....……....…..61
Şekil 7 : Ayırt edici önemlilik kavramlarını ele alan standartlar ...……....…….62
Şekil 8 : Entegre düşünce değer süreci ……...……..64
Şekil 9 : Entegre raporlama değer yaratma süreci ……....…….…….....72
Şekil 10: Entegre raporlama sermaye öğeleri ….……....…….…...74
Şekil 11: Entegre raporlama kılavuz ilkeleri ...……....…….……..76

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Maliye Bakanlığı MSUGT düzenlemelerine ilişkin liste……8
Tablo 2: SPK mali tablo ve finansal raporlamaya ilişkin tebliğler listesi …….....14
Tablo 3: Dünyada finansal raporlama ilişkin düzenleyici kurumlar ……19
Tablo 4: Kurumsal yönetime ilişkin düzenlemeler…….…….....31
Tablo 5: SPK kurumsal yönetim ilkeleri ana ve alt başlıkları …….…….....33
Tablo 6: BİST kurumsal yönetim endeksine (XUKRY) yer alan şirketler ……..….....35
Tablo 7: Kurumsal yönetim derecelendirme notu ……..…….....37
Tablo 8: Kurumsal yönetim derecelendirme not skalası …….…….…….....37
Tablo 9: Sürdürülebilirlik kavramının gelişimine ilişkin çalışmalar ..…….…….....40
Tablo 10: Birleşmiş Milletler küresel ilkeler sözleşmesi standartları …..…….....45
Tablo 11: Birleşmiş Milletler SKA (Sürekli Kalkınma Amaçları) ……...……46
Tablo 12: OECD çok uluslu şirketler sürdürülebilirlik ilkeleri ……..…….....47
Tablo 13: Kurumsal sürdürülebilirlik raporlama standartları gelişimi …….....47
Tablo 14: GRI (Global Reporting Initiative) standartları …….....50
Tablo 15: SASB sürdürülebilirlik sorunları evreni …….....53
Tablo 16: SPK sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi …….....58
Tablo 17: Mervyn King komite çalışmalarına ilişkin özet bilgileri ……..…….....67
Tablo 18: Türkiye'de yayınlanmış entegre raporlar listesi (2015-2019)…….....68
Tablo 19: BİST imalat ana metal sektör şirketleri…….....85
Tablo 20: GRI standartları (Türkçe) …….....87
Tablo 21: Entegre rapor içerik öğeleri ve GRI standartları eşleştirme tablosu …….....94
Tablo 22: Borusan entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……...……..95
Tablo 23: Borusan GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…...…….96
Tablo 24 : Burçelik entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu ……..97
Tablo 25 : Burçelik GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….98
Tablo 26 : Burçelik vana entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….....99
Tablo 27 : Burçelik vana GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…100

Tablo 28 : Çelik halat entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……101
Tablo 29 : Çelik halat GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….102
Tablo 30 : Çemaş entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……..…..103
Tablo 31 : Çemaş GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….……..104
Tablo 32 : Çemtaş entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…..…..……..105
Tablo 33 : Çemtaş GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….……106
Tablo 34 : Çuhadaroğlu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….…107
Tablo 35 : Çuhadaroğlu GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu.….108
Tablo 36 : Demisaş entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……...…109
Tablo 37 : Demisaş GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu……..…110
Tablo 38 : Döktaş entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……..….111
Tablo 39 : Döktaş GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu……..…112
Tablo 40 : Erbosan entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……..….113
Tablo 41 : Erbosan GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu……..…114
Tablo 42 : İzmir demir çelik entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…..115
Tablo 43 : İzmir demir çelik GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu.117
Tablo 44: Kardemir entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu……....118
Tablo 45: Kardemir GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….....119
Tablo 46: Özbal entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….....120
Tablo 47: Özbal GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….....121
Tablo 48: Sarkuysan entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….....122
Tablo 49: Sarkuysan GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….....123
Tablo 50: Tuğçelik entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….....124
Tablo 51: Tuğçelik GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu…….....125
Tablo 52: Yükselen entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu…….....126
Tablo 53: Yükselen GRI göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri tablosu.....127
Tablo 54: Ana metal sektörü 2019 yılı entegre rapor uygunluk araştırması puan tablosu…129
Tablo 55: Sonuçlara göre şirket sıralaması ve içerik öğeleri puan dağılımı……..…130
Tablo 56: GRI göstergeleri en çok tekrar eden göstergeler ve dağılımı……...131

Tablo 57: Toplam açıklama yapılan GRI göstergeleri ve ortalamaları……132
Tablo 58: GRI standart göstergelerinin çevrim sayıları……...……..133
Tablo 59: GRI göstergelerinin içerik öğelerine dağılımı ……..……..134

BİRİNCİ BÖLÜM
KURUMSAL YÖNETİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ VE KURUMSAL RAPORLAMA

1. GİRİŞ

Yirminci yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve üçüncü sanayi devrimi ile maddi varlıkların yüksek oranda değer artışı özellikle halka açık şirketlerin UFRS, US GAAP standartlarında yayınlamış oldukları raporlarında şirket değerinin belirlenmesi açısından ve maddi varlıklarının muhasebe değeri yerine bugünkü değeri esasına göre yer alması oldukça önemliydi ve piyasalar açısından önemli bir eksikliği gideriyordu. Ancak günümüzde iş dünyasında ve teknolojide yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm dördüncü sanayi devrimi, yapa zekâ, blockchain gibi hayatımıza yeni giren kavramlar, maddi olmayan varlıkların değerinde meydana gelen artışlar bu alanda yeni raporlama bakış açısına olan ihtiyacı arttırmıştır.

Özellikle sürdürülebilirlik raporlaması, pandemi nedeniyle içine düştüğümüz ekonomik ve sosyal çıkmazların, çevresel aşırılıkların neden olduğu iklimsel değişikliklerin ekonomimiz üzerindeki etkilerini oldukça yoğun hissettiğimiz bir ortamda yatırımcı ve paydaşlar için şirketlerin ekonomik, sosyal ve yönetsel kabiliyetlerinin ortaya konulması açısından önemli bir hale gelmektedir.

Değer yaratma kavramı üzerine odaklanan entegre raporlama düşüncesi de "girdiden sonuca" olarak bilinen şirketlerin uyguladıkları iş modeli neticesinde ortaya konan değer, muhasebe açısından şirket ne kadar kar etti yerine şirket ürünü nasıl yaptı sorusuyla farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde maddi varlıkların değerlemesinden, maddi olmayan varlıklara, buradan sosyal ve çevresel faktörlerin giderek önem kazandığı bir dünyaya doğru yol aldığımız bugünlerde sürdürülebilir bir ekonomik ve sosyal hayatın devamı bütünsel bir bakış açısını doğru şekilde raporlayabilmekten geçmektedir.

1.1 KURUMSAL RAPORLAMAYA GENEL BAKIŞ

Bu araştırmanın konusu iş dünyası, paydaşlar, yatırımcılar ve çevresel aktörler için son derece önem arz eden kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik kavramlarını irdeleyerek,

bu kapsamda yapılan finansal raporlama, sürdürülebilirlik raporları ve entegre raporlama faaliyetlerini hakkında bilgi vermekle birlikte Borsa İstanbul hisse senedi piyasasında işlem görmekte olan imalat / ana metal sanayi sektöründe yer alan şirketlerin yayınlamış oldukları faaliyet raporlarının, uluslararası entegre raporlama çerçevesinde uygunluğunun araştırılarak öneriler sunulmasıdır.

1.1.1 Raporlamaya İlişkin Genel Kavramlar

Rapor; bir iş veya bir konu ile ilgili yapılan inceleme ve araştırma sonucunu bildiren yazı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Raporlama kavramı ise herhangi bir iş, bir konu ile ilgili inceleme, gözlem, araştırma sonucu veya düşünceyi yazılı bir şekilde ortaya koyma işlemini ifade etmektedir. İşletmecilik bağlamında raporlama güvenilir, tarafsız ve doğru bilgiler sunarak paydaşların bilgilendirilmesini ve doğru kararlar almasını sağlamaktadır.

Her işletme belli bir amacı gerçekleştirmek için kurulmakta, bu amacı gerçekleştirebilmek adına çeşitli kaynaklara sahip olarak bu kaynakların kullanımı ile elde edilen ürün/hizmetlerin satılması neticesinde işletmeye bir nakit akışı sağlamaktadır. Sağlanan nakit akışı ile tekrar ürün/hizmet üretim süreci başlamakta ve bu döngü işletmelerin sınırsız olan ömrü boyunca devam etmektedir. İşleyen bu sürecin belirli dönemler itibariyle sonuçlarının ortaya konulması, yapılan işlerin etkinliği ve verimliliğinin ölçülmesi, operasyonel süreçlere ilişkin aksaklıklar var ise bunların tespit edilmesi ve düzeltilmesi, iyileştirilmesi gibi çeşitli sebeplerle işletmelerin devam eden iş süreçlerini dönemlere (günlük, aylık, haftalık vb.) bölerek iş sonuçlarını görmek ve değerlendirmek her halükarda yönetimin, paydaşların, şirkete yatırım yapan yatırımcıların, devletin ve işletmeyi oluşturan farklı çıkar gruplarının temel istek ve taleplerinin başında gelmektedir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi işletmelerin birden çok sayıda çıkar grupları ile etkileşimi ve iletişimi bulunmaktadır ve her grupta kendi bakış açısı ve uzmanlık alanlarına göre faaliyet sonuçlarını farklı perspektiften değerlendirmeyi istemektedirler. Bunlardan bazıları, örneğin yatırımcılar şirkete yatırdıkları sermayenin geri dönüşünü takip etmek, bu işten ne kadar karlı/zararlı çıkabileceklerini ölçmek isteyeceklerdir. Keza firmaya kredi kullandıran bir bankayı düşündüğümüzde banka şirkete kullandırmış olduğu kredinin batıp batmayacağını, firmanın krediyi ödeme gücünü ölçmeyi isteyecektir. Devlet tarafından bakacak olursak, işletmenin faaliyetleri ile yaratmış olduğu karından

ilgili yasal ve vergi mevzuatı çerçevesinde vergisini doğru bir şekilde hesaplayıp ödemesini bekleyecektir. Aslında burada bahsedildiği üzere tüm bu ekonomik ve sosyal çıkar gruplarının firmada beklentisi, her ne iş yapıyor olursa olsun buna ilişkin çıkar gruplarının beklentilerini karşılayacak, sorularını yanıtlayacak bir nihai özet, yani rapor sunabilmektir.

Muhasebe, neredeyse yazının icadı ile başlayarak, Mezopotamya da toplanan vergilerin kaydedilmesi ile hayat bulmuştur. Finansal raporlama olarak bahsettiğimiz; temel alt yapısının ve dayanağının muhasebe kayıt sisteminden elde edildiği çoğunlukla işletme sahiplerinin, yatırımcılarının ve diğer ekonomik aktörlerin taleplerini karşılamaya yönelik bir raporlama düzenidir. Muhasebenin temel işlevlerini kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama olarak sıraladığımızda, raporlama muhasebenin son basamağını oluşturmaktadır.

Raporlar mutlaka belli bir amaca hizmet eden bir şablonu, formatı ve temel bazı niteliksel özellikleri barındıran bir yapıya sahiptirler. Örneğin, muhasebe raporlarından en temel olanlarından bahsedecek olursak Bilanço (finansal durum tablosu) ve Gelir Tablosu (kar-zarar cetveli) mutlaka temel bir hazırlanış mantığı, şekli ve alt yapısı bulunmaktadır.

İşletmeler açısından raporlama sürecine ve sonuçlarına baktığımızda, çoğunlukla kurum ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin elde edilip işlenmesi ile çeşitli menfaat sahiplerine yönelik raporların oluşturulmasını kapsamaktadır. Bu bakımdan kurum dışı ekonomik aktörlere yönelik hazırlanan raporlar kurumsal rapor olarak adlandırılmaktadır.

1.1.2 Kurumsal Raporlamanın Gelişimi ve Raporlama Çeşitleri

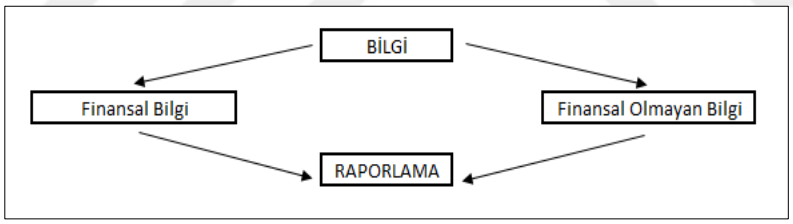
Kurumsal raporlamanın ilk örneklerinin firmaların yöneticileri, ortakları ve diğer paydaşlarına sunulmak üzere hazırlamış oldukları finansal tablolar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Gerek ülkelerin uygulamış oldukları farklı muhasebe sistemleri, gerek sektörel muhasebe uygulama farklıları hazırlanan finansal tabloların anlaşılmasında, yorumlanmasında zorluklar çıkarabilmektedir.

Bununla birlikte finansal tablolar uzun yıllar şirketlerin performanslarının değerlendirilmesinde temel belirleyici rol oynamıştır. Şirket performansının sadece karlılık baz alınarak değerlendirilmesi uzun vadede yeterli olmamıştır. Bu sebeple kurumsal yönetim anlayışı, sürdürülebilirlik, çevreye duyarlılık, kaynakların etkin

kullanımı, doğaya verilen zararlar, yenilenebilir, geri dönüştürülebilir kaynakların kullanımı gibi çok faktörlü kavramlar bütünsel ve stratejik bir bakış açısını yakalamak için ortaya çıkan kavramlar olmuştur.

Kurumsal raporlamanın temelleri ilk tarım faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yıllarda tutulan muhasebe kayıtlarına kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte, bu kayıtların yayımlanmasının yasal zorunluluk haline gelmesi 1930'ların başında ABD'de yaşanan "Büyük Buhran" (Great Depression) sonrasında gerçekleşmiştir. Yaşanan bu büyük krizin ardından yatırımcı güveninin zedelendiğini gören ABD, Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'nı (US GAAP) oluşturmuş ve ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nu (SEC) kurarak payları borsada işlem gören şirketlerin finansal bilgilerini yayımlamasını zorunlu hale getirmiştir (Aras ve Sarıoğlu, 2015).

İşletmeler açısından raporlama çeşitlerini düşündüğümüzde, raporlamayı finansal ve finansal olmayan bilgi ekseninde değerlendirebiliriz. Finansal raporlamanın dayanağını oluşturan finansal bilgi esasında muhasebe temelli, işletmelerin faaliyetleri neticesinde gerçekleşen işlemlerin muhasebenin temel kavramlarından olan parayla ölçülme kavramı gereği, iktisadi işlem ve olayların muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılması ile ortaya çıkmaktadır.

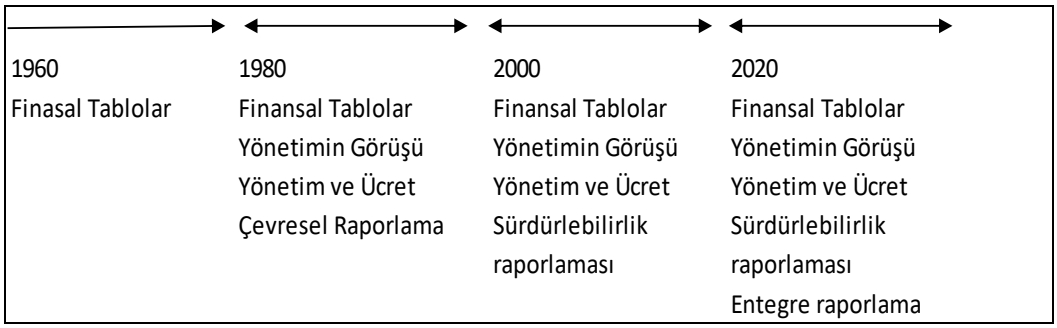
Şekil 1 : Bilgi ve raporlama ekseni
Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

İşletme faaliyetleri sonucunda tüm paydaşlar için yaratılan değerin kurumsal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına aktarılması beklenmektedir. İşletmeler finansal sermaye üzerinde yaratılan değeri finansal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına aktarmak zorundadır. Buna karşılık finansal olmayan sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer kurumsal sosyal sorumluluk raporları veya sürdürülebilirlik raporları ile gönüllülük esasına dayalı olarak bilgi kullanıcılarına aktarılmaktadır (Maliye Bakanlığı, 1992) .

Tarihi verilere dayalı muhasebe ve raporlama sistemleri işletmelerin geleceğe yönelik bilgi ve entelektüel sermayesini değerlemede eksik kalmakta ve yatırımcılar açısından stratejik yönetim anlayışı ile uzun vadeli yatırım kararlarının alınmasında tatmin edici sonuçlar verememektedir.

Kurumsal raporlama, çalışan, yatırımcı, müşteri gibi taraflara bir işletmeyle işlem yapmak için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamayı amaçlamaktadır. Bu, kurumsal raporlamanın "bilgi işlevi" olarak adlandırılabilir. Kurumsal raporlama hizmetleri başka bir işlevi, "dönüştürme fonksiyonu" olarak adlandırılabilir. Bilgi işlevi, karşı taraflardan hiçbir geri bildirim almayacağını varsaymakla birlikte, dönüşüm işlevi, karşı taraflardan etkileşime izin vererek bu varsayımı rahatlatmaktadır (Yüksel, 2018).

Kurumsal raporlamanın süreç ve gelişim aşamalarını kavramsal olarak sınıflandırdığımızda; geçmiş dönem finansal bilgileri içeren geleneksel muhasebe yaklaşımına göre yapılan finansal raporlama; finansal bilgilerin yanında, sayısal olmayan bilgileri, şirket vizyon, misyon açıklamaları, sosyal sorumluluk beyanı, insan kaynakları politikaları gibi açıklamaları içeren faaliyet raporlaması; sosyal, çevresel ve ekonomik boyutları barındıran sürdürülebilirlik temelinde işletme faaliyetlerini ve iş süreçlerini açıklayan sürdürülebilirlik raporlaması; kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde şeffaflık ve hesap verilebilirlik, mali ve beşeri kaynakların etkin kullanımıyla istikrarlı bir kurumsal yapıyı beyan eden kurumsal yönetim raporlaması; son olarak da entegre düşünce temelinde finansal ve finansal olmayan bilgileri bir araya getirerek, uzun vadeli, sürdürülebilir, değer yaratma esaslı, stratejik odaklı; finansal, sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan performansı raporlayan entegre raporlama olarak sıralayabiliriz.

Şekil 2 : Kurumsal raporlamanın evrimi
Kaynak : IIRC , 2011

1.1.2.1 Finansal raporlama

İşletmelerin dönemsel performansının, varlıklarının ve bunun hangi kaynaklar ile elde edildiğinin, kar-zarar durumunun ölçülmesinin en temel kaynağı finansal tablolar yani faaliyet sonuçlarını kullanıcılara aktarmakta kullanılan kurumsal raporlama aracı olan finansal raporlamadır. Geleneksel raporlama olarak da bilinen finansal raporlama; şirket

yönetiminin ve paydaşların karar alırken ihtiyaç duyduğu finansal bilgilerin elde edilmesini sağlayan önemli ve temel bir kaynaktır.

Finansal raporlama; finansal bilgi temelinde hazırlanmış ve işletmenin finansal performansına etki yapan unsurların muhasebe kayıt usulüne göre kayda alınmış, tarihi yani geçmişe ait ve ekonomik anlamda parayla ifade edilebilen faaliyetlerinin kaydedilmesi, özetlenmesi ve raporlanması ile bu raporların finansal bilgi kullanıcılarına sunulmasıdır. Finansal raporlar firmaların maddi varlıkları ve kaynaklarına ilişkin ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Yatırımcılar ve paydaşlar, ortaklar ve diğer menfaat grupları şirketlerin sahip oldukları varlıklar ile karlılık beklentilerini hesaplamakta, buna şirketlere yatırım yapmakta, temettü dağıtmasını beklemektedir. Bu beklentileri karşılamaya yönelik hazırlanan temel raporlar da şirketin finansal göstergelerini içinde bulunduran finansal raporlardır.

Finansal raporlama, küçük ve orta boy işletmeler ya da mikro ölçekli şirketlerde yönetim işini kendi üstlenen şirket sahipleri için ve yine daha profesyonel yönetim anlayışı benimseyen orta ve büyük ölçekli şirketlerde icra kurulu veya profesyonel yöneticiler için karar alma noktasında temel referans kaynağı olmaktadır.

Finansal raporlama, temelde muhasebe bilgilerinin, sistematik ve belirli standartlara bağlanmış olarak muhasebe kayıtlarına alınmış, şirket faaliyet döngüsünde gerçekleşen olayların yine belirli bir sunum formatında özetlenerek ve parasal değerlerle ifade edilmesidir. Bu kapsamda finansal raporlamanın oluşumunda temel düzenleyici kurumlar ve uygulamalarını aşağıdaki gibi inceleyebiliriz.

1.1.2.1.1 Türkiye'de düzenleyici kurumlara göre finansal raporlama

Ülkemizde uygulanan muhasebe standartlarının gelişimi devletin öncülüğünde gerçekleşmiş geçen yıllar içerisinde ekonomik ve siyasi yakınlık derecesine göre farklı ülke uygulamaları benimsenmiştir. Muhasebe ve finansal raporlama uygulamaları vergi mevzuatı ve Türk ticaret kanunu uygulamaları ile hayat bulmakta ancak, çoğu zaman bu kuruluşların yeterli gelmediği durumlarda farklı yasal mevzuata sahip işletmeler özelinde düzenleyici ve yönlendirici çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye'de yapılan çalışmalar neticesinde çoklu bir muhasebe standardı sistemi ortaya çıkmış ve bir işletme bazen birden fazla muhasebe sistemine tabi olur hale gelmiştir. Örneğin; Türkiye piyasalarında faaliyet gösteren bir banka vergi mükellefi olarak vergi

dairesine vereceği bir bilanço için "1 no'lu Muhasebe sistemi uygulama genel tebliği uyarınca belirlenen ilkeler ve tekdüzen hesap planını", bir aracı kurum olarak Sermaye Piyasası Kuruluna (SPK) vereceği bilanço için "SPK Muhasebe Standartlarını" bir banka olarak Bankalar Düzenleme ve Denetleme Kuruluna (BDDK) vereceği bilanço için "BDDK Muhasebe Standartlarını" ve nihayet alacağı olası bir uluslararası kredi için ilgili kredi kuruluşuna vereceği bilanço için "Uluslararası Muhasebe Standartlarını" esas alarak mali tablolarını düzenlemek zorunda kalmaktadır (Başpınar, 2019).

a) Maliye Bakanlığı uygulamaları

Ülkemizde uzun yıllardır Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve 26.12.1992 yılında resmi gazetede yayınlanarak 1994 yılı faaliyet dönemi ile yürürlüğe giren 1 sıra numaralı muhasebe uygulama genel tebliği (MSUGT) kapsamında tek düzen muhasebe sistemi uygulaması ile mali tablolar hazırlanmaktadır. Türkiye muhasebe sistemi uygulama genel tebliği işletmeler için mali politika ve vergi beyanı esaslı bir sistem oluşturmaktadır. Burada esas olan şirketlerin devlete ödeyecekleri vergi miktarını doğru bir şekilde hesaplayarak beyan edilmesi üzerine kurulmuştur. Esasında finansal tabloların isminin de mali tablolar olarak anılması da buradaki yaklaşımı belirtmektedir. Şirketlerin muhasebe standartları, ilke ve prensiplerine göre düzenledikleri finansal tablolar ticari bilançonun hazırlanmasına ilişkin olmakla beraber, maliye bakanlığı gerek kanun, gerekse uygulama tebliği ve benzeri düzenlemeler ile vergi matrahının tespitine ilişkin mali tabloların hazırlanmasını talep etmektedir.

1 sıra numaralı muhasebe sistemi uygulama genel tebliğine göre bilanço ve gelir tablosu ekleri ile temel mali tabloları, satışların maliyeti, fon akım, nakit akım ve kar dağıtım tabloları ise ek mali tablolar olarak belirlenmiştir (Köse ve Çetinel, 2017).

Maliye Bakanlığı 1 numaralı muhasebe sistemi uygulama genel tebliği kapsamında zaman içinde 14 adet daha tebliğ yayınlamış ve bu tebliğler ile muhasebenin temel ilkeleri, politikaları, mali tablo ilkeleri ve sunumuna ilişkin ve yine tek düzen muhasebe hesap planı ve işleyişi ile ilgili konu başlıklarında düzenlemelerde bulunmuştur. İlgili tebliğlere ilişkin tarih ve açıklamalara ilişkin liste aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1 : Maliye Bakanlığı MSUGT düzenlemelerine ilişkin liste

Maliye Bakanlığı muhasebe uygulama genel tebliği listesi		
Tarih	**Tebliğ No**	**Düzenleme içeriği / amacı**
26.12.1992	1 No Msgut	TDHP, muhasebenin temel kavram ve politikaları ile mali tablolar
16.12.1993	2 No Msgut	1 sıra no'lu MSUGT 'in de yer alan düzenlemelere açıklık getirmek,
18.9.1994	3 No Msgut	Temel mali tabloları düzenleme limiti ile 7/A-7/B maliyet hesapları kullanım limitleri
18.3.1995	4 No Msgut	Ticari kardan mali kara ulaşmak için yapılması gereken hesaplamalar ve vergi bildirimi
20.4.1995	5 No Msgut	Temel ve Ek mali tabloları düzenleme zorunluluğu
7.3.1996	6 No Msgut	Ek mali tabloların düzenlenmesine ilişkin limitlerin belirlenmesi
21.12.1996	7 No Msgut	7/A maliyet hesap kullanımı ve ek mali tablo düzenleme limitlerinin tespiti
28.4.1998	8 No Msgut	Ek mali tablolardan kar dağıtım tablosunun düzenlenme limitlerinin tespiti
27.12.1998	9 No Msgut	7/A maliyet hesap kullanımı ve ek mali tablo düzenleme limitleri
19.12.2000	10 No Msgut	7/A maliyet hesap kullanımı ve ek mali tablo düzenleme limitleri
31.7.2003	11 No Msgut	Tekdüzen hesap çerçevesi, hesap planı ve hesap planı açıklamaları
5.5.2004	12 No Msgut	Enflasyon muhasebesi ve 5024 s. kanun ile yapılan değişiklikler
6.10.2004	13 No Msgut	Yeni Türk lirasına geçiş ile ilgili uygulama ve düzenlemeler
28.12.2004	14 No Msgut	Yeni Türk lirası uygulama ve muhasebe kayıtlarına ilişkin düzenleme

Kaynak : https://www.verginet.net/dtt/1/TekDuzenHesapPlani_3691.aspx (Erişim : 05.12.2020)

Yukarıda yer alan listeye bakıldığında maliye bakanlığının uzun süredir, finansal tabloların ve muhasebe sisteminin uygulanmasına ilişkin tebliğ yayınlamadığı ve bu görevi diğer düzenleyici kurumlara bıraktığı söylenebilir.

Maliye bakanlığı muhasebe ve vergi uygulamalarında düzenleyici kurum olarak uzun yıllardır temel aktör olarak yer almaktadır. 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun yayınlanmasının ardından Türkiye IFAC (International Federation Of Accountants) üyesi olması ile uluslararası muhasebe standartlarını kabul etmek ve kendi muhasebe standartlarını hazırlamak zorunda kalmıştır. TURMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) kurulması ile ulusal muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar kapsamında (TMUDESK) Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu 9 Şubat 1994 tarihinde hayata geçmiş ve yaptığı çalışmalar sonucunda 19 adet muhasebe standardı yayınlanmıştır. TMUDESK görevini mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası kanunu ile kurulan ve 07.03.2020 tarihinde faaliyete gecen TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu)'na devretmiştir.

b) Kamu gözetimi muhasebe ve denetim standartları kurulu uygulamaları

1970'li yıllarda (KİT) Kamu İktisadi Teşebbüslerinin uygulamakla zorunlu olduğu tek düzen muhasebe sistemi uygulamaları ile başlayan muhasebe ve finansal raporlama macerası, zaman içinde kurulun, kapatılan, görevleri bir diğerine devredilen kurumlar ile oldukça büyük değişim göstermiştir.

Nihayetinde son yıllarda yapılan gerek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) değişiklikleri, gerekse uluslararası standartlara uygun bir finansal raporlama yapılabilmesi ve modern dünyanın kullanmakta olduğu muhasebe standartlarının ülkemizde de uygulanabilmesi amacı 26.09.2011 tarih ve 660 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) vasıtası ile uluslararası geçerliliği olan ve dünyada uygulanmakta olan muhasebe, denetim ve raporlamaya ilişkin standartlar ülkemize kazandırılmıştır. Kamu gözetimi muhasebe ve denetim standartları kurumunun kurulması ile TMSK'nın yürütmekte olduğu görevler bu kuruma geçmiştir.

Kamu gözetimi muhasebe ve denetim standartları kurumu yüksek kalitede ve güvenilir bir finansal raporlama ve bağımsız denetim ortamı oluşturma vizyonu ve finansal raporların uluslararası standartlarla uyumlu olarak düzenlenmesini ve denetlenmesini sağlayacak standartlar koymak, etkin bir kamu gözetimini gerçekleştirmek misyonu ile faaliyet göstermektedir. Bu sayede KGK muhasebe ve denetim standartlarının uluslararası geçerliliği olacak şekilde uygulanma görevini üstlenmiş, maliye bakanlığı da temel işlevi olması gereken vergi politikalarının oluşturulması uygulanması fonksiyonlarını icra etmek konusunda daha aktif bir pozisyonda yer almıştır. Aslında 6102 sayılı Türk ticaret kanununun üçüncü bölümü olan denetleme başlığını incelediğimizde denetime tabi olan şirketler ve şirketler topluluğunun finansal tablolarının KGK tarafından yayınlanan uluslararası denetim standartları ile uyumlu Türkiye denetim standartlarına göre denetlenebilmesi içinde uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu Türkiye muhasebe standartlarının kabul edilmiş ve uygulanabiliyor olması gerekmektedir. Buradan hareketle finansal raporlamaya esas finansal tabloların denetlenebilir ve karşılaştırılabilir nitelikte olması özelliği önem kazanmaktadır.

Kamu gözetim kurumu almış olduğu ilke kararı gereği, öncelikle 6102 sayılı Türk ticaret kanunun 397. Maddesinin 4. Fıkrası kapsamında bulunan bağımsız denetime tabi

şirketlerin TMS (Türkiye Muhasebe Standartları) ve TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları)'na uygun finansal tablolar düzenlemesini zorunlu tutmuştur. Şirketler her yıl KGK tarafından belirlenen üç ölçütten ikisinin limitlerinin art arda iki hesap döneminde aşıp aşmadıklarını kontrol ederek, limitlerin aşılması durumunda TMS ve TFRS 'ye göre finansal raporlarını düzenlemek zorundadırlar. Bu limitler 14 Şubat 2019 tarihli kurul kararına göre aktif büyüklüğü 35 milyon TL, yıllık net satış hasılatı 170 milyon TL, çalışan sayısı 175 kişi olarak yeniden belirlenmiştir.

Kamu gözetim kurumu 2011 yılından bu yana her yıl uygulanacak olan TMS ve TFRS'leri uluslararası finansal raporlama standartlarında gerçekleşen değişiklik ve güncellemeler ışığında revize ederek, set halinde yayınlamaktadır. Bu setlerle birlikte ayrıca KGK, kavramsal çerçeve ile TMS, TFRS yorumları da yayınlayarak kullanıcıların standartların uygulama noktasında ortaya çıkan tereddütlerini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Hali hazırda kavramsal çerçeve haricinde 16 adet TFRS, 25 adet TMS, 15 adet TFRS yorum, 4 Adet TMS yorum bulunmaktadır.

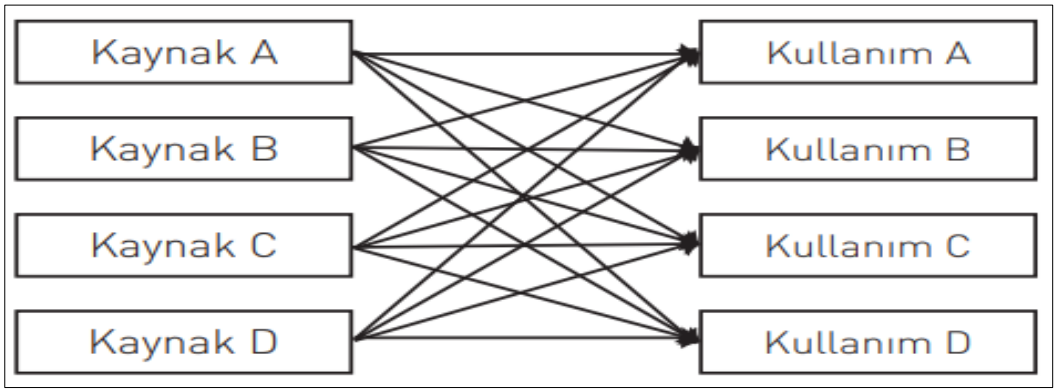
Kamu gözetim kurumu ayrıca 2018 ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere bağımsız denetime tabi olup, Türkiye finansal raporlama standartlarını uygulamayan işletmelerin kullanımı için büyük ve orta boy işletmeler için finansal raporlama standardı (BOBİ FRS) yayınlamıştır. BOBİ FRS tam set TFRS'ler den uygulama alanı ve kapsam olarak daha basitleştirilmiş olup, muhasebe standartlarının uygulama alanını tüm şirketler nezdinde yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

BOBİ FRS, bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan işletmelerde MSUGT ve ilave hususların yerini alacaktır. Diğer bir ifadeyle, bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan şirketlerin TTK uyarınca genel kurullarına sunulacak finansal tablolarının hazırlanmasında esas alınacak finansal raporlama çerçevesi BOBİ FRS olacaktır. Ayrıca, BOBİ FRS'nin genel olarak kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar (KAYİK) dışındaki bağımsız denetime tâbi tüm şirketlerin bağımsız denetimlerinde kıstas oluşturacak olması sebebiyle uluslararası standartlarda bir finansal raporlama ve bağımsız denetimin sağlanması açısından ülkemiz adına önemli bir adım olacaktır. BOBİ FRS 27 bölümden oluşmaktadır. İşletmelerin genel olarak karşılaşabileceği tüm muhasebe işlemlerine ilişkin muhasebe esaslarını belirlemektedir. Bu yönüyle başka bir standart setine ihtiyaç duyulmadan finansal tabloların hazırlanmasına imkân

vermektedir. Uluslararası muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarıyla ve AB düzenlemeleriyle uyumludur (KGK, 2020).

Kamu gözetim kurumunun gelecek hedef ve stratejileri arasında Türkiye muhasebe standartlarını gözden geçirip güncellemek, yerel finansal raporlama çerçevesini oluşturmak, finansal raporlama uygulamalarını geliştirmek bilgi sistemlerini kullanarak standart raporlama uygulamalarının geliştirilmesi yer almaktadır.

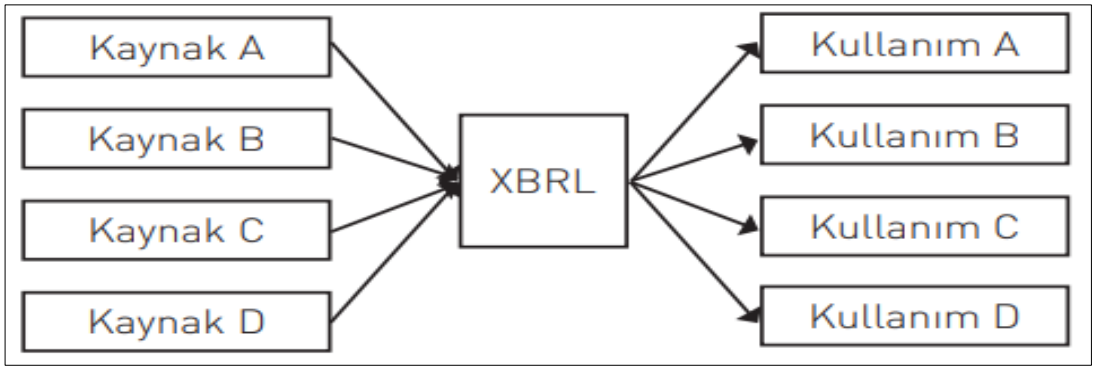
İşletmelerin finansal bilgilerinin önceden belirlenmiş formatlarla bilgi sistemleri üzerinde oluşturulması ve raporlanması XBRL (Extensible Business Reporting Language) Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili olarak Türkçeye çevrilebilir. Bu sistem ile işletme bilgilerinin oluşturulması, farklı bilgi sistemleri arasında değişimi ve analizi gibi süreçlerin otomatik gerçekleştirilmesini sağlamak amacı ile geliştirilmiş bir dildir. XML teknolojileri kullanılarak oluşturulmuş bir çerçeve şeklinde de ifade edilebilecek XBRL, işletme ve finansal verilerin farklı sistemler arasında alışverişine ilişkin süreçlerde birlikte işlerliğin sağlanması açısından oldukça önemli rol oynamaktadır. XBRL sisteminin çözmeye çalıştığı temel sorun yapı içerisinde çoğunlukla aynı raporun, bilgiyi talep eden birime bağlı olarak birden fazla içerik ve formatta hazırlanması şeklinde mükerrerlikler ortaya çıkmakta, bu ise ciddi anlamda kaynak israfına yol açmaktadır (KGK , 2020).

Şekil 3: XBRL raporlama sürecindeki temel sorun
Kaynak:www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/STRATEJIK_PLAN_18_10_sonweb.pdf

XBRL raporlama yaklaşımı ile, rapor talep eden kişi, kurum veya kuruluşların kullanıcılar kendi ihtiyaçlarına göre hazırladıkları veri formatları dolayısı ile oluşan verimsizliği ve yükleri ortadan kaldırmak için geliştirilen XBRL, "farklı veri kaynaklarında bulunan bilginin tüm kullanıcılarının ihtiyacını karşılayacak şekilde tek bir değişim formatı ile" dolaşımına imkân sunmaktadır. Bu yapısı nedeni ile XBRL,

işletme raporlarının bir defa üretildikten sonra farklı kullanıcılar tarafından kullanılabilmesine imkân sağlamakta ve bu alandaki bilgi sistemlerinin entegrasyonunda önemli rol oynamaktadır.

Şekil 4 : Raporlama sürecine XBRL yaklaşımı
Kaynak:www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/STRATEJIK_PLAN_18_10_sonweb.pdf)

XBRL nin faydalarından bazıları şu şekilde sıralanabilir.

i) Finansal bilgilerin raporlama ve analiz maliyetlerini azaltır.

ii) Daha doğru ve güvenilir bilgi sağlar

iii)Daha hızlı karar alınabilmesini sağlar

iv)Finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini arttırır.

v) XBRL ile karmaşık veriler daha basit ve kullanışlı bilgilere dönüşür.

(KGK, 2020).

c) Sermaye piyasası kurulu uygulamaları

Sermaye piyasaları açısından baktığımızda gerek nitelikli gerekse küçük yatırımcıların haklarını ve menfaatlerini korumak için hesap verilebilir ve şeffaf bir anlayışla hazırlanmış finansal raporlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Finansal raporlamanın sermaye piyasalarında taraflar arası fon akımının rasyonel ve etkin gerçekleşmesini sağlayan çok önemli bir işlevi bulunmaktadır. Finansal raporlar ilgili tüm taraflar için firmaların faaliyet sonucunu öğrendikleri, geleceğe yönelik analiz yapmakta kullandıkları birincil bilgi kaynağıdır (Güney, 2018).

Türkiye'de para ve sermaye piyasalarında gerçekleştirilen finansal raporlama uygulamalarına baktığımızda düzenleyici kurumlar olarak mülga 2499 sayılı kanun ile 13.01.1982 tarihinde kurulan Sermaye Piyasaları Kurulu (SPK) ve mülga 4389 sayılı

kanun ile 23.06.1999 tarihinde kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ön plana çıkmaktadır.

Sermaye piyasası düzenleme kurulu hali hazırda mülga 2499 sayılı kanunun yerini alan ve 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren yeni sermaye piyasaları kanunu ile faaliyetlerine devam etmekte olup, ülkemizde idari ve mali özerkliğe sahip ilk düzenleyici ve denetleyici üst kurul olma özelliğini taşımaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu ardından kurulan Rekabet Kurumu (Kuruluş 1997), BDDK (Kuruluş yılı 2000), EPDK (Enerji piyasası Düzenleme Kurumu, kuruluş 2001) gibi bağımsız üst kurullara örnek teşkil etmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasalarının güvenilir, şeffaf, istikrarlı ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması amacıyla piyasa düzenleyici bir kurum olarak görev üstlenmektedir. Yatırımcılar açısından halka açık şirketlerin güvenilir, şeffaf ve hesap verilebilir nitelikte finansal raporlarının bulunması yatırım kararlarının alınmasında önemli rol oynamaktadır.

SPK tarafından ilki 1989 senesinde yayınlanan "Sermaye piyasasında mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında Tebliğ" Seri XI ve müteakip değişiklikleri içeren tebliğler yardımıyla piyasa düzenleyici olarak finansal raporlar aracılığı ile halka açıklanan mali tablo ve raporların standartlarını belirlemiştir. SPK'nın mali tablolar ve finansal raporlamaya ilişkin olarak yayınlamış olduğu tebliğ ve düzenlemeler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2: SPK Mali tablo ve finansal raporlamaya ilişkin tebliğler listesi

SPK Mali Tablo ve Finansal raporlamaya ilişkin tebliğler listesi		
Tarih	**Tebliğ No**	**Adı**
Yürürlükte bulunan		
13.6.2013	Seri : II-14.1	Sermaye piyasasında finansal raporlamaya ilişkin esaslar tebliği
30.12.2013	Seri : II-14.2	Yatırım fonlarının finansal raporlama esaslarına ilişkin tebliğ
3.2.2017	Seri : II-14.1.a	S.P. finansal raporlamaya ilişkin esaslar tebliği (II-14.1)'in de değişiklik yapılmasına dair tebliğ
Yürürlükten kaldırılan		
29.1.1989	Seri : XI, No: 1	S.P. mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ
26.7.1989	Seri : XI, No: 3	S.P. Ara mali tablolara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ
29.12.1989	Seri : XI, No: 5	S.P. mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğe ek tebliğ
18.2.1992	Seri : XII, No:1	Spk'na Tabi ortaklık ve kuruluşların mali tablo ve rapor düzenleme, kamuya duyurma ve bağ. denetleme yükümlülüklerin belirlenmesine ilişkin genel açıklama tebliği
28.3.1992	Seri : XI, No: 10	S.P. konsolide mali tablolara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ
27.8.2001	Seri : XI, No: 19	VİOP sözleşmelerinin muhasebesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ
13.11.2001	Seri : XI, No: 21	S.P. konsolide mali tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ
28.11.2001	Seri : XI, No: 20	Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ
28.11.2001	Seri : XI, No: 24	Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğde değişiklik yapılmasına dair tebliğ
17.1.2002	Seri : XI, No: 22	S.P. konsolide mali tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ
17.1.2002	Seri : XI, No: 23	Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğde değişiklik yapılmasına dair tebliğ
15.11.2003	Seri : XI, No: 25	Sermaye piyasasında muhasebe standartları hakkında tebliği
21.12.2004	Seri : XI, No: 27	Sermaye piyasasında muhasebe standartları hakkında tebliğde değişiklik yapılmasına ilişkin tebliğ
9.4.2008	Seri : XI, No: 29	Sermaye piyasasında finansal raporlamaya ilişkin esaslar tebliği
8.3.2008	Seri : XI, No: 28	Sermaye piyasasında mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkındaki tebliğde (Seri:XI,No:1 sayılı tebliğ) değişiklik yapılmasına dair tebliğ
9.3.2011	Seri : XI, No: 26	Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğde değişiklik

Kaynak : http://mevzuat.spk.gov.tr/ (Erişim : 05.12.2020)

Sermaye piyasası kurulunun yapmış olduğu bu düzenlemelere,

i) 6362 sayılı SPK kanunun 4. Maddesinin 1.fıkrasının d bendinde bahsedilen Yatırım fonları ile konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları dışında kalan ihraççılar ve sermaye piyasası kurumları

ii) 6362 sayılı SPK kanununun 136. Maddesinde yer alan sigorta şirketleri,

iii)Kendi özel mevzuatlarına aykırı olmamak kaydıyla, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri,

iv) Sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören işletmeler,

v) Pay dışındaki sermaye piyasası araçlarını yurt içinde ihraç eden halka açık olmayan işletmeler, (ihraç ettikleri sermaye piyasası araçlarının itfa tarihine kadar)

vi)İhraç belgesinin veya izahnamesinin geçerlilik süresi bulunmasına karşın, ilgili finansal raporların kamuya açıklanmasına ilişkin son bildirim tarihi itibarıyla tedavülde sermaye piyasası aracı bulunmayan halka açık olmayan işletmeler, onaylı ihraç belgesi veya izahnamenin geçerlilik süresi boyunca; bu tebliğ hükümlerine tabidir.

Sermaye piyasası kurulu bağlı kuruluşları olan eski adıyla İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) yeni adıyla BİST (Borsa İstanbul) kurulduğu 1986 yılından bu yana gerek yurt içi gerekse yurtdışı yatırımcılar vasıtasıyla ülke ekonomisine ciddi katkılar sağlamıştır. Borsa İstanbul vasıtasıyla halka açık şirketlerin sayısının artması, Türkiye'nin ekonomik gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan müteşebbislerin kaynak bulabileceği bir yatırım ortamı sağlanmaktadır.

BİST dışında; İstanbul Altın Borsası, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş., İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Merkezi Kayıt Kuruluşu, T. Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, Aracı Kuruluşlar, Yatırım Ortaklıkları, Yatırım Fonları, Bağımsız Denetim Kuruluşları, Derecelendirme Kuruluşları, Gayrimenkul Değerleme Şirketleri, KOBİ Bilgi Bankası ve e-Veri Bankası hizmetlerini Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetim ve gözetiminde sürdürmektedir (SPK, 2020).

d) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu uygulamaları

Bankacılık düzenleme ve denetleme kurumu (BDDK), mülga 4389 sayılı bankalar kanunu ile 23.06.1999 tarihinde kurulmuş ve 01.11.2005 tarihinde yayınlana 5411 sayılı Bankacılık kanunu ile yeniden düzenlenmiştir. BDDK, bankacılık kanunu ve ilgili diğer düzenlemeler vasıtasıyla ilgili kuruluşların faaliyetlerini güvenli ve sağlam şekilde gerçekleştirmesini, kredi sisteminin etkin şekilde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak ve bu sayede finansal piyasaların gelişmesine ve finansal istikrara katkıda bulunmaktır.

5411 sayılı bankacılık kanunu 37. ve 38. Maddeleri bankaların hangi esaslar çerçevesinde finansal raporlarını hazırlayacağını belirtmiştir. Buna göre, ilgili kanunun 37. Maddesinde *"*Bankalar, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun ve kuruluş birliklerinin görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenecek usul ve esaslara uygun olarak muhasebe sistemlerinde tek düzeni uygulamak; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan muhasebe ve finansal raporlama standartlarına uygun olarak tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek ve finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadır." Ayrıca konsolide finansal raporlar başlıklı 38. Maddesinde "Ana ortaklık, finansal durum ve faaliyet sonuçları hakkında bir bütün olarak bilgi vermek amacıyla 37'nci maddeye istinaden kurulca düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde konsolide finansal raporlar düzenlemek zorundadır. Konsolide finansal rapor kapsamında bulunan kuruluşlar, kendilerinden konsolide finansal raporların düzenlenmesine ilişkin olarak istenecek her türlü bilgi ve belgeyi ilgili ana ortaklığa vermekle yükümlüdür." (BDDK, 2020).

BDDK düzenlemelerine tabi, banka dışı finans kurumlarından 6361 sayılı Finansal kiralama, faktöring ve finansman şirketleri kanununa göre faaliyet gösteren şirketlerde ilgili kanunun finansal raporlama başlıklı ikinci bölümü madde 14'te belirtildiği üzere "Şirket; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadır." (BDDK, 2020).

5411 sayılı Bankacılık kanununa tabi, kanunun 78 ve 79. Maddeleri esas alınarak hazırlanan 01.11.2006 tarihli "Finansal Holding Şirketleri Hakkında Yönetmelik*'*e göre finansal holding şirketleri de bu yönetmeliğin muhasebe ve raporlama sistemi başlıklı 13. Maddesine göre 5411 sayılı bankacılık kanunun 37 ve 38. Maddelerine göre finansal raporlarını ve konsolide raporlarını hazırlamak zorundadır.

28.06.2012 tarihli “Bankalarca kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotlar hakkında tebliğ”e göre hazırlanan finansal tablo ve konsolide raporlara ilişkin muhtelif açıklayıcı tablo örnekleri, beyanlar ve dipnot esasları belirlenmiştir.

1.1.2.1 Dünyada düzenleyici kurumlara göre finansal raporlama uygulamaları

Günümüzdeki finansal raporlama modeli 1930’lu yıllarda sanayi dünyası için geliştirilmiştir. Genel itibariyle bu model, performansların geriye doğru seyrederek gözden geçirilmesini sağlarken, karar verilebilmesi için yeteri kadar gerekli bilgi sunmamaktadır (Pwc, Şubat 2017).

Dünyada finansal raporlama sistemlerinin gelişimde öncülük eden ülkeler, sermaye piyasaları, halka açılma ve borsa uygulamaları bakımından ileri düzeyde yer alan İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’dir. Amerika Birleşik Devletleri 1929 ekonomik buhranın ardından 1933 Menkul Kıymetler Yasası ve 1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası ile muhasebe standartlarına ilişkin esaslı düzenlemeler yapılmıştır. 1934 yılında kurulan SEC (Securities and Excahnge Comission)’a Menkul Kıymetler Borsası yasası ile finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeleri tespit etme yetkisi verilmiştir.

AICPA (American Institute of Certified Public Accountants), Amerika Birleşik Devletlerinde 1887 yılında kurulmuş ve standart belirleme gibi görevleri ile CPA (Certified Public Accountant) mesleğinin ulusal olarak temsil eder. Ayrıca, özel şirketler ve diğer hizmetlerin CPA’ler tarafından denetlenmesi için standartlar oluşturur, çeşitli mesleki eğitim, rehberlik ve materyalleri sağlar.

ABD'de muhasebe standartları oluşturulmasına ilişkin gelişmeler düzenlemelerde etkili olan düzenleyici kuruluşlar açısından 3 döneme ayrılmaktadır. Bunlar AlCPA'nın etkin rol aldığı "1939-1959 AICPA Muhasebe Prosedürleri Komitesi (The AlCPA's Committee on Accounting Procedure CAP) ve 1959 -1973 Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB-Accounting Principle Board) dönemleri ile 1973 yılında kurulan ve halen ABD'de muhasebe standartları oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren FASB (Financial Accounting Standard Board-Finansal Muhasebe Standartları Kurulu) dönemleridir.

İngiltere uygulamasına baktığımızda 1970 yılına kadar muhasebe uygulamaları meslek mensuplarından oluşan İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) tarafından gerçekleştirilmiştir (Başpınar, 2019).

1970 yılında ise muhasebe standartlarının oluşturulmasıyla ilgili olarak, Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (ASSC-Accounting Standards Steering Comittee) kurulmuştur. 1990 yılında, Muhasebe Standartları Komitesi (ASC Accounting Standards Committee) olarak isimlendirilmiştir. Yine 1990 yılında, bu kurum Muhasebe Standartları Kurulu (ASB-Accounting Standards Board) adını almıştır. İngiltere'de kurulan yeni sistemde Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council-FRC), standart oluşturma sürecinin gözetiminden ve etkin işleyişinden sorumlu kuruluştur. Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board-ASB) ise muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve yayınlanması ile yetkili kuruluştur. (Başpınar, 2019).

Çok uluslu şirketler açısından dünyanın farklı coğrafya ve bölgelerinde çeşitli yatırımları bulunduğu göz önüne alınırsa, ülkelerin farklı siyasi, ekonomik ve yasal yapılarının farklı özellikler taşıması aynı zamanda muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarını da farklılaştırmaktadır. Bu durum uluslararası yatırımcılar açısından yatırım yaptıkları ülkelerdeki finansal raporların doğruluğunun ve güvenilirliğinin sağlanması oldukça önem arz etmektedir. İlk kez 1960 yıllarda karşılaştırılabilirliği sağlamak ve birden fazla rapor düzenleme yükümlülüğünü ortadan kaldırmak için çalışmalara başlanılmıştır. Bu sebeple ülkeler arası bu farklılıkları giderebilmek ve ortak bir finansal raporlama dili oluşturabilmek amacıyla merkezi 1973 yılında merkezi Londra'da olan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee - IASC) kurulmuştur. IASC, uluslararası muhasebe standartlarını (International Accounting Standard – IAS) yayınlayarak muhasebe uygulamaları arasındaki uyumu arttırmaya çalışmaktadır. IASC; 2000 yılına kadar 39 adet IAS yayınlamıştır.

Çeşitli ülkelerde, çeşitli kuruluşlar tarafından muhasebe standartları alanında çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Amerika, Almanya, İngiltere, Avrupa Birliği(AB), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi(IASC), Birleşmiş Milletler (BM), Menkul Kıymetler Komisyonu Uluslararası Örgütü(OECD) gibi kuruluşlar

muhasebe standartları üzerine çalışmalar yapmışlar ve yapmaya devam etmektedirler (Kocamaz, 2012).

IASC; 1973 yılında kurulduğunda Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika'dan gelen profesyonel muhasebeciler tarafından oluşturulmuştur. . IASC, 1989 yılında, bir "Çerçeve Metin" (Framework) de yayınlamıştır. Finansal raporlamaya ilişkin temel kavramları açıklayan söz konusu metin, ulusal ve uluslararası standart koyucular ile finansal tablo hazırlayıcıları ve denetleyicileri tarafından bir rehber olarak kullanılmaktadır. 2000 yılına kadar faaliyetlerini sürdüren IASC, Aralık 2000 yılında yapılan toplantı ile görevlerini yeni oluşturulan yapıyla adını değiştirmiş ve IASB (International Accounting Standards Board) olarak devam etmiştir. 24 Mayıs 2000'de IFAC'in de katılımıyla Edinburg'da yapılan genel kurul toplantısında bağımsız bir kuruluş haline gelmiştir. Edinburg'da kabul edilen kuruluş sözleşmesine göre, yeni yapının standart belirleme organı olarak, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB-International Accounting Standards Board) oluşturulmuştur. Bu yeni yapılanma sonucu, tüm yayın ve yazışmaların IASB adına yapılmasına karar verilmiş ve böylece 2001'den itibaren IASB, IASC'nin yerini alarak standartları ve taslakları geliştirmek, yayınlamak ve Standart Yorumlama Komitesinin (IFRIC-International Financial Reporting Interpretation Comittee) yorumlarını onaylamak görevlerinden sorumlu olmuştur (Oksay & Acar, 2005).

Dünyada genelinde özellikle ABD ve İngiltere de kurulmuş olan finansal raporlama ve muhasebe standartlarına ilişkin düzenleyici kurumlar listesi aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3 : Dünyada finansal raporlamaya ilişkin düzenleyici kurumlar

Dünyada Finansal raporlamaya ilişkin düzenleyici kurumlar		
Tarih	**Ülke**	**Kurum Adı**
1880	U.K.	ICAEW - (Institute of Chartered Accountants in England and Wales)
1887	A.B.D	AICPA - (American Institute of Certified Public Accountants)
1919	U.K.	CIMA - (Chartered Institute of Management Accountants)
1934	A.B.D	SEC - (Securities and Excahnge Comission)
1970	U.K.	ASSC - (Accounting Standarts Steering Committe)
1972	A.B.D	FASB - (Financial Accounting Standards Board)
1973	U.K.	FAF - (Financial Accounting Foundation)
1977	A.B.D	IASC - (International Accounting Standards Committee)
1984	A.B.D	IFAC - (International Federation of Accountants)
1990	U.K.	GASB - (Governmental Accounting Standards Board)
1990	U.K.	ASC - (Accounting Standards Committee)
1990	U.K.	ASB - (Accounting Standards Board)
2001	A.B.D	FRC - (Financial Reporting Council)

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Ülkemizden Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) bu kuruluşa üyedir. Üyeliği 1979 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır. 1994 tarihinde TMUD'un desteği ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği de IASC üyeliğine alınmıştır (Başpınar, 2019).

IASB'nin çalışmalarında etkin bir şekilde yer alan kuruluşlar şunlardır.

i) Avrupa Komisyonu

ii) Avrupa Finansal Raporlama Tavsiye Grubu (European Financial Reporting Advisory Group - EFRAG)

iii)Uluslararası Sermaye Piyasası Kurumları Teşkilatı (International Organization of Securities Commissions –IOSCO)

iv) Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants - IFAC)

v) Uluslararası Muhasebe Mesleğini Geliştirme Forumu (International Forum for Accountancy Development - IFAD)

vi) ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (US Financial Accounting Standards Board - FASB)

vii) ABD Halka Açık Şirketler Muhasebe Denetim Kurulu (US Public Company Accounting Oversight Board - PCAOB)

vii) ABD Sermaye Piyasası Kurumu (US Securities and Exchange Commission - SEC)

IASB ile koordineli bir şekilde çalışan diğer yardımcı kuruluşlar olarak Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (International Accounting Standards Committee Foundation – IASCF); Standart Danışma Konseyi (Standard Advisory Council – SAC); Standart Yorumlama Komitesi (International Financial Reporting Interpretations Committee – IFRIC) bulunmaktadır.

Uluslararası alanda işletmelerin hazırlamış oldukları finansal raporların, geçmiş odaklı kısa vadede değer yaratan finansal bilgiler içeren, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (US GAAP), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IFRS) gibi kurumlar tarafından belirlenen muhasebe ilke ve standartları ışığında hazırlanan raporlar olduğu görülmektedir.

Uluslararası finansal raporlama standartları (IFRS), günümüzde finansal raporların karşılaştırılabilir nitelikte olmasını sağlayan ortak dil yaratmaktadır. Bu kapsamda

IFRS'ler sermaye piyasalarını ortak bir dilde bütünleştirmekte ve finansal raporlamada belirli bir standardizasyon sağlamaktadır. Bu sayede şeffaflığı teşvik etmekte ve bilgi kalitesini arttırması beklenmektedir.

Finansal raporlamada, işletmenin mali durumuna yönelik bilgilere yer verilirken, sosyal ve çevresel konulara ilişkin bilgilendirme yapılmaması raporların paydaşların ihtiyacını karşılamada yetersiz kaldığı yönünde eleştirilere yol açmıştır.

1.1.2.2. Faaliyet raporlaması

Faaliyet raporu, işletmelerin belirli bir döneme ait performans sonuçlarını değerlendirdiği, çoğunlukla finansal bilgileri içeren bir kurumsal raporlama türüdür. Faaliyet raporları ülkemizde daha çok halka açık şirketlerin yatırımcı ilişkileri kapsamında düzenlemiş oldukları yıllık faaliyet sonuçlarını, finansal bilgilerini, denetimden geçmiş finansal tablolarını içeren karma yapıda bir raporlama türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uluslararası uygulamalarda şirket paydaşlarına ihtiyaç duydukları, sürdürülebilirlik, kurumsal performans, şirketin içinde bulunduğu ticari, sosyal ve çevresel riskler gibi konulara ilişkin değerlendirmeleri içeren finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada sunulduğu faaliyet raporlarının şirket paydaşlarının şirketlere ilişkin bilgi ihtiyaçlarını daha detaylı bir biçimde karşıladığı gözlemleniyor. (Deloitte, 2014).

Faaliyet raporlaması, Türkiye uygulamasında öncelikle Sermaye Piyasası Kanununa ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu gibi diğer düzenleyici kurumlara tabi şirketlerin, bu düzenleyici kurumların yayınlamış oldukları yönetmelik esasları çerçevesinde yapılmaktaydı. Bu şirketler ayrıca bağımsız denetime de tabi olduklarından yayınlamış oldukları faaliyet raporları da yine ilgili bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmektedir.

Ancak 6102 sayılı Ticaret Kanunu ile yapılan yeni düzenlemeler kapsamında Türkiye'de bağımsız denetime tabi olma, muhasebe standartlarını uygulama, konsolide finansal tablo düzenleme gibi kavramlar TTK 'ya tabi birçok şirketi ilgilendirmeye başlamıştır. Buna göre TTK kapsamında şirketlere faaliyet raporu düzenleme zorunluluğu getirilmiş ve bu raporun yayınlanacağı standart bir format belirlenmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 28.08.2012 tarih ve 28395 sayılı resmi gazetede yayınladığı "Şirketlerin yıllık faaliyet raporunun asgari içeriğinin belirlenmesine hakkında yönetmelik" uyarınca anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş tüm

şirketlerin yönetim kurulları ilgili oldukları hesap döneminin bitimini izleyen iki ay içerisinde faaliyet raporlarını hazırlamakla yükümlü tutulmaktadır. Bu yönetmelikte faaliyet raporu, "yönetim organı tarafından kanuna ve bu yönetmeliğe göre düzenlenen, şirketin ilgili yıla ilişkin faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunun doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtıldığı şirketin gelişmesinin ve karşılaşılması muhtemel risklerin belirtildiği rapor" şeklinde tanımlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre ülkemizde şirketler tarafından hazırlanacak faaliyet raporunun asgari içeriği belirlenmiş, şirketler ihtiyaca göre ilave bilgilerle faaliyet raporlarını düzenleyebilmektedirler. İlgili yönetmelik kapsamında faaliyet raporunda yer alması gereken asgari bilgiler aşağıda yer almaktadır.

a) Genel Bilgiler (Yönetmelik 8.md; Genel bakış, yönetim kurulu başkanının mesajı, yönetim kurulu üyeleri, komite ve denetçi bilgileri, vizyon, misyon, kurumsal sosyal sorumluluk)

b) Yönetim organı üyeleri ile üst düzey yöneticilere sağlanan mali haklar (Yönetmelik 9.md; huzur hakkı, ücret, prim, ikramiye, kar payı, konaklama, temsil giderleri)

c) Şirketin araştırma geliştirme çalışmaları (Yönetmelik 10.md; yürütülen ar-ge faaliyetleri, kapasite kullanımı, yapılan yatırımlar)

d) Şirket faaliyetleri ve faaliyetlere ilişkin önemli gelişmeler (Yönetmelik md. 11; ilgili hesap döneminde yapılmış olan yatırımlar, etkin iç kontrol sistemi ve iç denetim faaliyetleri, doğrudan ve dolaylı iştirakleri ile payları, iştiraklerle yapılan mali ve ticari işlemler, iktisap edilen kendi payları, özel ve kamu denetimi, şirketin devam eden davaları, idari ve adli yaptırımlar, olağan ve olağanüstü genel kurul bilgileri, yapılan bağış ve yardımlar, var ise bağlılık raporu)

e) Finansal durum (Yönetmelik md.12; faaliyet sonuçlarına ilişkin yönetim kurulunun değerlendirmesi, karşılaştırmalı finansal tablo göstergeleri, şirket sermayesinin karşılıksız kalıp kalmadığı, borca batıklık söz konusu yönetim kurulunun değerlendirmesi, önlemler, kar payı dağıtım politikası)

f) Riskler ve yönetim organı değerlendirmesi (Yönetmelik md. 13; öngörülen riskler ve önlemler, varsa riskin erken saptanması komitesi çalışmaları)

g) Diğer hususlar (Yönetmelik md. 14; faaliyet yılının sona ermesinden sonra meydana gelen olaylar, ortaklar, alacaklılar ve yatırımcıları etkileyebilecek diğer olaylar)

Şirketler topluluğunda ana şirketin faaliyet raporlarında yukarıda belirtilen bölümler dışında ayrıca ek olarak aşağıda belirtilen konularda da açıklama yapması gereklidir;

i) Bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmi beşini, otuz üçünü, ellisini, altmış yedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olunduğu veya payları bu yüzdelerin altına düştüğü takdirde bu durum ve gerekçesi,

ii) Topluluğa dâhil işletmelerin ana şirket sermayesindeki payları hakkında bilgiler,

iii) Konsolide finansal tabloların hazırlanması süreci ile ilgili olarak topluluğun iç denetim ve risk yönetimi sistemlerine ilişkin açıklamalar,

iiii) Yönetim organı üyelerinden birinin talep etmesi halinde, Kanunun 199'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen raporun sonuç kısmı (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2012).

Sermaye Piyasası Kurulu veya Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu düzenlemelerine tabi şirketlerin faaliyet raporlarında Türk Ticaret Kanunu uyarınca yer alması gereken bilgilerin yanında bu mevzuatlardan kaynaklanan ek bilgilere de yıllık faaliyet raporlarında yer vermesi gerekmektedir.

Son olarak SPK (SPK Mevzuatı: Seri: IV No.56 ve XI No 29 Tebliği), BDDK (BDDK Tebliği 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı resmî gazete) ve TTK (Şirketlerin yıllık faaliyet raporlarının asgari içeriğinin belirlenmesi hakkında yönetmelik 28 Ağustos 2012 ve 28395 sayılı resmi gazete) hükümlerine göre faaliyet raporlarının hazırlanmasında bazı farklılıklara göz atalım.

a) Yayınlanma süresi; TTK yönetmeliği ve BDDK tebliğine göre genel kuruldan 2 hafta önce, SPK Tebliğlerine göre 3 Hafta önceden,

b) Faaliyet raporlarının onayı; TTK yönetmeliğine göre, şirketin yönetim organı başkanı ve üyeleri tarafından imzalanarak onaylanır. Yönetim organı üyelerinden herhangi birinin yıllık faaliyet raporunda yer alan bilgilerle ilgili farklı görüşte olması halinde, itiraz ettiği hususlar gerekçeleri ile birlikte yıllık faaliyet raporunda belirtilir (Md:16). SPK tebliğlerine göre yönetim kurulu sorumlu. Genel müdür, raporun hazırlanmasından sorumlu yönetici, yönetim kurulunda bu konuda yetkili üyenin imzası ile yayınlanır (Seri:XI No:29 Md:9/1-2). BDDK tebliğine göre, denetim komitesi üyeleri, genel müdür ve hazırlanmasından sorumlu yöneticinin imzaları ve beyanları ile

yönetim kuruluna sunulur (Md:8/1). Yönetim kurulu faaliyet raporunun onay önerisini değerlendirir, Md:8/2).

c) İç kontrole ilişkin açıklamalar; TTK yönetmeliğine göre, iç kontrol sistemi ve iç denetim faaliyetleri hakkında bilgi verilmesi ve yönetim organının bu konudaki görüşü zorunludur (Md:11/1-b). SPK tebliğlerine göre, grup şirketleri, konsolide finansal tabloların hazırlanma süreciyle ilgili olarak; grubun iç denetim ve risk yönetim sistemlerinin ana unsurlarına ilişkin açıklamalara yer verir (Seri:XI No:29 Md:8/4-b). BDDK Tebliğine göre, denetim komitesinin iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi ile ilgili görüş vermesi zorunludur (Md:6/1-c-2).

d) Faaliyet raporunun bağımsız denetimi; TTK yönetmeliğine göre, TTK Madde 397-1 uyarınca Bakanlar Kurulu tarafından açıklanacak şirketlerin faaliyet raporları içerisindeki finansal bilgilerin denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı denetim kapsamı içindedir. SPK tebliğlerine göre; Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke Ve Kurallar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: XI, No: 28) Madde 1'de belirtildiği üzere, mali tabloların kamuya duyurulmasında bağımsız denetimden geçmemiş olan mali tabloların başlıklarında "bağımsız denetimden geçmemiş" ibaresine yer verilmesi şarttır. BDDK tebliğine göre, bağımsız dış denetime tabi tutulması ve denetçi görüşünün rapora eklenmesi zorunludur (Md:8/2).

1.2 KURUMSAL YÖNETİM

1.2.1 Kurumsal Yönetim Kavramının Ortaya Çıkışı

Sanayi devrimi sonrası, ülkelerin ekonomik büyüme talepleri ile, şirketlerin sermaye ihtiyaçları artmış, henüz küresel olarak gelişmemiş finans piyasalarının eksikliği sonucunda şirketler sermaye ihtiyaçlarını yeni ortak alımı ile gerçekleştirmiştir. Ortak sayısının artması şirketlerdeki yönetim anlayışında değişimler getirmiş, ayrıca bazı yönlerden şirket yönetimlerinin profesyonel yöneticilere bırakılmasına sebebiyet vermiştir.

Profesyonel yönetim anlayışı, ortaklık, sahiplik ve yönetim organlarını birbirinden ayrılmasına yol açmış, bu durum şirket sahipleri açısından profesyonel yönetim anlayışının kontrol ve denetimine duyulan ihtiyacı artırmıştır ve ortaya vekalet problemi ortaya çıkarmıştır. Vekalet yaklaşımı esasında şirketlerin etkin ve verimli bir yönetim

anlayışı ile yönetilmesi ve ortakların hak ve menfaatlerinin korunması, yönetimin bazı ilke ve kurallara bağlanmasını ifade etmektedir.

Kurumsal yönetim terimi ilk defa 1976 yılında kullanılmasına rağmen literatürde kurumsal yönetimin detaylı bir şekilde ele alındığı ilk raporun Cadbury Raporu olduğu ifade edilir. 1992 yılında İngiltere'de Sir Adrian Cadbury başkanlığında toplanan "Committee on the Finansacial Aspects of Corporate Governance" (Kurumsal Yönetimin Finansal Boyutu Komitesi) 1 Aralık 1992 tarihinde "Cadbury raporu" olarak adlandırılan "Kurumsal Yönetimin Finansal Boyutu" raporu yayınlamıştır. Raporda da bahsedildiği gibi, kurumsal yönetim şirketlerin yönetildiği ve kontrol edildiği sistemdir. Hissedarlar tarafından seçilen yönetim kurulu üyeleri, işletmeyi stratejik amaçlara ulaştıracak bir organizasyon yapısı oluşturarak, yasal düzenlemeler çerçevesinde faaliyetlerin yürütülmesi, amaca ulaşılıp ulaşılmadığına ilişkin denetim faaliyetlerinin yerine getirilmesi ve tüm bu faaliyetlere ilişkin raporlamanın yapılmasından sorumludur (Şimşek, 2019).

Temel amacı şirketlerin ortak ve menfaat sahiplerine maksimum fayda sağlayacak şekilde yönetilmesi amaçlayan "Kurumsal Yönetim", İngilizce adıyla "Corporate Governance" kavramının gelişimine öncülük eden olaylar aslında dünyada Enron, Worldcom, Parmalat gibi büyük şirketlerin yönetim ve denetim eksiklikleri sonucunda kısa sürelerde batmasının ardından şirket yöneticilerinin ortakların hak ve menfaatlerini değil de kendi bireysel çıkarları doğrultusunda yönetmeye çalışmalarından kaynaklandığı anlaşılmıştı.

Bunun üzerine OECD (Organization for Economic Cooperation Development) 1998 yılında bir çalışma grubu oluşturmuştur. Bu çalışma grubunun amacı üye ülkelerin kurumsal yönetim konusundaki görüşlerini öğrenmek ve bağlayıcı olmayan ilkeler belirlemekti. Bu ilkelerin öncelikle halka açık, hisseleri borsada işlem gören şirketlerin yanında gönüllü olarak özel ve kamu şirketlerinin uygulamasının faydalı olacağı öngörülmüştür. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, OECD Bakanlar Kurulu tarafından 1999 yılında onaylanarak bu tarihten sonra dünya genelindeki karar alıcılar, yatırımcılar, şirketler ve diğer paydaşlar açısından uluslararası bir referans kaynağı haline geldi (Deloitte & TKYD, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, şirket skandallarının arkasından hissedarların muhasebe ve şirket açıklamalarına olan güvensizliğin artması üzerine "Halka Açık

Şirketler Muhasebe Reformu ve Yatırımcıyı Koruma Yasası" bilinen adıyla "Sarbanes-Oxley Act" kanunu 30.07.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir (TKYD, 2020).

Ülkemizde ise OECD tarafından yapılan çalışmalar yakından takip edilmiştir. 2002 yılında TUSİAD tarafından oluşturulan çalışma grubu ile "Kurumsal Yönetim-En iyi uygulama kodu" çalışması hazırlanmıştır. Gönüllü bir sivil toplum kuruluşu olarak 2003 yılında kurulmuş olan TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği); adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine inşa edilen kurumsal yönetim anlayışının, etki ettiği tüm alanlarda yol gösterici olma misyonuyla hareket etmektedir. TKYD, özel sektör, kamu kuruluşları, medya, düzenleyiciler, sivil toplum kuruluşları ve akademik dünya arasında bir iletişim ağı kurarak kurumsal yönetim uygulamalarının gelişmesini hedeflemektedir.

OECD; daha önce yayınlamış olduğu ilkeleri gözden geçirerek, üye ülkeler, çeşitli sivil toplum kuruluşları, devlet kurumları, düzenleyici kurumlar ile ortak toplantılar yapmış ve bunun sonucunda 2004 yılında revize ilkeler yayınlamıştır. Bu bağlamda ülkemizde de halka açık şirketler için düzenleyici bir kurum olan SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) 2003 yılında OECD ilkelerini temel alan kurumsal yönetim ilkelerini yayınlamış, daha sonra revize edilen ilkeler için ek düzenleme yapmıştır.

1.2.2 Kurumsal Yönetim ile ilgili Teori ve Yaklaşımlar

Kurumsal yönetimin teorik temelleri firma sahipliği ile yönetimin birbirinden ayrılması neticesinde ortaya çıkan çıkar çatışmaları üzerine yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Kurumsal yönetim, modern şirketin ortaya çıkarmış olduğu sahiplik ve kontrolün ayrışması gerçeği ve bu ayrışmanın yarattığı yöneticiler, yatırımcılar ve kreditörler arasındaki çıkar farklılaşması ve enformasyon asimetrileri (information asymmetries) neticesinde oluşan ortak hareket problemini ve bu problemin yaratmış olduğu maliyetleri (işlem ve enformasyon maliyetleri) azaltmayı amaçlamaktadır (Doğan M. , 2018).

Şirketin sahipliği ve kontrolü birbirinden ayrılmaya başladığında ise yöneticinin kişisel çıkarları, şirket varlıklarının yanlış kullanılmasına yol açabilmektedir. Bu ayrım, Anglosakson sistem başlığı altında incelenen ABD ve İngiliz şirketlerinde yaygın görülen bir durumdur. Bu ülkelerde, sanayinin gelişimi sürecinde hissedarlık ve yöneticilik sorumluluklarının artan bir hızla birbirinden ayrıldığı gözlenmiştir.

Özellikle, ABD ve İngiltere'de büyük şirketler, payları küçük olan çok sayıda hissedarın ortak olduğu bir mülkiyet yapısına sahiptir. Dağılmış mülkiyet yapısı olarak adlandırılan bu modelde, hissedarların birden fazla şirkette küçük oranda yatırımları söz konusudur. Şirketlerin yönetimi ise, bu hissedarlar adına yetkilendirilmiş olan profesyonel yöneticilerin kontrolündedir.

Halka açık şirketler açısından dağılmış mülkiyet yapısının tersine bir durum ise, hâkim ortak olarak adlandırılan bir hissedarın, şirket mülkiyetinin büyük bölümünü elinde bulundurduğu, geri kalan hisselerin ise "azınlık hissedarlar" olarak adlandırılan yatırımcılar arasında paylaşıldığı durumunu ifade eden mülkiyet yoğunluğudur. Belli bir hâkim ortağın kontrolündeki bu şirketlerde, şirket yönetiminin büyük hissedar tarafından belirlenmesi ve kontrol edilmesi, dağılmış mülkiyet yapısında vurgulanan denetim zafiyetini ortadan kaldırmaktadır. Zira, hâkim ortak, yatırımın büyüklüğü nedeniyle şirket yönetimini denetleme konusunda daha fazla isteğe ve olanağa sahiptir. Ancak, bu mülkiyet yapısı da bazı önemli kurumsal yönetim sorunlarına neden olabilmektedir. Örneğin, mülkiyet yoğunluğu büyük hissedarların şirket yönetimi ile küçük hissedarların aleyhine iş birliği yapma olasılığını kolaylaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, mülkiyet yoğunluğu sonucunda şirketin varlıklarının küçük hissedarların çıkarları aleyhine kullanılması tehlikesi doğabilmektedir. Azınlık haklarının yasal olarak yeterince korunmadığı ülkelerde bu sorun daha sık gündeme gelebilmektedir (Deloitte & TKYD, 2007).

Kurumsal yönetim anlayışının 4 temel ilkesi bulunmaktadır. Bunlar; adillik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluktur.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında yapılan akademik çalışmalar kapsamında kurumsal yönetim kavram ve uygulamasını geliştirmeye yönelik birçok teori ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Ancak bu teori ve yaklaşımların uygulama şartları ülke ve şirket özelinde farklılaşabilmektedir. Bu teorileri şöyle sıralayabiliriz; Vekâlet teorisi, Paydaş teorisi, Temsil teorisi, Yönetsel egemenlik teorisi, Miyop piyasa teorisi, İşlem maliyeti teorisi, Kaynak bağımlılığı teorisi.

a) Vekalet teorisi : Vekâlet teorisi kapsamında kurumsal yönetim, tüm paydaş kesimleri arasında ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarını uyumlu hale getirmeye yönelik olarak geliştirilen mekanizmaların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Ülgen & Mirze, 2004).

Esas itibariyle bu yaklaşım, iktisatçıların, yardımlaşma durumunda olan tarafların motivasyonları, birbirini kontrol etmeleri ve aralarındaki bilgi akışı konularını incelemesi ile gelişmeye başlamıştır. Ortak bir amaç uğruna yardımlaşmak durumunda olan iki tarafın birincisi vekâlet veren diğeri ise vekildir. Vekâlet veren belirli sonuçlara ulaşabilmek için vekilin yardımına ihtiyaç duyar, vekil de bu sonuçlara ulaşmak için gerekli kararları alır ve faaliyetleri gerçekleştirir (Koçel, 2003).

b) İşlem maliyeti teorisi : İlk kez Cyert ve March (1963) tarafından hazırlanan "A Behavioral Theory of the Firm" isimli araştırmasıyla oluşan bu teori daha sonraki yıllarda finans teorisinde önemli bir yere sahip olmuştur Bu teori işletmeleri açık sistem olarak kabul ederek, işletmenin ürettiği mal ve hizmetleri sistem dışındaki müşterilerle değiş tokuş işlemine dayanan bir anlayıştır. Bu teoriye göre şirketler, ürettikleri mal ve hizmetleri en ekonomik maliyet ile değiştirmek istemektedirler. Rasyonellik ve etkinlik en temel özelliktir. Kurumsal yönetim anlayışı da bu karşılıklı ilişki içinde olan ilgili paydaşlarla işletmenin ilişkilerini düzenleme amacı taşıdığı için, kurumsal yönetim anlayışının ortaya çıkmasında etkili olan teorilerden birinin işlem maliyeti teorisi olduğu söylenebilmektedir (Doğan M. , 2018).

c) Paydaş teorisi : Paydaş kavramı işletmenin başarısını etkileyen kişi veya gruplardır. Bu kişi ve gruplar işletme içinden veya işletme dışından olabilir. Paydaş teorisinde yöneticiler değer yaratma amacıyla örgüt içerisindeki ilişki ağını düzenlemelidir. Paydaş teorisi, kurumsal yönetim anlayışına stratejik bir bakış açısı ile yaklaşmaktadır ve ilk defa 1960'lı yıllarda Stanford araştırma enstitüsünün araştırmaları ile gündeme gelmiştir. Bu teorisin temelleri esasında vekalet teorisine getirilen eleştirilere dayanmaktadır. İşletmeler sade ortakları için değil daha geniş bir anlamla paydaşlar içinde refah yaratan bir ekonomik örgütlenmedir. Bu teoriye göre işletme ile çıkar ilişkisi olan tüm gruplar paydaş olarak ele alınmaktadır. Bu teori ile yöneticilere değişken ve dinamik bir dış çevrede faaliyet gösteren işletmelerin stratejik gelişmelere karşı nasıl önlemler alınabileceği ve paydaş ilişkilerinin ve çıkarlarının nasıl yönetilebileceğine ilişkin bir görüş sunmaktadır. Bu teoride önemli sorunlardan biri paydaşlar arasında denge ve önemlilik sıralamasına ilişkindir.

d) Temsil teorisi : Temsil teorisinde ileri sürülen yönetici ve pay sahiplerinin çıkarları arasındaki kesin farkın varsayıldığı gibi olmayabileceği düşüncesi vekalet teorisine alternatif olarak temsil teorisinin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Temsil teorisine

göre başarılı olma arzusu otorite ve sorumluluk sahibi olma isteği içsel doyum vb. finansal olmayan güdüler yöneticinin davranışlarını şekillendirmektedir. Temsil teorisine göre yönetici firmanın çıkarlarını gözeten, iyi bir iş isteyen ve fırsatçı davranış sergilemeyen kişidir. (Yağlı, Türkiye'deki kurumsal yönetim uygulamalarının firma performansına etkisi, 2016)

e) Yönetsel egemenlik teorisi : Bu teoriye göre operasyonel yöneticilerin günlük aktiviteleri yürütmeleri ve kontrol etmeleri onlara işletmenin faaliyetleri hakkında sınırsız bir bilgi birikimi sağlamaları olanağı tanımaktadır. Bununla birlikte karlı işletmelerde CEO'lar işletmeyi dağıtılmamış karlar ile finanse etme olanağı bularak, sermaye için hissedarlara bağımlılıkları da azalmaktadır (Doğan M. D., 2018). Bu teoride; ortakların menfaatlerini gözetmekle yükümlü olan yönetim kurlunun fiiliyatta yöneticilerin egemenliği altına girdiklerinden, işletme yönetiminde sınırlı bir etkiye sahip olduğunu bu sebeple bu görevlerini layıkıyla yerine getiremediklerini öne sürmektedir. Bu da ortakların beklentilerinin göz ardı edilerek yöneticilerin kendi menfaatlerini düşündüğü, kontrol mekanizmasının bulunmadığı kurumsal yönetim zafiyetlerine sebep olmaktadır. (Alp A. & Kılıç S., 2014)

f) Miyop piyasa teorisi : Piyasa sistemi uzun vadeli yatırımları düşük değerlemeye meyilli olduğundan, ortakların refahının en üst noktaya çıkarılması ile hisse fiyatının piyasada en üst noktaya çıkarılması aynı şey değildir. Ortakların refahı uzun vadeli yatırımlar ile maksimize edilir. Ancak piyasanın miyop bakışı, yöneticileri kısa sürede sonuç verecek ve geri dönüşü sağlanacak kararlar alarak hisse fiyatını şişirmeye yöneltmektedir. Aksi halde, şirket ele geçirilme riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Miyop piyasa bankacılık finansmanının yoğun olduğu Almanya ve Japonya gibi ülkelere nazaran ABD VE İngiltere gibi Anglo-sakson sistemlerinde daha sık görülmektedir. (Alp A. & Kılıç S., 2014)

g) Kaynak bağımlılığı teorisi: Bu teori işletmenin çevresi ile etkileşimde bulunduğu, faaliyetlerinin devamı için emek, sermaye, hammadde, bilgi gibi kaynaklara her zaman ihtiyaç halinde olduğu ve bu kaynaklara sahip olanlarla ilişki ağı içinde bulunması ve bu durumu sürdürebilmesi görüşünü benimser.

Kaynak bağlılığı teorisyenleri, yönetim kurullarının organizasyon ile çevresi arasındaki iletişimi sağlayan mekanizmalardan en önemlisi olduğundan yola çıkarak, yönetim kurullarının organizasyona yaşamının devamı için ihtiyaç duyduğu kritik kaynakların

elde edilmesinde katkı sağlayacağı ileri sürmektedir. Kaynak bağlılığı teorisi şirketin yönetim kurulunun dışa bağımlılığını, çevresel etkenlerin karmaşıklığını ve çevresel ilişkilerden kaynaklanan işlem ücretlerini yönetmeyi hedeflemektedir. Sonuç itibariyle işletmede yönetim kurullarındaki dış üye sayısının artmasının işletmenin daha fazla kaynağa erişmesini sağlayacağını, böylece işletme performansını olumlu yönde etkileyeceğini savunmaktadır. (Doğan M. D., 2018)

1.2.3 Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Uyum Raporlaması

Kurumsal yönetim şirket ortaklarının, işletme yöneticilerine emanet ettikleri sermaye ve şirket kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmasını ve alınan sonuçlar hakkında şirket sahiplerini şeffaf ve hesap verilebilir bir anlayışla bilgilendirmelerine imkân tanıyan bir dizi kural, ilke ve yaklaşımı içinde barındıran bir sistemdir.

Kurumsal yönetim sayesinde işletmeye sermaye yatıran ortakların, sermayenin geri dönüşüne olan güveni artar. Böylece kendini güvende hisseden yatırımcılardan daha düşük maliyetle sermaye teminine imkân sağlanır. Ülkenin kurumsal yönetim ortamını belirleyen en önemli etkenler, mevcut ekonomik ve politik çevre ile finansal piyasaların derinleşmesi ve gelişmişlik düzeyidir. Sermaye piyasaları açısından bakıldığında ise piyasanın alt yapısı, piyasa düzenlemeleri ve piyasa likiditesi, yatırımcı çeşitliliği, muhasebe ve denetim standartlarının varlığı ve güvenilirliği gibi faktörlerin varlığı önem arz etmektedir. Genel itibari ile kurumsal yönetim uygulamaları, işletme değerini, performans ve verimliliklerini arttırmayı amaçlamaktadır.

Kurumsal yönetim ilkeleri içerisinde en çok eşitlik (adillik), şeffaflık, hesap verilebilirlik, sorumluluk kavramları temel kavram olarak kabul edilmektedir.

1) Eşitlik (adillik) : Bu kavrama göre şirket tüm paydaşlarına karşı eşit mesafede olmalı, azınlık hissedarları ve yabancı ortakları da dahil olmak üzere hissedar haklarını korumalıdır.

2) Şeffaflık : Şirketin, finansal durumu, performansı ve diğer bütün maddi konulardaki bilginin zamanında, doğru ve güvenilir bir şekilde menfaat sahiplerine ulaştırılması gereklidir. Şirketler açıklamalarını bu prensiplere göre yapmadıklarında piyasada asimetrik bilgi oluşumuna sebebiyet verebilirler.

3) Hesap verilebilirlik : Bu ilke şeffaflık ilkesinin tersine faaliyet sonrasını kapsamaktadır. Burada yönetim kurulunun sorumluluğu sadece genel kurula karşı değil,

paydaşlara karşı da olmalıdır. Yönetim kurulu, tepe yöneticilerin performansını izlemeli ve hissedarlara karşı hesap verilebilirliği temin etmek üzere iş bölümü ortamı oluşturmalıdır.

4) Sorumluluk : Şirket faaliyetlerini yürütürken aldığı kararların asgari kanuni zorunluluklara, yönetmeliklere ve diğer mevzuat hükümlerine uygun olmasını ancak sorumlu şirket bilinciyle hareket ederek bu kanuni sınırlarının ötesine geçebilmelidir.

Ülkemizde, ilk olarak 2002 yılında TUSİAD tarafından yapılan çalışma ile farkındalık kazandırılan kurumsal yönetim anlayışı, daha sonra Sermaye Piyasası Kurumu'nun 2003 yılında yayınlamış olduğu "Kurumsal Yönetim İlkeleri" ile halka açık şirketlere uygula, uygulamıyorsa açıkla prensibi ile zorunlu hale getirilmiştir. 2006 yılında BBDK tarafından da kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin tebliğ yayınlanmıştır. 2011 yılında SPK tarafından zorunlu 20 adet kurumsal yönetim ilkeleri yayınlanmıştır. 2012 yılında yürürlüğe giren TTK ile de kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizde kurumsal yönetime ilişkin yapılan düzenlemeleri aşağıda yer alan tabloda inceleyebiliriz.

Tablo 4 : Kurumsal yönetime ilişkin çalışma ve düzenlemeler

Türkiye'de kurumsal yönetime ilişkin yapılan düzenleme ve çalışmalar		
Tarih	**Kurum**	**Çalışma / Kanun / Yönetmelik**
2002	TUSİAD	Kurumsal yönetimin en iyi uygulama kodu
2003	SPK	Kurumsal yönetim ilkeleri
2005	SPK	Kurumsal yönetim ilkeleri (Revize)
2006	BDDK	Bankaların kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin yönetmelik
2011	SPK	Seri IV No:54 Kurumsal yönetim ilkeleri ve uygulamasına ilişkin tebliğ
2011	SPK	Seri IV No:56 Kurumsal yönetim ilkeleri ve uygulamasına ilişkin tebliğ
2012	BDDK	Bankaların kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin yönetmelikte değişiklik tebliği
2012	TTK	Türk Ticaret Kanunu
2014	SPK	Seri II-17.1 Sayılı Kurumsal yönetim tebliği
2020	SPK	Seri II-17.1.a Sayılı Kurumsal yönetim tebliğinde değişiklik tebliği

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Türkiye de ilk olarak OECD tarafından yayınlanan (1999) kurumsal yönetim ilkelerinden faydalanılarak Temmuz 2003 yılında SPK tarafından hazırlanan kurumsal yönetim ilkeleri yayınlanmış ancak bu ilkeler Şubat 2005 yılında revize edilmiş ve ilk defa halka açık şirketlerin uygulamasına sunulmuş ve isteğe bağlı bırakılmıştır. Daha sonra 2011 yılında SPK tarafından yayınlanan Seri IV No:54 numaralı tebliğ ile düzenleme yapılmış ancak bu tebliğde Seri IV No:56 ile yürürlükten kaldırılmıştır. Seri IV No:56 numaralı tebliğ ile halka açık şirketler ve payları İMKB de işlem gören İMKB

30 endeksine dahil olan bankalar haricindeki şirketlere bu ilkelere uyum zorunluluğu getirilmiştir. Bu zorunlu ilkeler ilk başta 20 adet iken daha sonra 24'e çıkarılmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu yeni tebliğ sistematiği ile kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin düzenlemeleri 2014 yılında Seri II-17.1 ve 2020 yılında bu tebliğde değişiklik yapan Seri II-17.1.a tebliği ile yeniden düzenlemiş ve eski tebliğleri yürürlükten kaldırmıştır. SPK kurumsal yönetim tebliğ ekinde 97 madde yer almaktadır. Bunlardan 24 tanesine uyum zorunlu iken diğerleri için "uy ya da açıkla" prensibi uygulanmaktadır. Uyulması zorunlu 24 madde tebliğin ekinde yer alan (1.3.1.), (1.3.5.), (1.3.6.), (1.3.9.), (4.2.6.), (4.3.1.), (4.3.2.), (4.3.3.), (4.3.4.), (4.3.5.), (4.3.6.), (4.3.7.), (4.3.8.), (4.5.1.), (4.5.2.), (4.5.3.), (4.5.4.), (4.5.9.), (4.5.10.), (4.5.11.), (4.5.12.), (4.5.13.), (4.6.2.) ve (4.6.3.) numaralı maddelerdir.

SPK yeni bir kurumsal yönetim raporlama çerçevesi oluşturmaya karar vermiş olup, bu yeni çerçeve 10.01.2019 tarih ve 2019/2 sayılı SPK Bülteni ve 11.01.2019 tarihli duyuru ile kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu yeni raporlama çerçevesine göre şirketler KAP (Kamuyu Aydınlatma Platformu) üzerinden yaptıkları raporlama için iki format kullanmaktadırlar. Birincisi; "URF" (Uyum Rapor Formatı) zorunlu olmayan ilkelere uyum durumunun raporlanması ve ikincisi; "KYBF" (Kurumsal Yönetim Bilgi Formu) güncel kurumsal yönetim uygulamalarının açıklanmasına ilişkin esaslar. Bu iki form kurumsal yönetim ilkelerinin nasıl uygulandığına ilişkin raporlama sürecinin iki farklı bölümünü oluşturmaktadır (SPK, 2019).

SPK kurumsal yönetim ilkelerinde yer alan ana ve alt başlıklar aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5 : SPK kurumsal yönetim ilkeleri ana ve alt başlıkları

SPK kurumsal yönetim ilkeleri ana ve alt başlıkları			
Pay sahipleri	**Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık**	**Menfaat sahipleri**	**Yönetim kurulu**
Pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması	Kurumsal internet sitesi	Menfaat sahiplerine ilişkin firma politikası	Yönetim kurulunun işlevi
Bilgi alma ve inceleme hakkı	Faaliyet raporu	Menfaat sahiplerinin firma yönetimine katılımın desteklenmesi	Yönetim kurulunun faaliyet esasları
Genel kurula katılım hakkı		Firmanın insan kaynakları politikası	Yönetim kurulunun yapısı
Oy hakkı		Müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler	Yönetim kurulu toplantılarının şekli
Azlık hakları		Etik kurallar ve sosyal sorumluluk	Yönetim kurulunda oluşturulan komiteler
Kar payı hakkı			Yönetim kurulu üyelerine ve idari sorumluluğu bulunan yöneticilere sağlanan haklar
Payların devri			

Kaynak : www.spk.gov.tr (Spk kurumsal yönetim tebliği II-17.1)

2012 yılında yayınlanan Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan esaslı değişikler ile şirketlerin kurumsal yönetim ve kurumsallaşma anlayışında yenilikler getirmiştir. Şirketlerin para ve sermaye piyasalarından daha uygun maliyetli kredi temin edebilmesi, halka açılabilme imkanlarından faydalanabilmesi için uluslararası düzeyde açık, şeffaf, karşılaştırılabilir kaliteli finansal raporlar sunabilmesi ve aynı zamanda kurumsal yönetim altyapılarının da tamamlanabilmesi gerekmektedir. 6102 sayılı Ticaret Kanunu ile kurumsal yönetim ilkelerinin unsurlarını barındıran düzenlemeler yapılmıştır. TTK'da kurumsal yönetim ile ilgili yönetim kurulları, iç kontrol, denetim komitesi, iç denetim, riskin erken saptanması komitesi, genel ve özel denetim konuları ele alınmıştır. Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan kurumsal yönetime ilişkin düzenlemeler SPK'na tabi ortaklıklarla aynı kurumsal yönetim ilkelerine tabi olmayacaklardır. TTK ile yapılan düzenlemeler emredici nitelikte olup tür farkı gözetilmeksizin tüm anonim ortaklıklar bakımından bağlayıcıdır ve kurumsal yönetim ilkesi bakımından asgari ortak paydayı oluşturmaktadır (TKYD&Deloitte, 2007).

1.2.4 Kurumsal Yönetim Endeksi ve Borsa Uygulamaları

Kurumsal yönetim kavramı ilk kez İngiltere'de Londra menkul kıymetler borsası tarafından oluşturulan ve Sir Adrian Cadbury başkanlığında bir komite tarafından 1992 yılında hazırlanan Cadbury raporu ile tartışılmaya başlanmıştır. Bunu takiben Greenbury (1995) ve Hampel (1998) raporları yayınlanmıştır.

Cadburry raporu ile kurumsal yönetim standartlarının yükseltilmesi, finansal raporlama ve denetimde yatırımcının güven düzeyinin arttırılması amaçlanmıştır. Greenbury raporu ile yönetim kuruluna yapılacak ödemelerin daha şeffaf hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Hampel raporu ise Cadbury ve greenbury raporlarının gözden geçirilerek birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Raporda, yönetim kurulunun menfaat sahiplerine karşı sorumlu oldukları, ancak pay sahiplerine hesap vermekle yükümlü oldukları vurgulanmıştır (Yağlı, Türkiyede Kurumsal Yönetim uygulamalarının firma performansına etkisi, 2016).

Dünya bankası ve OECD tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda 1999 yılında ilkeler yayınlanmış ve 2004 yılında revize edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Halka Açık Şirketler Muhasebe Reformu ve Yatırımcıyı Koruma Yasası diğer adıyla Sarbanes–Oxley Yasası (SOX) 2002 yılında yayınlanmıştır. Ayrıca gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu "Kurumsal Yönetim Derecelendirme" çalışmaları yapmış ve Standard&poors kurumsal yönetim endeksi oluşturulmuştur.

2000'li yılların başında Amerika da Enron, WorldCom, Adelphia, Xeroxs, Tyco ve Avrupa da Parmalat, Vivendi gibi şirketlerde gerçekleşen yönetim kaynaklı muhasebe usulsüzlükleri ve üst düzey yöneticilerin sorumlu tutulduğu krizler finansal raporlamanın, denetimin, kurumsal yönetim anlayışının önemini arttırmıştır. Öyle ki Parmalat'ın hisse senetleri borsada %97 değer kaybetmiş, Tycon yaşadığı mali sıkıntı dolayısı ile çalışanlarının büyük çoğunluğunu işten çıkarmak zorunda kalmıştır. Bu ve benzeri skandallar ve finansal krizler sermaye piyasalarına duyulan güveni sarsmış ve yatırımcıları ciddi endişelere sürüklemiştir.

Ülkemizde de Temmuz 2003 yılında SPK tarafından kurumsal yönetim ilkeleri yayınlamış ve Şubat 2005'te yenilenmiştir. 2003 yılında TUSİAD önderliğinde TKYD (Türkiye kurumsal yönetim derneği) kurulmuş ve bu alandaki çalışmalara öncülük etmiştir.

Türkiye'de İMKB kurumsal yönetim endeksi temel kuralları 2005/237 numaralı genelge ile belirlenmiş, dünya borsalarının paralelinde kurumsal yönetim endeksi oluşturulmuş ve 31.08.2007 tarihinde hesaplanmaya başlanmış olup, başlangıç değeri 48.082,17'dir. İlk olarak endekse dahil olan 5 şirket vardı. Bu şirketler, Doğan Yayın Holding, Vestel Elektronik, Y&Y Gayrimenkul Y.O. , Tofaş ve Türk Traktör 'dür. 18.12.2020 tarihi itibariyle hazırlanan ve aşağıda yer alan tabloda görüleceği üzere toplam 51 şirket bulunmaktadır.

Tablo 6 : BİST kurumsal yönetim endeksinde (XUKRY) yer alan şirketler

BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde (XUKRY) yer alan şirketler		
Sıra	**Kod**	**Ünvanı**
1	AGHOLAG	ANADOLU GRUBU HOLDİNG A.Ş.
2	AKSGY	AKİŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
3	AKMGY	AKMERKEZ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
4	AKSA	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİİ A.Ş.
5	ALBRK	ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
6	ANSGR	ANADOLU ANONİM TÜRK SİGORTA ŞİRKETİ
7	AEFES	ANADOLU EFES BİRACILIK VE MALT SANAYİİ A.Ş.
8	ARCLK	ARÇELİK A.Ş.
9	ASELS	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
10	AYGAZ	AYGAZ A.Ş.
11	BTCIM	BATIÇİM BATI ANADOLU ÇİMENTO SANAYİİ A.Ş.
12	CCOLA	COCA-COLA İÇECEK A.Ş.
13	CRDFA	CREDITWEST FAKTORİNG A.Ş.
14	DOHOL	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.
15	DGGYO	DOĞUŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
16	DOAS	DOĞUŞ OTOMOTİV SERVİS VE TİCARET A.Ş.
17	ENJSA	ENERJİSA ENERJİ A.Ş.
18	ENKAI	ENKA İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş.
19	EREGL	EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI T.A.Ş.
20	GARFA	GARANTİ FAKTORİNG A.Ş.
21	GLYHO	GLOBAL YATIRIM HOLDİNG A.Ş.
22	HLGYO	HALK GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
23	HURGZ	HÜRRİYET GAZETECİLİK VE MATBAACILIK A.Ş.
24	IHEVA	İHLAS EV ALETLERİ İMALAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
25	IHLAS	İHLAS HOLDİNG A.Ş.
26	ISDMR	İSKENDERUN DEMİR VE ÇELİK A.Ş.
27	LIDFA	LİDER FAKTORİNG A.Ş.
28	LOGO	LOGO YAZILIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
29	MGROS	MİGROS TİCARET A.Ş.
30	OTKAR	OTOKAR OTOMOTİV VE SAVUNMA SANAYİ A.Ş.
31	PRKME	PARK ELEKTRİK ÜRETİM MADENCİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
32	PGSUS	PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.
33	PETUN	PINAR ENTEGRE ET VE UN SANAYİİ A.Ş.
34	PINSU	PINAR SU VE İÇECEK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
35	PNSUT	PINAR SÜT MAMULLERİ SANAYİİ A.Ş.
36	SKBNK	ŞEKERBANK T.A.Ş.
37	TATGD	TAT GIDA SANAYİ A.Ş.
38	TAVHL	TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.
39	TOASO	TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.
40	TRCAS	TURCAS PETROL A.Ş.
41	TUPRS	TÜPRAŞ-TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.
42	PRKAB	TÜRK PRYSMİAN KABLO VE SİSTEMLERİ A.Ş.
43	TTKOM	TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.
44	TTRAK	TÜRK TRAKTÖR VE ZİRAAT MAKİNELERİ A.Ş.
45	GARAN	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.
46	HALKB	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
47	TSKB	TÜRKİYE SINAİ KALKINMA BANKASI A.Ş.
48	TURSG	TÜRKİYE SİGORTA A.Ş.
49	SISE	TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.
50	VESTL	VESTEL ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
51	YKBNK	YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler (Erişim 18.12.2020)

BIST kurumsal yönetim endeksi (XKURY), kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan şirketlerin dahil edildiği endekstir. BIST kurumsal yönetim endeksinin amacı, payları Borsa İstanbul pazarlarında (Gözaltı Pazarı ve C Listesi hariç) işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu 10 üzerinden en az 7, her bir ana başlık itibarıyla 10 üzerinden en az 6,5 olan şirketlerin fiyat ve getiri performansının ölçülmesi amacıyla oluşturulmuştur. Kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu, SPK tarafından belirlenmiş derecelendirme kuruluşları listesinde bulunan derecelendirme kuruluşlarınca, şirketin tüm kurumsal yönetim ilkelerine uyumuna ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda verilmektedir (Borsa İstanbul, 2020).

BİST kurumsal yönetim endeksi kapsamındaki şirketlerin derecelendirme notlarına şirketlerin kamuyu aydınlatma platformundaki açıklamalardan ulaşılabilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun (Kurul) 01.02.2013 tarih ve 4/105 sayılı toplantısında alınan karar doğrultusunda değiştirilen ve yenilenen metodolojiye göre yasal değişiklikle, temel ve ek puanlama sistemi şeklinde iki kademeli bir sisteme geçilmiştir. Yeni sistemde, SPK ilkelerinde yer alan kural ve uygulamaların tümü, yapılan değişiklik kapsamında asgari unsur olarak kabul edilerek, ilk etapta 85 baz tavanı üzerinden temel puanlar oluşturulmaktadır. İkinci aşamada asgari unsur olan kural ve uygulamaların etkinliği ve kurumlara katma değer yaratıp yaratmaması değerlendirilerek, 15 baz tavanı üzerinden ek puanlar hesaplanmaktadır. Yapılan değişikliklerle, ilkelere şekilsel uyumun yanında fonksiyonel uyumun özellikle öne çıkartılması ve hesaplamaların iki kademeli olarak yapılması matematiksel olarak notları aşağı doğru baskılamıştır.

Kurumsal yönetim endeksinde işlem görmek isteyen şirketler SPK tarafından lisanslandırılan derecelendirme kuruluşları tarafından kurumsal yönetim derecelendirmesi alarak BİST ’e bildirmektedirler. Derecelendirme 4 ana başlık altında yapılmaktadır;

a) Pay sahipleri (%25 ağırlık ile)
b) Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık (%25 ağırlık ile)
c) Menfaat sahipleri (%15 ağırlık ile)
d) Yönetim Kurulu (%35 ağırlık ile) (TKYD , 2020).

Aşağıda halka açık bir şirketin kurumsal yönetim derecelendirme notu ve nasıl hesaplandığı örnek olarak verilmiştir.

Tablo 7 : Kurumsal yönetim derecelendirme notu

Ana Bölümler	**Ortalama**	**96,32**
Pay Sahipleri		94,31
Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık		98,44
Menfaat Sahipleri		99,48
Yönetim Kurulu		94,47
Kurumsal Yönetim Notu		**9,63**

Kaynak : www.tkyd.org

Derecelendirme notları 1(Bir) ve 10(On) arasında verilir. 1-Zayıf , 10-En güçlü anlamlarına gelmekte ve 10 puan SPK kurumsal yönetim ilkelerine tam uyumu göstermektedir. Notların ne ifade ettiği aşağıda yer alan açıklamalardan görülebilir.

Tablo 8 : Kurumsal yönetim derecelendirme not skalası

Not	**Açıklama**
9-10	Şirket SPK kurumsal yönetim ilkeleri'ne büyük ölçüde uyum sağlamış ve tüm politika ve önlemleri uygulamaya sokmuştur. BIST kurumsal yönetim endeksine en üst düzeyde dahil edilmek hak edilmiştir
7-8	Şirket SPK kurumsal yönetim ilkelerine önemli ölçüde uyum sağlamış ve çoğu gerekli politika ve önlemleri uygulamaya sokmuştur. Çok büyük riskler teşkil etmese de, bu alanların biri veya birkaçında bazı iyileştirmeler gereklidir.
6	Şirket SPK kurumsal yönetim ilkelerine orta derecede uyum sağlamış ve gerekli politika ve önlemlerin bir kısmını uygulamaya sokmuştur. Pay sahipleri; menfaat sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ve yönetim kurulu alanlarının bazılarında iyileştirmeler gerekmektedir.
4-5	Şirket SPK kurumsal yönetim ilkelerine gereken asgari derecede uyum sağlamış ve gerekli politika ve önlemlerin standartların altında bir kısmını uygulamaya sokmuştur. Pay sahipleri; menfaat sahipleri; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ve yönetim kurulu alanlarının bazılarında veya hepsinde önemli iyileştirmeler gerekmektedir.
>4	Şirket SPK kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlamamıştır ve gerekli politika ve önlemleri zayıftır. Pay sahipleri; menfaat sahipleri; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ve yönetim kurulu alanlarının hepsinde önemli zaaflar vardır. Yatırımcı güveni zedelenebilir ve maddi zararlar oluşabilir.

Kaynak : www.tkyd.org.tr

1.3 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

1.3.1 Sürdürülebilirlik Kavramının Ortaya Çıkışı

Temel olarak sürdürülebilirlik kavramı canlı veya cansız bir varlığın mevcut durumunu gelecekte de devam ettirebilmesini ifade etmektedir. Öncelikle biyolojik ve çevresel sistemlerin devamlılığı olarak anlam yüklenen sürdürülebilirlik kavramı daha sonraki süreçlerde çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik olarak anlaşılmaya başlamıştır.

Özellikle sanayi devrimi sonrası dünyada yaşanan gelişmeler ışığında gerek nüfus artışı gerekse üretim ve tüketimde yaşanan olağanüstü artış, dünya kaynaklarının insanoğlunun bireysel amaçları doğrultusunda hızla tükenmesine sebebiyet vermiştir. Dünya ekonomik sistemini devam ettirebilmek adına çevresel varlık ve kaynaklara gereken önem ve özen gösterilmeyerek, birçok çevresel sorunlara yol açılmıştır. Tarım alanlarının, ormanların, deniz yaşamının tehdit edilmesi, küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğe oldukça zarar vermiştir. Yavaş yavaş bu çevresel etkilerin insanoğlu tarafından hissedilmeye başlanması, doğaya verilen zararın bir noktadan sonra geri dönülemez sonuçlarının ortaya çıkabileceği bilincine varılması, kapitalizm anlayışının kendine zarar verme noktasında dur demeyi gündeme getirmiştir. Ekonomik sistemin devamının aslında sınırsız bir üretim ve tüketim anlayışından değil de çevre ile kalkınma arasında sürdürülebilir dengeli bir politika izlenmesi ile sağlanabileceği düşünülmeye başlanmıştır.

1968 yılında kurulan "Roma Kulübü" adıyla anılan ve İtalyan iktisatçı Dr. Aurelio Peccei önderliğinde yaklaşık otuz kişilik akademisyen, bilim insanı, sanayici ve devlet görevlilerinden oluşan bir grubun yapmış olduğu araştırma sonuçları 1972 yılında "Ekonomik büyümenin sınırları" isminde bir kitap olarak yayınlanmıştı.

Yayınlanan bu kitapta önümüzdeki yüzyıl içerisinden dünyanın şu anki sanayileşme, büyüme ve doğal kaynakların tüketim eğiliminin aynı hızda devam etmesi durumunda ekonomik büyümenin sınırlarına dayanacağı açıklanmıştı.

1972 yılında BM (Birleşmiş Milletler) örgütü tarafından Stockholm'de Dünya çevre sorunları konferansı düzenlenmişti. Bu konferansta ekonomik kalkınma çevre ile uyumlu olması gerektiği konusunda ortak bir görüş benimsenmiştir. BM bünyesinde Birleşmiş Milletler çevre programı (UNEP–United Nations Environment Program) kurulmuştur. Bu program kapsamında oluşturulan çevre fonu ile çevrenin korunması çalışmaları destek görmektedir. Ayrıca UNEP dışında kurulan çevre bilinci ortak amacına hizmet eden Birleşmiş Milletler kalkınma programı, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Deniz Örgütü, Meteoroloji Örgütü gibi farklı uzmanlık alanlarında çalışmalar yapan örgütler oluşturulmuştur.

Birleşmiş Milletler bünyesinde sürdürülen bu çalışmalar yanında neticesinde 1987 yılında BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan ve "Brundtland Raporu" olarak da adlandırılan "Ortak Geleceğimiz" adıyla bir raporda

yayınlanmıştır. Yayınlanan bu raporda sürdürülebilirlik, doğanın ve gelecek kuşakların kendi gereksinimlerine cevap verme yeteneklerini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlarımızı temin etmek ve kalkınmak olarak tanımlanmıştır.

"Ortak Geleceğimiz" raporu, politikacıların karşı karşıya oldukları sorunların, ulusal hükümetlerle uluslararası kuruluşlarda sürdürülebilir kalkınmanın promosyonunu başarabilmek için yapılabilecek reformların çeşitli yollarının bir özetidir. Raporda nüfus kontrolü, enerji ve gıda üretimi, kentsel gelişme, silahlanma yarışı, okyanuslar ve uzay gibi global ortak mülklerin yönetimi gibi sorunlara değinilmektedir (Nemli, 1998). Birleşmiş Milletler Dünya çevre ve kalkınma konferansı Haziran 1992 de Rio de Janeiro'da 173 ülkenin katılımı ile bugüne kadar bağımsız milletlerin en geniş ölçüde katılımı ile gerçekleşen toplantılarından biridir. Bu toplantıda "Gündem 21" olarak yayınlanan bildiri ile özetle ekonomik büyüme ile çevrenin korunması için ne gibi önlemler alınabileceği açıklanıyordu. Bu toplantı sonunda Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (CSD – The United Nations Commission on Sustainable Development) kurulmuştur. 1997 yılında Birleşmiş Milletler Earth Summit+5 (Rio+5) adıyla yeniden bir toplantı düzenlemiş ve Rio da alınan gündem 21 raporunun sürdürülebilir kalkınma için önemine vurgu yapmıştır.

Belli başlı önemli ve çıkış noktalarına değinilen, sürdürülebilir ekonomi ve çevre anlayışını dünyaya yaymak ve uygulamak için düzenlenen bu çalışmaların gelişimine aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

Tablo 9 : Sürdürülebilirlik kavramının gelişimine ilişkin çalışmalar

Sürdürülebilir çevre ve ekonomi içerikli toplantı, rapor ve çalışmalar		
Yıl	**Ülke/Kurum**	**Toplantı/Kuruluş**
1972	İtalya / ABD	Roma Kulübü , "Ekonomik Büyümenin Sınırları" isimli kitap
1972	İsveç	BM, Stockholm Zirvesi, Dünya çevre sorunları konferansı
1987	Norveç	BM Dünya çevre ve kalkınma komisyonu, Brundtland Raporu
1992	Brezilya, Rio	Birleşmiş Milletler çevre ve kalkınma konferansı, Gündem 21 Raporu
1992	AB	Avrupa Birliği 5. Eylem Planı
1993	BM	Sürdürülebilir Gelişme Komisyonu
1995	Mısır / Kahire	Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansı
1996	İstanbul	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat)
1997	Kyoto	Kyoto Protokolü, BM İklim değişikliği çerçeve sözleşmesi
1997	ABD/NewYork	Earth Summit (Rio+5 Formu)
1997	ABD / BM	Küresel Raporlama Girişimi / GRI (Global Reporting Initiative)
2000	BM	BM Küresel İlkeler Sözleşmesi
2002	Johannesburg	Sürdürülebilir Gelişme Konferansı
2005	BM	BM Sorumlu Yatırım Prensipleri
2009	BM	Sürdürülebilir Borsalar Girişimi
2012	BM	Rio + 20 Zirvesi
2013	IIRC	Uluslararası Entegre Raporlama (ER) Çerçevesi

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

1.3.2 Sürdürülebilirlik İle İlgili Teori ve Yaklaşımlar

Sürdürülebilirlik kavramı ilk defa Carl Von Calowitz tarafından 1713 yılında ormanların bilinçli kullanımı konusunda uygulanması gereken kuralları belirtmek amacıyla kullanılmıştır (Brander, 2007).

Sanayi devrimi sonrası ülkeler hızlı bir ekonomik ve teknoloji devrimi yaşamışlar, bunun sonuncunda artan üretimi karşılayabilmek için kısıtlı kaynakların ölçüsüz bir şekilde kullanımı zaman içinde çevresel duyarlılığı arttırmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı, herhangi bir doğal kaynağın, kendi üreme veya artış kapasitesinin altında bir tüketim sağlayarak kaynakların kullanılmasını öngörmektedir. Literatürde farklı sürdürülebilirlik açıklamaları yer almaktadır, ancak güncel ve günümüz toplum anlayışında daha geçerli olanı çevre, ekonomi ve toplum kavramları üzerine oturtulmaktadır.

Yeni bir kavram olmayan sürdürülebilirlik, çevre, insan ve şimdiki kuşakların gelecek kuşaklar için sorumlulukları arasındaki ilişkiyi tanımlamak için yeniden adlandırılmış bir anlatımdır. Gilman'a (1992) göre sürdürülebilirlik; toplumun, ekosistemin ya da devam eden herhangi bir sistemin ana kaynakları tüketmeden belirsiz bir geleceğe dek

işlevini sürdürmesidir. Ruckelshaus'a (1989) göre ise "ekolojinin en geniş sınırları içinde ekonomik büyümenin ve kalkınmanın karşılıklı etkileşim ile sağlanacağı ve zaman içinde korunacağı doktrindir" (Özmehmet).

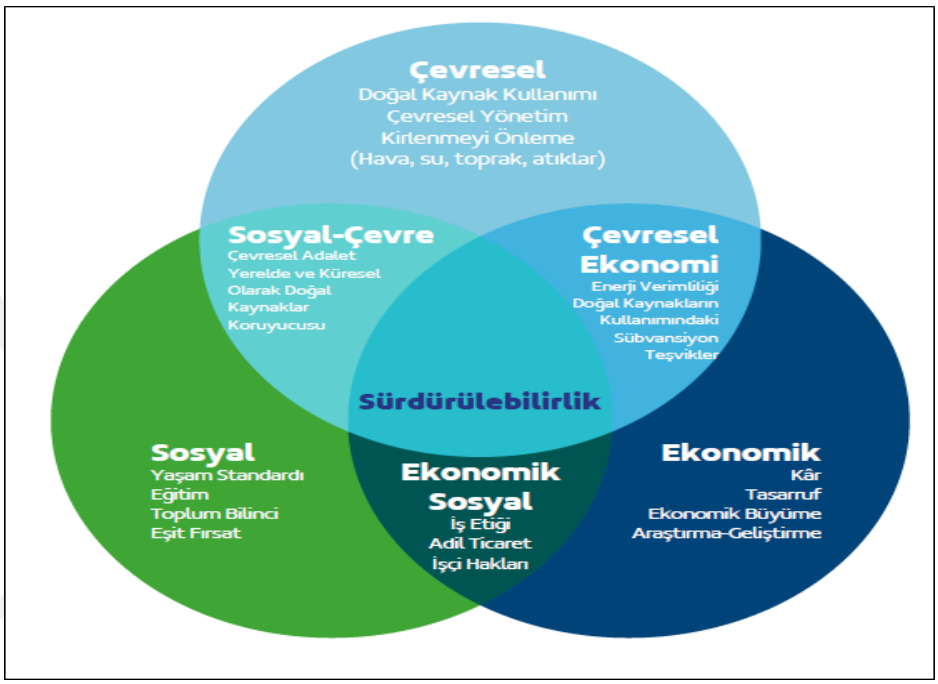
Sürdürülebilir olma anlayışı, ekonomik olarak ele alındığında daha çok piyasa ekonomisi şartlarında sürdürülebilir kalkınma kavramı ile yakından ilişki içerisinde ele alınmıştır. Çevrenin kalkınma ile ilişkisine ilk defa 1987 yılında BM Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu çalışmaları sonucunda hazırlanan "Brundthland Raporu" nda yer verilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, kalkınmaya ilişkin bütün ekonomik, finansal, ticari tarımsal ve endüstriyel politikaların, büyümeyi ekonomik, sosyal ve politik açılardan sürdürülebilir kılmak amacıyla uyumlaştırıldığı bir süreçtir. Yani bugünkü tüketim harcamaları başkalarının ileride ödemek zorunda kalacağı borçlarla finanse edilmemeli, bugünkü nüfus için gerekli sağlık ve eğitim yatırımları yapılmalıdır. Doğal kaynaklarda dünyanın taşıma ve üretme kapasitesini aşmayacak şekilde kullanılmalıdır (Nemli, 1998).

Sürdürülebilir kalkınma ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınma olarak üç kısma ayrılabilir. Ekonomik kalkınma, doğal kaynakların kıt olması nedeniyle doğal kaynakları kullanırken duyarlı davranılması sonucunda sürdürülebilirliği gerçekleştirebilir. Sosyal kalkınma, gerçek ihtiyacını bilen bilinçli bir tüketim toplumuyla gerçekleşebilir. Çevresel kalkınma ise mümkün olduğu kadar çevreye daha az zarar vermeye çalışmakla gerçekleşebilir (Yavuz, 2010).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının işletmecilik ve ekonomi ile birleştirildiği bir diğer kavramda kurumsal sürdürülebilirliktir. Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, bir kurumun, doğrudan ve dolaylı paydaşlarının (ortaklar, çalışanlar, müşteriler, baskı grupları, toplum vs.) ihtiyaçlarını, gelecekteki paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını tehlikeye atmadan sağlanan kalkınma olarak tanımlanmaktadır (Dyllick & Hockerts, 2002).

Kurumsal sürdürülebilirliği, şirketlerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri ile şirket faaliyetlerinde ve karar mekanizmalarında dikkate alınması ve bu faktörlerle bağlantılı risklerin etkin bir biçimde yönetilmesi olarak tanımlayabiliriz. Bir şirket sürdürülebilirlik konusunda somut adımları; kurumsal yönetimin temel ilkeleri olan şeffaflığı, adilliği, hesap verebilirliği ve sorumluluğu tam anlamıyla benimseyip hayata

geçirerek, üretim sırasında doğayı daha az kirleten teknolojiler kullanarak, çevreyi koruma bilincini şirketin tüm kademelerinde öncelik haline getirerek, ürünlerin son kullanıcısı olan tüketicilere sağlıklı ürünler ulaştırarak, çalışanların çalışma koşullarını iyileştirerek ve gerekli etik kuralları oluşturarak, üretim ve işletme süreçlerinde enerji tasarrufuna giderek veya enerji verimliliğini artırarak ya da yenilikçi ürünler geliştirerek atabilir (Borsa İstanbul, Ekim 2014).

Şekil 5 : Sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları
Kaynak : Şirketler için sürdürülebilirlik rehberi, Borsa İstanbul, Ekim 2014

Kurumsal sürdürülebilirlik kavramını incelerken şirketlerin bu konuda uygulayabilecekleri bazı kurumsal sürdürülebilirlik modellerini incelemekte fayda var. Bu modellerden en bilinen üç tanesine aşağıda yer verilmiştir.

1) Stead ve Stead modeli : Bu modele göre sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için ekonomik, yönetim ve bilimsel değişim gereklidir. Ayrıca, işletmelerde yönetim anlayışının yenilikçi ve sürekli öğrenmeye açık olmasının gerektiği ve sadece kâr odaklı düşünülmemesi gerektiği belirtilmektedir.

2) Shrivastava ve Hart modeli : Çevresel değişimlere karşı gerçek kurumsal tepkiler verebilmek için organizasyonun tüm bakış açılarının dönüştürülmesi gerekir. Bu dönüşüm yüzeysel ve görünüşte bir halkla ilişkiler hamlesi ile değil organizasyonun her kademesine hitap etmelidir. Organizasyonel tasarım unsurları aşağıda yer alan birkaç

anahtar boyutu ele alır. Bunlar misyon, kurum ve rekabet stratejileri, temel yetkinlikler, yapı ve biçimsel sistemler, organizasyonel süreçler ve kültür, performans kriterleri

Sürdürülebilir olmak için işletmelerin, kurumsal ve rekabetçi anlayışlarını geliştirebilmek amacıyla stratejik bir vizyon veya güçlü sosyal ve çevresel amaçları edinmesi gerekir. Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı, bu unsurların sosyal-çevresel performansa odaklanmalı ve kendi içinde tutarlı olmalıdır (Shiravastava & Hart, 1995).

3) Callens ve Tyteca modeli : Bu modelde sürdürülebilirlik üç bölümde incelenmektedir. Çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlardan oluşan stratejik sürdürülebilirlik anlayışı, her boyutta takip ve kontrol edilmelidir.

1.3.3 Sürdürülebilirlik İlkeleri ve Raporlaması

Sürdürülebilirlik, piyasa ekonomisi şartlarında faaliyet gösteren ve kısıtlı kaynaklarla üretim yapan işletmeler açısından son derece önem kazanmıştır. İşletmeler artan rekabet ve teknolojik gelişmeler ışığında stratejik planlarında sosyal, ekonomik ve çevresel kriterlere göre performanslarını değerlendirmek istemektedirler.

Kurumsal sürdürülebilirlik raporu, organizasyonlara ekonomik, çevresel ve sosyal faaliyetlerine yönelik performanslarını değerlendirmek, mevcut durumlarını anlayabilmek, etkin bir değişim yönetimi politikası izleyebilmek ve sürdürülebilirlik bileşenlerine yönelik gelecekteki stratejilerini belirleyebilmek adına bir rehber görevi görmektedir (Altay, 2019).

GRI (Global Reporting Initiative) tarafından yayınlanan raporlama rehberinde değinildiği üzere işletmeler açısından sürdürülebilirlik ilkeleri aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

1) Kurumlar kendilerine uyarladıkları iyileşme koşullarını raporlarında sunarlar. Var olan bilgilerin yanı sıra, raporda yer alan kısımlar hakkında sürdürülebilir kalkınma ölçeklerini kullanırlar.

2) Kurumlar bu verileri paylaşırken sektörel, bölgesel, yöresel ya da kapsamı genişletilmiş hedeflere uyum sağlarlar.

3) Şirketler verilerini sunarken bulundukları coğrafyanın özellikleri ve büyüklüğüne uygun biçimde bu verileri sunarlar.

4) Oluşturulan bu raporlar uzun vadeli şirket stratejisi, olağan riskler, sahip olunan fırsatlar ve paydaşlar arası ilişkilerin nasıl olduğunu açıklamaktadır (Çelik, 2018).

Kurumsal Raporlama Girişimi'ne göre sürdürülebilirlik raporlaması; sürdürülebilir kalkınma hedefine yönelik kurumsal performansın ilgili paydaşlara açıklanarak hesap verme pratiği olarak tanımlanmaktadır (IIRC, 2011).

Sürdürülebilirlik kavramı önceleri sadece çevresel boyutuyla ortaya çıkmış olsa da daha sonra ekonomik ve sosyal boyutları da kapsamına alarak daha geniş bir kavram olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. İşletmecilik özelinde bakıldığında firmaların geleneksel finansal raporlama anlayışının eksiklikleri, değer yaratma potansiyellerinin ölçülmesinde ve yatırım kararları verilmesinde yeterli olmaması finansal olmayan raporlama anlayışının gelişmesine olanak sağlamıştır.

Finansal olmayan raporlama anlayışı ile hayata geçirilmeye çalışılan bu yeni raporlama sisteminin gelişimine bakıldığında, sürdürülebilirlik raporlamasının, kurumsal sosyal sorumluluk raporlamasının ekonomik, çevresel ve sosyal performans ölçütleri ile desteklenip kapsamının genişletildiği bir raporlama uygulaması olduğu gözlenmektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasının iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, şirketlerin faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları ile değerlendirilmesidir. Diğeri ise, stratejik faaliyetlerin kurum paydaşlara açıklanmasıdır. Bu anlamda sürdürülebilirlik raporlamasının temel ilke ve prensiplerinin belirlenmesinde Küresel Raporlana Girişimi (GRI-Global Reporting Initiative) Standartları, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi Standartları, OECD Standartları, Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu Standartları, (SASB-Sustainability Accounting Board) gibi uluslararası kuruluşların çalışmaları yol gösterici olmuştur.

Sürdürülebilirlik raporlamasının amaçları GRI tarafından yayınlanan kılavuzunda şu şekilde belirlenmiştir.

1) İşletmelerin sürdürülebilirlik performansını bazı standartlar çerçevesinde değerlendirilmesini sağlamak,

2) İşlemelerin faaliyetlerini daha sürdürülebilir hale getirebilmek

3) İşletmelerin faaliyetlerini sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan değerlendirerek işletmeleri daha şeffaf hale getirebilmek.

Sürdürülebilirlik raporlamasında dikkate alınan BM Küresel İlkeler Sözleşmesi Standartları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10 : Birleşmiş milletler küresel ilkeler sözleşmesi standartları

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi Standartları		
İlke 1	İnsan Hakları	Şirketler uluslararası olarak ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve korunmasına saygı göstermelidir
İlke 2	İnsan Hakları	Şirketler insan hakları ihlallerine suç ortaklığı yapmadıklarından emin olmalıdırlar
İlke 3	Çalışma Standartları	Şirketler örgütlenme hakkını desteklemeli ve toplu sözleşme hakkını etkili bir biçimde tanımalıdır
İlke 4	Çalışma Standartları	Şirketler her tür zorla ve cebren çalıştırmanın ortadan kaldırılmasını desteklemelidir
İlke 5	Çalışma Standartları	Şirketler çocuk işçiliğinin etkili bir biçimde ortadan kaldırılmasını desteklemelidir
İlke 6	Çalışma Standartları	Şirketler istihdam ve meslekle ilgili ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını desteklemelidir
İlke 7	Çevre	Şirketler çevresel sorunlara tedbirli bir yaklaşımı desteklemelidir
İlke 8	Çevre	Şirketler daha büyük bir çevresel sorumluluğun desteklenmesi için inisiyatifler almalıdır
İlke 9	Çevre	Şirketler çevre dostu teknolojilerin gelişimini teşvik etmelidir
İlke 10	Yolsuzlukla Mücadele	Şirketler haraç ve rüşvet de dahil olmak üzere her türlü yolsuzlukla mücadele etmelidir

Kaynak : GRI G4 kılavuzu (Türkçe – 1.Kısım)

Birleşmiş milletler küresel ilkeler sözleşmesi standartları, insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele alanlarında iş dünyasının temel sorumluluklarını ele almaktadır. Bu on ilke konuyla ilgili evrensel olarak kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Uluslararası Çalışma Örgütü çalışma yaşamında temel ilkeler ve haklar bildirgesi, BM Rio çevre ve kalkınma bildirgesi ve BM yolsuzlukla mücadele sözleşmesi bildirgelerine dayanır.

BM, Eylül 2015 yılında yapılan genel kurul toplantısında ayrıca SKA (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları)'nı kabul etmiş ve 01.01.2016 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. Bu amaçlar farklı gelişmişlik seviyesindeki ülkeler için geçerli 17 evrensel hedeften oluşan bir eylem planıdır. Sürdürülebilir kalkınma amaçları ile ilgili hedefler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11: Birleşmiş Milletler SKA (Sürekli Kalkınma Amaçları)

Birleşmiş Milletler SKA (Sürekli Kalkınma Amaçları)			
Hedef	**Kategori**	**Açıklama**	
Hedef 1	Yoksulluğa Son	Yoksulluğun tüm biçimlerinin her yerde ortadan kaldırılması	
Hedef 2	Açlığa Son	Açlığın sona erdirilmesi, gıda güvenliği ve daha iyi beslenme güvencesinin sağlanması; sürdürülebilir tarımın desteklenmesi	
Hedef 3	Sağlıklı Bireyler	Sağlıklı yaşamların güvence altına alınması ve her yaşta esenliğin desteklenmesi	
Hedef 4	Nitelikli Eğitim	Kapsayıcı ve eşitlikçi, nitelikli eğitimin güvence altına alınması ve herkes için yaşam boyu öğrenimin desteklenmesi	
Hedef 5	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi	
Hedef 6	Temiz Su ve Sıhhi Koşullar	Herkes için suyun ve sıhhi koşulların erişilebilirliği ve sürdürülebilir yönetimin güvence altına alınması	
Hedef 7	Erişilebilir ve Temiz Enerji	Herkesin uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişiminin güvence altına alınması	
Hedef 8	İnsana Yakışır iş ve Ekonomik Büyüme	Kesintisiz, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin, tam ve üretken istihdamın ve herkes için insana yakışır işlerin desteklenmesi	
Hedef 9	Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Dayanıklı altyapıların inşası, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi ve yenilikçiliğin güçlendirilmesi	
Hedef 10	Eşitsizliklerin Azaltılması	Ülkeler içinde ve arasında eşitsizliklerin azaltılması	
Hedef 11	Sürdürülebilir şehir ve Yaşam Alanları	Şehirlerin ve insan yerleşimlerinin kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılınması	
Hedef 12	Sorumlu Tüketim ve Üretim	Sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarının güvence altına alınması	
Hedef 13	İklim Eylemi	İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele konusunda acilen eyleme geçilmesi	
Hedef 14	Sudaki Yaşam	Sürdürülebilir kalkınma için okyanuslar, denizler ve deniz kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımı	
Hedef 15	Karasal Yaşam	Karasal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımının korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi, ormanların sürdürülebilir yönetimi, çölleşme ile mücadele, karasal bozulmanın durdurulması, iyileştirilmesi ve biyoçeşitlilik kaybının engellenmesi	
Hedef 16	Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumların desteklenmesi, herkes için adalete erişimin sağlanması ve her düzeyde etkili, hesap verilebilir ve kapsayıcı kurumların inşası	
Hedef 17	Hedefler için Ortaklıklar	Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın canlandırılması	

Kaynak : https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilir-kalkinma-amaclari/(Erişim: 02.01.20)

Sürdürülebilirlik raporlamasında dikkate alınan ve OECD tarafından açıklanan çok uluslu şirketler sürdürülebilirlik ilkeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 12 : OECD Çok uluslu şirketler sürdürülebilirlik ilkeleri

OECD Çok uluslu şirketler sürdürülebilirlik ilkeleri
İnsan Hakları
İstihdam ve Sınai İlişkiler
Çevre
Rüşvetle, rüşvet talebiyle ve Haraç ile mücadele
Müşteri menfaatleri
Bilim ve Teknoloji
Rekabet
Vergi

Kaynak : GRI G4 Kılavuzu 1.Kısım

Gerek Birleşmiş Milletler gerek OECD tarafından yayınlanan bu ilkeler raporlama yapan şirketler için tavsiye niteliğinde olmaktadır.

Ancak Küresel Raporlama Girişimi GRI (Global Reporting Initiative)'e tabi olarak sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketler için GRI tarafından yayınlanan standartlara uygun rapor hazırlanması gerekmektedir. GRI, 1997 yılında kurulmuş ve bu alanda raporlama yapmak isteyen kuruluşlara rehberlik etmeye çalışan bağımsız bir kuruluştur. Sürdürülebilirlik raporlarının uluslararası geçerliliğinin bulunabilmesi ve karşılaştırılabilir nitelikte olması için standartlarının olması gerekmektedir. Bu amaçla, GRI tarafından hazırlanan standartlar ve gelişim süreci aşağıda yer alan tabloda yer almaktadır.

Tablo 13 : Kurumsal sürdürülebilirlik raporlama standartları gelişimi

(GRI) Kurumsal sürdürülebilirlik raporlama standartları		
Yıl	**Standart**	
2000	G-1	
2002	G-2	
2006	G-3	
2011	G-3.1	
2013	G-4	
GRI Standartları		
2018 < sonrası	GRI 100	Evrensel
	GRI 200	Ekonomik
	GRI 300	Çevresel
	GRI 400	Sosyal

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

GRI tarafından yayınlanan bu raporlama standartların her biri bir öncekinin daha kapsamlı ve geliştirilmiş halidir ve uygulanmasında temel ve kapsamlı olarak iki seçenek bulunur. Temel seçenek kurumların çevresel, ekonomik ve sosyal

göstergelerinin sunumu iken, kapsamlı olarak şirketin strateji ve analizi de rapora dahil edilmektedir. G4 standartları kapsamında sürdürülebilirlik raporu hazırlayabilmek için rapor içeriğinde bulunması gereken konu başlıkları şu şekildedir.

1) Genel Standart Bildirimler

1.1 Strateji ve Analiz (G4-1, G4-2)

1.2 Kurumsal Profil (G4-3, G4-4, ……. G4-16)

1.3 Tanımlanan öncelikli unsurlar ve çerçeveler (G4-17, G4-18, …. G4-23)

1.4 Paydaş Katılımı (G4-24, G4-25….G4-27)

1.5 Rapor Profili (G4-28, G4-29,……G4-33)

1.6 Yönetişim (G4-34, G4-35,……. G4-55)

1.7 Etik ve Dürüstlük (G4-56, G4-57, G4-58)

2) Özel Standart Bildirimler

2.1 Yönetim Yaklaşımı Hakkında Bildirimler (G4-DMA)

2.2 Göstergeler

2.2.1 Ekonomik (G4-EC1,…..G4-EC9)

2.2.2 Çevresel (G4-EN1,……G4-EN34)

2.2.3 Sosyal

2.2.3.1 İşgücü Uygulamaları (G4-LA1, ….G4-LA16)

2.2.3.2 İnsan Hakları (G4-HR1, ……G4-HR12)

2.2.3.3 Toplum (G4-SO1, ….. G4-SO11)

2.2.3.4 Ürün Sorumluluğu (G4-PR1, …..G4-PR9)

G4 raporlama standartları içeriğinde bulunan konu başlıklarının aynı zamanda BM küresel ilkeler sözleşmesi standartları (On İlke) ve OECD çokuluslu şirketler sürdürülebilirlik ilkelerine bağlantısı açıklanmaktadır.

Genel standart bildirimler sürdürülebilirlik raporlaması hazırlayan bütün kuruluşlar için zorunludur. Özel standart bildirimlerden yönetim yaklaşımı hakkında bildirimler, kuruluşun mevcut ve öncelikli ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini nasıl belirlediği ve analiz ettiği ve bunlara nasıl yanıtlar verdiğini açıklar, göstergeler ise kuruluşun öncelikli unsurları ile ilgili ekonomik, çevresel ve sosyal performansı veya etkileri hakkında bilgi verir (GRI, 2013).

G4 standartlarının uygulaması 1 Temmuz 2018 itibariyle sona ermiştir. Bu tarihten sonra sürdürülebilirlik raporu yayınlamak isteyen şirketlerin GRI standartlarına göre

raporlama yapması gerekmektedir. GRI standartlarına göre hazırlanan sürdürülebilirlik raporu şirketin kamu kesimi, özel şirketler, tedarikçi ve çalışanlar, müşteriler, yöneticiler, son kullanıcılar, medya gibi paydaşlarına sürdürülebilirlik bağlamında performansını açıklamaktadır. GRI standartlarında hazırlanan bir rapor, şirketleri, çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri göz önünde bulundurarak kapsamlı bir yönetim anlayışı sergilemesinde teşvik edici bir rol oynar. Standartlar modüler olup birbiriyle bağlantılı olarak açıklama yapmayı kolaylaştırıp küresel anlamda açık, anlaşılır, şeffaf ve hesap verilebilir raporlama yapmak için en iyi uygulamayı temsil etmektedir. GRI; kurumsal sürdürülebilirlik raporlama çerçevesi olarak öncül, yaygın ve etki alanı en geniş kapsamlı olanıdır. Aşağıda yer alan tabloda GRI standartları alt konu başlıkları ile yer almaktadır.

Tablo 14 : GRI Standartları

GRI Standartları		
2018< sonrası	**GRI 100**	**Evrensel Standartlar**
	GRI 101	Kuruluş
	GRI 102	Genel açıklamalar
	GRI 103	Yönetim yaklaşımı
	GRI 200	**Ekonomik Standartlar**
	GRI 201	Ekonomik performans
	GRI 202	Pazar varlığı
	GRI 203	Dolaylı ekonomik etkiler
	GRI 204	Satın alma uygulamaları
	GRI 205	Yolsuzlukla mücadele
	GRI 206	Rekabet karşıtı davranış
	GRI 300	**Çevresel Standartlar**
	GRI 301	Malzemeler
	GRI 302	Enerji
	GRI 303	Su ve atıkları
	GRI 304	Biyoçeşitlilik
	GRI 305	Emisyonlar
	GRI 306	Atıklar
	GRI 307	Çevresel uyum
	GRI 308	Tedarikçi çevresel değerlendirme
	GRI 400	**Sosyal Standartlar**
	GRI 401	İstihdam
	GRI 402	Çalışma/yönetim ilişkileri
	GRI 403	İş sağlığı ve güvenliği
	GRI 404	Eğitim ve öğretim
	GRI 405	Çeşitlilik ve eşit fırsat
	GRI 406	Ayrımcılık yasağı
	GRI 407	Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık
	GRI 408	Çocuk emeği
	GRI 409	Zorunlu çalışma
	GRI 410	Güvenlik uygulamaları
	GRI 411	Yerli halkların hakları
	GRI 412	İnsan hakları değerlendirmesi
	GRI 413	Yerel topluluklar
	GRI 414	Tedarikçi sosyal değerlendirme
	GRI 415	Kamu politikası
	GRI 416	Müşteri sağlığı ve güvenliği
	GRI 417	Pazarlama ve etiketleme
	GRI 418	Müşteri gizliliği
	GRI 419	Sosyoekonomik uyum

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (www.globalreporting.org Erişim : 03.01.2020)

GRI sürdürülebilirlik raporlama kılavuzları dışında, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact-UNGC), Entegre Raporlama (Integrated Reporting- IR), Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project-CDP) başlıca raporlama çerçeveleridir.

Sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili diğer önemli kurumda (SMSK- Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu), (SASB – Sustaiability Accounting Standards Board) 2011 yılı temmuz ayında kurulmuştur. Kuruluşu 2010 yılında Harvard üniversitesinde yapılan finansal olmayan bilginin sektör bazında önemlilik arz eden hususların ve bunların bağlantılı performans göstergelerinin incelendiği bir araştırma sonucunda sektör göstergeleri belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamak amacı ile bağımsız bir kuruluş oluşturulması ihtiyacına dayanmaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu, borsaya kayıtlı Amerikan şirketleri tarafından önemli sürdürülebilirlik hususlarının yatırımcılar ve kamu yararına açıklanmasında kullanılmak üzere sürdürülebilirlik muhasebesi standartları oluşturur. SMSK standartları söz konusu olduğunda sürdürülebilirlik, bir firmanın faaliyet ve performansının çevresel, toplumsal ve yönetişim boyutlarını kapsar. Sürdürülebilirlik muhasebesi ve açıklamalarının finansal muhasebeyi tamamlaması amaçlanmıştır. Finansal bilgi ve sürdürülebilirlik bilgisi birlikte değerlendirildiğinde işletmenin finansal ve finansal olmayan performansı ve değer yaratma hakkında tam görünüm sunmaktadır. Kurul, sağlık, finans, teknoloji, iletişim, yenilenemeyen kaynaklar, taşımacılık, hizmetler, kaynak dönüşümü, tüketim, yenilenebilir kaynaklar, alternatif enerji, altyapı olmak üzere son sektörde seksenden fazla iş alanı için standartlar oluşturmaktadır (Akarçay, Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu, 2014).

SMSK, işletmelerin yönetimine katkı ve yatırımcılarıyla aralarında bağ kurmayı amaçlar, bunu yapabilmek için kaliteli bilgi akışını kullanır ve şirketlerin bazı kavramlara uymasını sağlar. Bu kavramlar ise; ilgili, faydalılık, uygulanabilirlik, etkin maliyet, kıyaslama, denetleme, tarafsızlıktır (SASB, 2013).

SASB standartları, sürdürülebilirlik, şirketin uzun vadede değer yaratma yeteneğini sürdüren veya geliştiren kurumsal faaliyetleri ifade etmektedir. Sürdürülebilirlik muhasebesi, bu tür kurumsal faaliyetlerin ölçülmesi, yönetimi ve raporlanması anlamına gelir. Sürdürülebilirlik muhasebesi, bir şirketin mal ve hizmet üretiminden kaynaklanan çevresel ve sosyal etkilerinin yönetiminin yanı sıra, uzun vadeli değer yaratmak için gerekli çevresel ve sosyal sermaye yönetimini yansıtır. Sürdürülebilirlikle ilgili zorlukların inovasyon, iş modelleri ve kurumsal yönetişim üzerindeki etkilerini de içerir ve bunun tersi de geçerlidir. Bu nedenle, SASB'nin sürdürülebilirlik konuları beş geniş sürdürülebilirlik boyutu altında düzenlenmiştir:

1. Çevre : Bu boyut yenilenmeyen doğal kaynakların üretim faktörlerine girdi olarak (örneğin, su, mineraller, ekosistemler ve biyoçeşitlilik) kullanılması yoluyla veya doğal kaynakları olumsuz etkileyebilecek (hava, kara, su gibi) zararlı salınımlar yoluyla şirketin mali durumunu veya işletme performansı üzerinde etkilere yol açabilecek çevre üzerindeki kurumsal etkileri içerir.

2. Sosyal sermaye : Bu boyut, iş dünyasının toplumdaki algılanan rolü veya bir işletmenin faaliyet göstermesi için sosyal bir ruhsat karşılığında topluma katkıda bulunacağı beklentisiyle ilgilidir.

3. İnsan sermayesi : Bu boyut, bir şirketin insan kaynaklarının (çalışanlar ve bireysel yükleniciler) yönetimini uzun vadeli değer sunmanın temel varlıkları olarak ele alır. Son olarak, çalışanların sağlık ve güvenliğinin yönetimini ve tehlikeli çalışma ortamlarında faaliyet gösteren şirketler için bir güvenlik kültürü oluşturma becerisini içerir.

4. İş modeli ve inovasyon : Bu boyut, sürdürülebilirlik konularının inovasyon ve iş modelleri üzerindeki etkisini ele almaktadır. Aynı zamanda maddi ve finansal varlıklar üzerindeki çevresel ve sosyal etkilerin yönetimini de içerir - bir şirketin kendisinin veya başkaları için vekil olarak yönettikleri.

5. Liderlik ve yönetişim : Bu boyut, sektördeki iş modeline veya genel uygulamaya özgü olan ve daha geniş paydaş gruplarının (Hükümet, topluluk, müşteriler ve çalışanlar) çıkarlarıyla potansiyel çatışmada olan ve dolayısıyla bir sorun yaratan konuların yönetimini içerir.

SASB, geçici standartlarını geliştirirken bu beş sürdürülebilirlik boyutu altında düzenlediği 30 sürdürülebilirlik sorunundan oluşan bir başlangıç seti belirlemiştir (SASB, 2017).

Tablo 15 : SASB sürdürülebilirlik sorunları evreni

SASB sürdürülebilirlik sorunları evreni	
Sürdürülebilirlik boyutları	**ÇEVRE**
	Sera gazı salınımı
	Hava kalitesi
	Enerji yönetimi
	Yakıt yönetimi
	Su ve atık su yönetimi
	Atık ve tehlikeli madde yönetimi
	Biyoçeşitlilik etkileri
	SOSYAL SERMAYE
	İnsan hakları ve toplum ilişkileri
	Erişim ve satın alınabilirlik
	Müşteri refahı
	Veri güvenliği ve müşteri gizliliği
	Adil açıklama ve etiketleme
	Adil pazarlama ve reklam
	İNSAN SERMAYESİ
	Çalışma ilişkileri
	Adil işgücü uygulamaları
	Çeşitlilik ve kapsayıcılık
	Çalışan sağlığı, güvenliği ve refahı
	Tazminatlar ve kazançlar
	İşe alma, geliştirme ve elde tutma
	İŞ MODELİ VE İNOVASYON
	Ürün ve hizmetlerin yaşam döngüsü etkileri
	Varlıklar ve operasyonlar üzerindeki çevresel ve sosyal etkiler
	Ürün paketleme
	Ürün kalitesi ve güvenliği
	LİDERLİK VE YÖNETİŞİM
	Sistemik risk yönetimi
	Kaza ve güvenlik yönetimi
	İş etiği ve ödeme şeffaflığı
	Rekabetçi davranış
	Düzenleyici yakalama ve siyasi etki
	Malzeme tedariki

Kaynak : SASB Framework 02.2017
(https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2019/05/SASB-Conceptual-Framework.pdf)

Sürdürülebilirlik konularının "evreni", SASB ’nin geçici standartlar belirlemesi için bir başlangıç noktası görevi görse de, bu kapsamlı liste, bir sektördeki şirketler üzerinde önemli etkilere sahip olma olasılığı makul olan bu sorunları belirlemek için tasarlanmış

bir dizi adımla iyileştirildi. Bu sorunların her biri, ortaya çıktığı bağlama bağlı olarak farklı bir etkiye veya sonuca sahip olma eğiliminde olduğundan, sürdürülebilir kurumsal faaliyetler bir sektörden diğerine farklılık gösterecektir, yani her sektörün kendine özgü bir sürdürülebilirlik profili vardır. Bu nedenle, SASB 'nin sektöre özgü geçici standartlarında yer alan ifşa konuları, bu sürdürülebilirlik sorunları evreninin sektörün özel bağlamına göre uyarlanmış bir alt kümesidir. Bu nedenle, SASB'nin sürdürülebilirlik muhasebesine yaklaşımı, mevcut veya gelecekteki finansal değeri etkileyebilecek önemli, sektöre özgü sürdürülebilirlik konularında operasyonel ölçütler tanımlamayı içerir. Finansal muhasebe bilgileri gibi, sürdürülebilirlik muhasebesi bilgileri de geçmiş ve mevcut performansı yakalar ve aynı zamanda yönetimin finansal durum veya işletme üzerinde fiili veya potansiyel bir etkiyi ortaya çıkarabilecek bilinen eğilimleri, olayları ve belirsizlikleri açıklamasına yardımcı olduğu ölçüde ileriye dönük olabilir (SASB, 2017).

1.3.4 Sürdürülebilirlik Endeksi ve Borsa Uygulamaları

Sürdürülebilirlik stratejileri şirketlerin kaynak yaklaşımı ve paydaş teorileri etrafında gelişme göstermektedir. Kaynak temelli yaklaşımda şirketlerin maddi ve gayri maddi varlıklarının değeri firmanın değerine etki etmektedir. Firmaların uzun vadeli değeri o firmanın sahip olduğu üretim kaynaklarının değeri ile ölçülmektedir. Kaynak temelli yaklaşım firmanın pazar değerini artırmayı hedeflemektedir. Paydaş temelli yaklaşım ise şirketlerin uzun vadeli değerinin ve devamlılığının sağlanması, bu şirketlerin paydaşları ile kalıcı ve sağlam ilişkiler kurması ve bunu sürdürmesine bağlıdır. Bu bakış açısından firmalar üretim ve hizmet faaliyetlerini oluşturan organizasyonel süreçlerini ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları ile bir arada olduğu bir yönetim anlayışı ile değer yaratmayı hedefler.

Sürdürülebilirlik endeksleri, şirketlerin kurumsal şeffaflık ve sürdürülebilirlik konularındaki başarısını uluslararası kriterlere göre değerlendiren endekslerdir. Şirketler dünyada öncelikli sürdürülebilirlik sorunları hakkında örneğin hava, su, biyoçeşitlilik, doğal kaynakların kullanımı, iş sağlığı güvenliği, istihdam, yönetişim gibi sorunlara yaklaşımlarını beyan ederler ve bu beyanlar tarafsız bağımsız kriterlerle değerlendirilmektedir.

Sürdürülebilirlik endeksleri, sorumlu yatırımcılar açısından sürdürülebilirlik çalışmalarını ve kurumsal sosyal sorumluluk ilkelerini benimseyen şirketlerin

toplumsal, sosyal ve çevresel faktörlere göre beyan ettikleri yönetim anlayışını ölçümleyen ve bu şirketlere yatırım yapmalarını sağlayan bir araçtır.

Dünyada yaygın olarak kullanılan sürdürülebilirlik ölçü ve endeksleri arasında CSR (Sustainability and Corporate Socail Responsibility) hub, Thomson Reuters ESG Endeksi, MSCI KLD, ÖW/Future Ranking, GRI (Global Reporting Initiative) ve DJI (Dowjones sürdürülebilirlik endeksi) yer almaktadır.

CSRHUB, resmî kurumların veri tabanları, Socially Responsible Investing (SRI) ve Environment, Social, Governance (ESG) analiz firmalarının ve sivil toplum örgütlerinin yayınları gibi 371 farklı kaynaktan sürdürülebilirlik hakkında kanı ve değerlendirmeleri tarayıp bu bilgileri girdi olarak kullanmaktadır. Bu kaynaklardan bazıları Carbon Disclosure Project Data, Climate Counts, Corporate Responsibility Index, Fortune 100 Best Companies, Global Reporting Initiative (GRI) ve Dow Jones Sustainability Index'tir (Özyeğin Üniversitesi SP, 2019).

ESG (Environmental, Social and Governance) skoru, dünya çapında 10.000 şirketten oluşan bir veri tabanından oluşan data seti üzerinden hesaplanır. Analistlerin üzerinde çalıştığı 450'den fazla ESG ölçümü bulunmakta ve bunu her şirket için standartlaştırmak ve karşılaştırılabilir bilgi sunmak için çalışmaktadırlar. ESG skoru hesaplanırken 3 ana başlık (çevre, sosyal ve yönetim) ve 10 alt başlık (Kaynak kullanımı, emisyon, inovasyon, işgücü, insan hakları, toplum, ürün sorumluluğu, yönetim, pay sahipleri, CSR stratejisi) altında ölçümler yapılmakta ve ortalama skor oluşturulmaktadır. ESG skoru 0 ile 1 aralığında A, B, C, D derecelerinde yayınlanmaktadır. A en üst derece iken D en alt düzey puanı ifade etmektedir (Refinitive, 2020).

MSCI KLD 400 sosyal endeksi, ilk sosyal sorumluluk sahibi yatırım (SRI-Social responsible ındex) endeksidir. ESG stratejilerinin artan genel kabul görmesiyle, birçok yatırımcı, değerlerini yansıtan ve çevresel, sosyal ve yönetişim (ESG) risklerini ve fırsatlarını yönetmek için sınıfının en iyisini karşılayan şirketleri elinde tutmaya çalışmaktadır. MSCI KLD 400 Sosyal Endeksi, ürünleri olumsuz sosyal veya çevresel etkilere sahip olabilecek şirketleri hariç tutarak, yüksek MSCI ESG derecelendirmelerine sahip şirketleri sağlamak için tasarlanmıştır. Büyük, orta ve küçük ölçekli ABD şirketlerini içeren MSCI USA IMI Endeksinden seçilen 400 şirketten oluşur. Her sektörde en yüksek ESG derecelendirmesine sahip şirketleri seçmeyi ve ana

endekse benzer sektör ağırlıklarını korumayı amaçlamaktadır. MSCI KLD 400 Sosyal Endeksi iki aşamada tutulur. Öncelikle nükleer enerji, tütün ile ilgili şirketlerin menkul kıymetleri, alkol, kumar, askeri silahlar, sivil ateşli silahlar, GDO(Genetiği değiştirilmiş Organizma)'lar ve yetişkin eğlenceleri şirketleri hariç tutulur ve daha sonra ESG performansı, sektör uyumu ve büyüklük temsiline dayalı olarak uygun şirketler listesinden eklemeler yapılır. MSCI KLD 400 Sosyal Endeksi, MSCI ABD Endeksi ile benzer sektör ağırlıklarını koruyacak şekilde minimum 200' büyük ve orta boyutlu bileşenler için tasarlanmıştır MSCI KLD 400 Sosyal Endeksi'nin mevcut bileşenlerinden olmayan şirketlerin uygun olması için 'BB'nin üzerinde MSCI ESG derecelendirmesi ve MSCI ESG tartışmaları puanı 2'den büyük olmalıdır (MSCI, 2021). Yatırımcılar sürdürülebilirlik stratejisi uygulayan firmaların daha az riskli olduğunu ve karlılık hedefleri üzerinde olumlu etki yaptığını düşünmektedirler. Bu amaçla dünyada ilk oluşturulan sürdürülebilirlik borsa endeksi 1999 yılında kurulan DJ sürdürülebilirlik endeksidir (DJSI - Dow Jones Sustainability Index). DJSI, dünyanın önde gelen şirketlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan hisse performansını takip etmekte ve şirketler değerlendirme kapsamında, etik hususlar, yönetişim, finansman faaliyetleri ve kurum içinde çevresel ve sosyal performans, risk yönetimi, iklim değişikliği önlemleri, şeffaflık, tedarik zinciri, insan ve çalışan hakları gibi kriterlerde puanlanmaktadır. Bu endekse Türkiye'den ilk defa 2013 yılında Anadolu Efes girerken daha sonra 2015 yılında da Garanti Bankası girmeyi başarmıştır.

Londra Borsası'nda işlem gören şirketlerin kurumsal sorumluluk standartlarının belirlediği kriterlere uygun olarak ilerlemelerini denetleyen ve bu şirketlere yatırım yapılmasını güçlendiren endeks serisine ise FTSE4 Good Index Serisi (FTSE-Financial times stock exchange) adı verilmektedir (TUYİD, 2020).

Türkiye uygulamaları incelendiğinde ise, Borsa İstanbul ile EIRIS (Ethical Investment Research Services Limited) EIRIS arasında BIST sürdürülebilirlik endeksinin hesaplanması amacıyla bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır (Akarçay, Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu, 2014).

Bu iş birliği anlaşması ile BİST sürdürülebilirlik endeksi 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren XUSRD koduyla hesaplanmaya başlanmıştır. İlk olarak 2014 yılında BIST 30 endeksinde yer alan şirketlerin değerlemeye alınması ile başlayan endeks 2019 yılı itibariyle, BIST 100 veya BIST sürdürülebilirlik endekslerinde yer alan şirketlerden

gönüllü olanlar değerlemeye alınmaktadır. BIST sürdürülebilirlik endeksi için Kasım-Ekim olmak üzere yılda 1 endeks dönemi bulunmaktadır. Endeksin hesaplanmaya başlanmasıyla kurumsal risklerini ve fırsatlarını etkin bir şekilde yöneten şirketlere rekabet avantajı sağlanırken, şirketlere sermaye çekmek ve finansman sağlamak amacıyla üzerine yeni yatırım ürünleri geliştirilebilen, yatırım yapılabilir bir endeks ortaya çıkmış olmaktadır. Endeks, şirketlerin, küresel ısınma, doğal kaynakların tükenmesi, su kaynaklarının azalması, sağlık, güvenlik, istihdam gibi Türkiye ve Dünya için önemli olan sürdürülebilirliğe ilişkin meselelere nasıl yaklaştıklarını ortaya koymakta, yaptıkları faaliyetlerin ve aldıkları kararların bağımsız bir gözle değerlendirilmesini ve bir anlamda tescil edilmesini sağlamaktadır.

Endeks, şirketlere kurumsal sürdürülebilirlik performanslarını yerel ve küresel anlamda karşılaştırma imkânı vermektedir. Endeks ile ayrıca iyileştirme yapmak ve yeni hedefler belirlemek için bir performans değerlendirme aracı sunulmuş olup kurumsal şeffaflık ve hesap verebilirlikleri ile sürdürülebilirlik konularına ilişkin risk yönetim becerilerini geliştirme imkânı sağlanmış olmaktadır. Bunun da şirketler için bir rekabet fırsatı yaratacağı, endekse alınan şirketlerin kamuoyu nezdinde bilinirliklerinin ve itibarlarının artacağı düşünülmektedir. Endeks, yatırımcılar için sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk ilkelerini benimseyen şirketleri ayırt edip bu şirketlere yatırım yapmalarını sağlayacak bir araç, varlık yöneticileri için sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı fonlar, borsa yatırım fonları ve yapılandırılmış ürünler gibi çeşitli finansal ürünler çıkarmaları için bir gösterge sunmaktadır. Günümüzde sorumlu yatırımların büyük bir kısmı kurumsal yatırımcılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sürdürülebilirlik endeksi bu alanda yatırım yapan fonların kurulmasını teşvik edecek, endekse dahil olan şirketlerin bu tür fonlardan pay almasını kolaylaştıracaktır (Borsa İstanbul, 2021).

Ülkemizde sermaye piyasalarının düzenleyici kuruluşu olan SPK, kurumsal yönetim tebliği II.17.1'de değişiklik yapılmasına dair 02.10.2020 tarihli resmi gazetede yayınlanan II.17.1.a tebliği ile şirketlerin yıllık faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığı, uygulanmıyor ise meydana gelen çevresel ve sosyal etkilerin açıklanmasını uygun görmüştür. SPK bu kapsamda sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi yayınlamış ve şirketlerin bu çerçeve ilkeler kapsamında yıllık faaliyet raporlarında öncelikle gönüllülük esasında açıklamada bulunmasını

beklemektedir. Bu ilkelere uyum gönüllü olmakla birlikte, uygulanıp uygulanmadığını "uy ya da açıkla" prensibi ile raporlanmasını zorunlu tutulmaktadır.

SPK sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi temel konu başlıkları aşağıda yer alan tabloda özetlenmiştir.

Tablo 16 : SPK sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi

SPK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLKELERİ UYUM ÇERÇEVESİ		
A	**GENEL İLKELER**	
	A1	Strateji, politika ve hedefler
	A2	Uygulama / İzleme
	A3	Raporlama
	A4	Doğrulama
B	**ÇEVRESEL İLKELER**	
	B1	Çevresel uygulamalar, kanun ve standartlara uyum beyanları ve diğer çevresel ve sürdürülebilirlik açıklamaları
C	**SOYAL İLKELER**	
	C1	İnsan hakları ve çalışan hakları
	C2	Paydaşlar, uluslararası standartlar ve inisiyatifler
D	**KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ**	

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.(Erişim:13.01.21 https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1332

Halka açık ortaklıklar tarafından, yayınladıkları yıllık faaliyet raporlarına diğer hususların yanında, kurumsal yönetim ilkelerine uyum beyanı ile sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde belirtilen hususlarda da açıklama yapılması, eğer tam uyum sağlanmıyor ise ilkelere uyulmaması sebebiyle ortaya çıkabilecek çevresel ve sosyal risklerin meydana getirebileceği sonuçlar ve etkilerinin neler olabileceğine ilişkin açıklama yapılması beklenmektedir.

Uyum çerçevesinde dikkat çeken bir diğer konu ise genel ilke olarak belirlenen "Doğrulama İlkesidir". İş süreçlerine, ürün ve hizmetlere yönelik sürdürülebilirlik performansına dair göstergelere yani sürdürülebilirlik performans ölçümlerine özel önem atfedilerek, bunların ancak bağımsız üçüncü taraflara (bağımsız sürdürülebilirlik güvence sağlayıcılarına) doğrulatılması halinde kamuya açıklanabileceği belirtilmektedir. Burada kamuya açıklanan, nesnel, karşılaştırılabilir bir verinin üçüncü bir tarafın, ihtisas kurumunun incelemesinden geçmesi sağlanarak, yanıltıcı izlenim verme ihtimalinin önüne geçmek amaçlanmaktadır (TUYİD, 2020).

1.4 ENTEGRE RAPORLAMA

Entegre raporlama, günümüz iş dünyasında yatırımcı ve paydaşlar açısından hesap verilebilirlik, şeffaflık, sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim gibi önemli temel ilkelerin esas alınarak firmaların finansal ve finansal olmayan bilgilerinin değer yaratma potansiyelini yansıtan bir raporlama çeşididir. İş dünyasında karar verici konumundaki yatırımcılar, paydaşlar artık karar verirken şirketlerin geçmiş verilerine değil, firmaların geleceğine odaklanan hedef ve stratejilerine, faaliyetlerinin yaratmış olduğu iş modelini ve bunun çıktılarının getireceği sonuçlarla ilgilenmektedirler. Bu kapsamda geleneksel raporlama türlerinden ayrılan entegre raporlama firmaların sermaye öğeleri bağlamında gelecekte nasıl değer yaratacağını ortaya koymaktadır.

Entegre raporlama kapsam olarak geniş ve küresel ölçekte bir anlayışı ifade etmektedir ve bu alandaki çalışmalar Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC – International Integrated Reporting Council) tarafından gerçekleştirilmektedir.

1.4.1 Entegre Düşünce Yaklaşımı ve Entegre Raporlamanın gelişimi

Entegre raporlama kavramının ortaya çıkışında temel nokta, raporlama konusundaki düşünce yapısının değişiminden geçmektedir. Raporlama, şirketlerin üst yönetim de dahil olmak üzere her kademesindeki çalışanların gerek günlük iş yönetiminde gerekse şirketin hedef ve stratejilerinde, şirket kaynakları ile paydaş ilişkilerinin karşılaşılan fırsat ve risklerin dikkate alınmasını gerektirir.

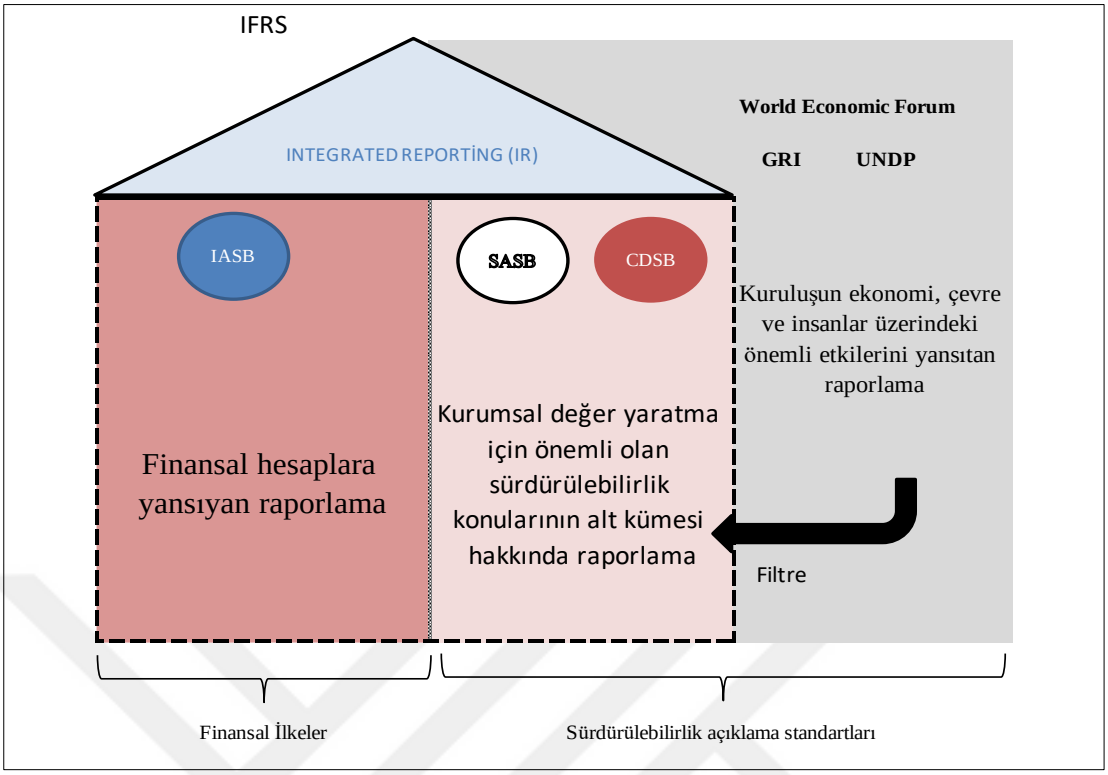
Kurumsal sürdürülebilirlik performansının değerlenmesinde ve raporlanmasında en kapsamlı çalışma birçok araştırmacı ve raportörlerin katkıları ile uluslararası standartların belirlenmesi konusunda çalışmaları bulunan GRI tarafından gerçekleştirilmiştir. GRI tarafından yayınlanan kılavuzlar uygulama açısından bakıldığında dünyanın büyük şirketleri tarafından kullanılmaktadır.

GRI kılavuzlarına ek olarak Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, Karbon Saydamlık Projesi, Entegre Raporlama çerçeveleri de başlıca öne çıkan kurumsal raporlama çerçeveleri olarak öne çıkmaktadır. Küresel ilkeler sözleşmesi, iş hayatında çalışma standartları, insan hakları, çevre bilinci, yolsuzluk gibi evrensel konuları içeren ilkelerden oluşmaktadır. Bir diğer raporlama çerçevesi olan karbon saydamlık projesi çerçevesi de kurumların iklim değişikliği ile ilgili farkındalıklarını arttırmak ve bu kapsamda alınan önlemlerle ilgili bilgileri toplayarak kurumların çevresel değişimlere

neden olan sera gazı emisyonları, su tüketimi, orman alanlarının korunması gibi konularda uyguladıkları stratejilerin gündemlerinde bulunmasını sağlamaktadır.

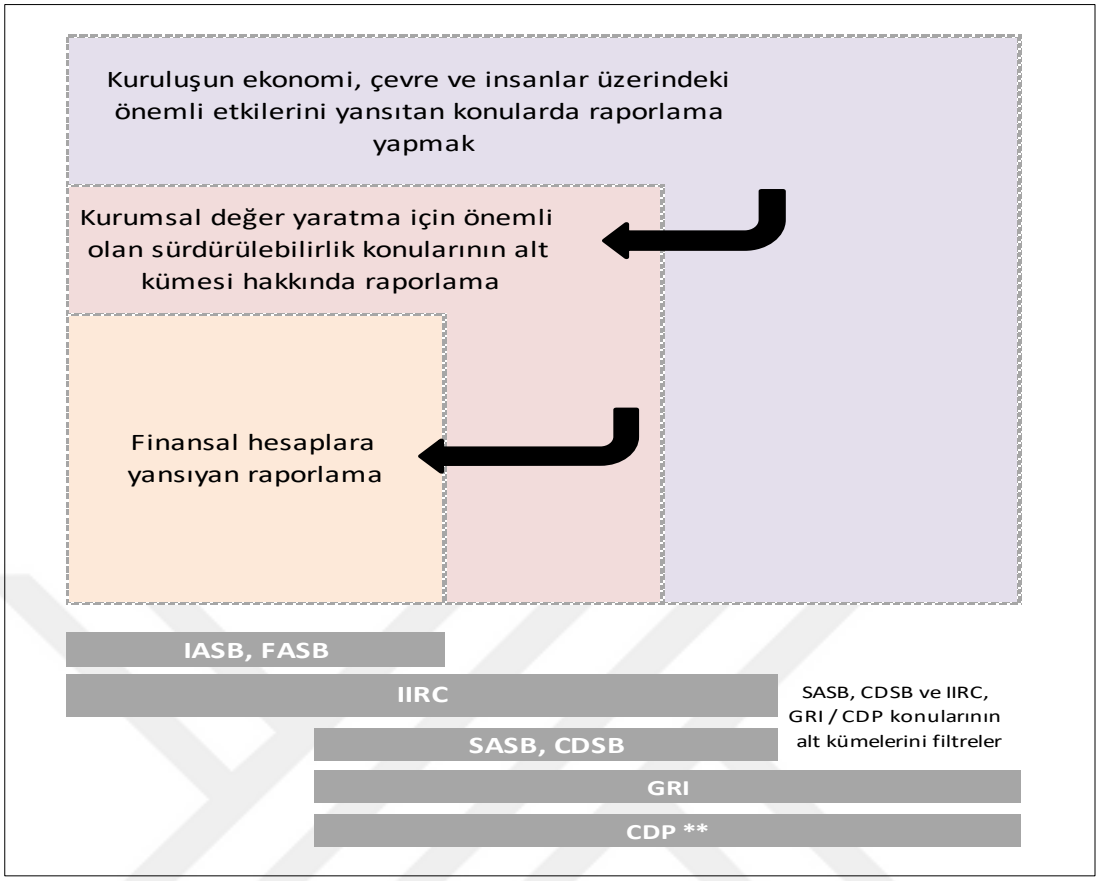
GRI ve SASB, sürdürülebilirlik raporlaması için farklı amaçları yerine getirmek üzere tasarlanmış ve önemlilik konusunda farklı yaklaşımlara dayanan uyumlu standartlar sağlar. GRI standartları bir şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerine ve dolayısı ile sürdürülebilir kalkınmaya olumlu veya olumsuz katkılarına odaklanır. Sürdürülebilirlik ve sosyal muhasebe standartları alanında etkili bir kurum olan SASB'ın sektöre özel standartları bir şirketin mali durumunu, faaliyet performansını veya risk profilini etkileme olasılığı en fazla olan sürdürülebilirlik ile risk ve fırsatların alt kümesi olarak tanımlamaktadır (SASB, 2020).

Entegre raporlamanın finansal ayağında yer alan IFRS, finansal açıklamaların sürdürülebilirlik açıklamaları ile daha geniş toplumsal etkilere ve hedeflere odaklanan kurumsal raporlama arasında bir köprü kurmaya başlamak için çeşitli çalışmalardan yararlanmaktadır. Bu amaçla gerek GRI, gerekse SASB kurumları ile ortak açıklamalar yapmakta, standartlar üzerinde beraber çalışmaktadır. Aşağıda yer alan şekilde de görüleceği üzere IFRS, GRI, SASB, IASB, WEF, CDSB kurumlarının entegre raporlama çerçevesi içerisinde GRI 'nin "paydaş kapitalizm ölçütleri" olarak ifade edilen çalışmasını içermektedir.

Şekil 6 : Entegre raporlama paydaş kapitalizm ölçütleri
Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (https://www.sasb.org/blog/ifrs-foundation-aims-for-coherence-not-complexity/) (Erişim 08.04.2021)

Ayrıca karar vericilerin özellikle küresel sermaye piyasalarındaki katılımcıların kurumsal değer yaratma ile açıkça bağlantılı bilgilere ihtiyaçları eşit derecede önemlidir. Bu kullanıcılar şirketlerin performanslarını yönetirken karşılaştıkları sektöre özü riskleri ve fırsatları yakalayan ölçümlere ihtiyaç duyarlar. Bu tür bir açıklama, şirketlere ve yatırımcılara, bir firmanın mali durumunu, faaliyet performansını veya sermaye maliyetini etkileme olasılığı en yüksek olan sürdürülebilirlik konularını nasıl yönettikleri konusunda sektördeki emsalleri arasında karşılaştırılabilir bilgiler sağlar. Aşağıda yer alan şekilde görüleceği üzere farklı düzenleyici kurumların raporlamaya özgü etki alanı ve rapor açıklamaları arasındaki ilişki yer almaktadır (SASB, 2021).

Şekil 7 : Ayırt edici önemlilik kavramlarını ele alan standartlar
Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (https://www.sasb.org/blog/ceos-back-convergence-of-corporate-reporting/) (Erişim : 08.04.2021)

Sürdürülebilirlik performansının değerlendirilmesinin son aşamasında entegre raporlama çerçevesi bulunmaktadır. Bu çerçeve entegre düşünce yaklaşımı ile şirketlerin dış çevresi kapsamında kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratmayı nasıl sağlayacaklarına ilişkin kısa ve öz bir sunumu ifade etmektedir.

Entegre raporlama çerçevesi ve SASB standartlarının tamamlayıcılığının çoğu açıklamaların doğal amacına atfedilebilir. Çerçeveler, bilgilerin nasıl yapılandırıldığına ve hazırlandığına ve hangi geniş konuların kapsandığına ilişkin genellikler endüstriden bağımsız, ilkeye dayalı rehberlik sağlar. Oysa standartlar genellikle her bir konu için neyin rapor edilmesi gerektiğine ilişkin sektöre özgü, tekrarlanabilir ve ayrıntılı gereksinimler sunar. IR çerçevesi, endüstriden bağımsız, ilkelere dayalı, hazırlık ve sunum temelli, üst düzey içerik öğelerine dayanan, bilgi bağlantılarını yönlendirirken; buna karşılık SASB standartları, sektöre özel metrik tabanlı, standartlara dayanan, açıklama konuları ve metrikler içeren, bilgilerin karşılaştırılabilirliğini sağlamaktadır.

IR çerçevesi, yönetişim ve iş modeli açıklaması ve bilgilerin bağlanabilirliği yoluyla değer yaratma sürecine bütünsel bir bakış açısı getirirken SASB standartları, emsal şirketler arasında sürdürülebilirlikle ilgili verilere karşılaştırılabilirlik katar. Özellikle hem IR çerçevesi hem de SASB standartları, açıklama yükünü hafifletmek için tasarlanmıştır. Mümkün olduğunda rapor kullanıcıları için daha iyi -daha fazla değil- bilgi üretmek için mevcut veriler, raporlar ve süreçlerle uyumlu hale gelirler. (SASB, 2021)

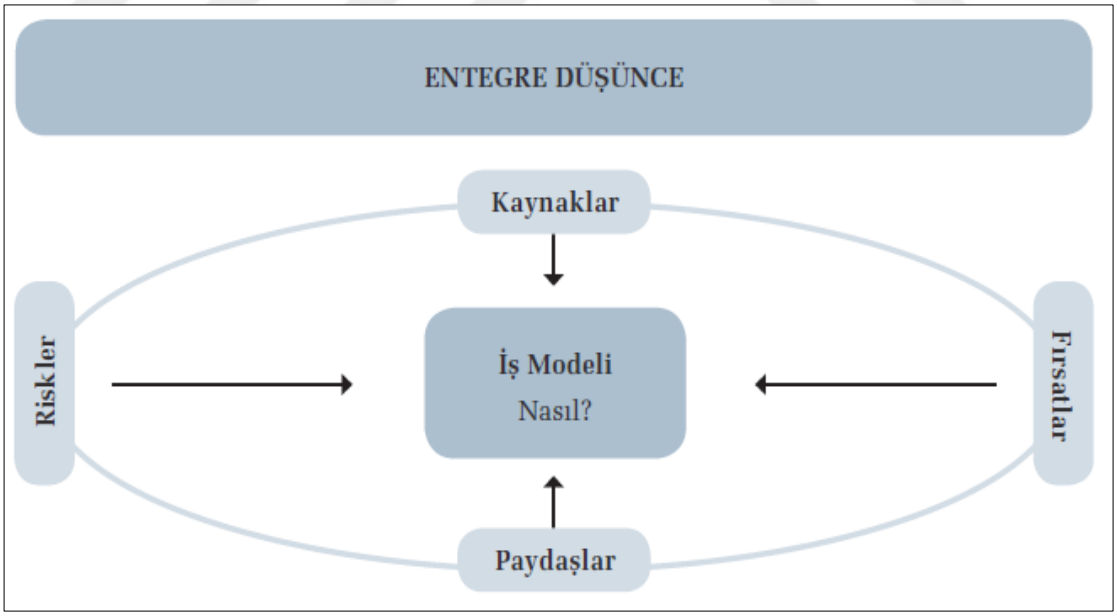
Entegre raporlamanın 6 adet çoklu sermaye öğeleri (Doğal sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi, entelektüel sermaye, üretilmiş sermaye, finansal sermaye) ile SASB 'ın 5 adet sürdürülebilirlik boyutu (çevre, sosyal sermaye, insan sermayesi, iş modeli ve değişim, liderlik ve yönetişim) birbirini tamamlar özelliktedir. Gelecekte kapsamlı bir raporlama mimarisi oluşturmak için IR çerçeve öğeleri ile SASB'ın sürdürülebilirlik boyutlarının birleştirilmesi düşünülmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere 2021 yılının ortalarında Value Reporitng Foundation (Değer Raporlama Vakfı) kurulmuştur. Vakıf IR çerçevesi ve SASB standartlarının tamamlayıcı araç olarak her ikisinin kullanımını kolaylaştıracak ve böyle kurumların kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneklerini geliştirmelerini sağlayacaktır.

1.4.1.1 Entegre düşünce

Entegre düşünce yaklaşımı, geleneksel şirketlerin kısa vadeli finansal performans odaklı yaklaşımından farklı olarak, şirketin uzun vadede varlığını sürdürmesi ve başarısı için kendisi için önemli olan kaynak ve ilişkileri de kapsayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, şirketin işini devam ettirebilmek için bağımlı olduğu sosyal, çevresel ve ekonomik faktörlerin entegrasyonunu içerir. Entegre düşüncenin şirket içinde yaygınlaştırılması için şirketin nasıl para kazandığı ve kazanmaya devam edeceği konularında önemli bir düşünce değişikliği gerekir. Yönetim kurulu açısından entegre düşünce, şirketin farklı kaynaklara ve ilişkilere olan bağımlılığıyla, bunların ortaya çıkaracağı risk ve fırsatları anlamak demektir. Şirket çalışanları, entegre düşüncenin şirket içinde yaygınlaşmasında ana sürücü etkenlerdir. Şirketin risk ve stratejilerini, paydaşların endişe ve beklentilerini ve temel kaynak ihtiyaçlarını anlamak, entegre düşüncenin şirkette bir hayat tarzı haline gelmesine yardımcı olur.

Entegre düşünce şirketin yönetim kurulunda başlar. Çünkü yönetim kurulu, şirketin stratejisini ve risk yönetim yaklaşımını, değerlerini belirler, pay sahipleri adına işi

yönetir ve hesap verebilirliği temsil eder. Bugünün dünyasında strateji, risk ve sürdürülebilirlik birbirlerinin ayrılamaz parçalar olarak değerlendirilmektedir. Yönetim kurulunun yapması gereken bir diğer çalışma – bu uygulamanın üst yönetim ekibi ile yapılması daha faydalı sonuçlar verir – şirketin Kilit Performans Göstergeleri (KPG) ile Kilit Risk Göstergelerinin (KRG) yazılı hale getirilmesidir. Bir sonraki aşama KPG ve KRG'lerin finansal ve finansal olmayan olarak ayrıştırılmasıdır. Bu nokta, hangi KPG ve KRG'lerin hangi başlık altında olması veya belki de her ikisinin altında yer alması gerektiği üzerine olacaktır. Takip eden adım, birbirlerini etkileyen KPG ve KRG'lerin birbirleri ile ilişkilendirilmesidir. Daha sonra, KPG ve KRG için önemli olan paydaşların belirlenerek yazılı hale getirilmesidir. Bu çalışma şirketin fonksiyonlarının, faaliyetlerinin, kaynaklarının ve paydaş ilişkilerinin birbirleri ile ilişkili, bağlantılı ve bağımlı olduğunu ortaya koymaktadır. Yönetim kurulu düzeyinde entegre düşünce, karar süreçlerinde bu düşüncenin uygulanması anlamına gelmektedir. Alınan bir kararın değer yaratıp yaratmadığı anlamak için kilit paydaşların ve itibarın nasıl etkilendiğini, paydaşlarla ilişkinin uzun vadede nasıl etkileneceğini, kullanılan kaynakların varlığını ve maliyetini nasıl etkileyeceğini değerlendirmek gerekir (Argüden Yönetişim Akademisi, 2017).

Şekil 8 : Entegre düşünce değer yaratma süreci
Kaynak: Argüden akademi, No:10, 2017; Entegre düşünce

Entegre düşünce ve entegre raporlama iç içedir. Entegre raporlama sayesinde firmalar iç ve dış raporlamalarını destekleyen bilgi sistemlerini daha iyi entegre ederler. Entegre

düşünce bir kuruluşun içine ne kadar çok yerleştirilirse organizasyon faaliyetlerine ilişkin bilgi akışı yönetim raporlamasına, analize, karar vermeye ve entegre rapora daha doğal bir şekilde akacaktır (IRC, 2018).

1.4.1.2 Entegre raporlama

Bir işletmenin operasyonel ve para ile ifade edilebilen faaliyetlerinin muhasebe bilgi sistemine kaydedilmesi yoluyla ortaya çıkan sonuçları kurumsal raporlama yoluyla elde dilmektedir. Raporlama süreci komple ve bütüncül bir anlayışı içinde barındırmakta ve kimi zaman oldukça zahmetli ve maliyetli olabilmektedir. Yakın zamanlara kadar kurumsal raporlama işletmelerin 21. Yüzyıldaki iş yapış biçimlerinde meydana gelen değişimleri yansıtmakta noksanlıklar göstermiştir. Finansal bilgi temelli, farklı standartlara dayalı, farklı takvimde yayınlanan, kimi zaman karşılaştırılabilme zorluğu içeren yöntemler gerek yatırımcılar gerekse karar alıcı konumundaki kişilerin zorlanmasına sebebiyet vermiştir.

Bir entegre rapor, bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağının kısa ve öz bir şekilde bildirilmesidir. Entegre rapor, kuruluşun tüm hikayesini açık ve net bir şekilde anlatır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanmasıyla finansal raporlamayı vurgulayan eski tarz yıllık rapordan farklıdır. Entegre rapor, stratejik odaklanma ve geleceğe yönelik yönelim, bilginin bağlanabilirliği, sermaye öğeleri ve bunların karşılıklı bağımlılıklarını vurgular. Entegre raporun kuruluşun kurumsal raporlama paketine nasıl uyduğunu belirlerken, bir ahtapot benzetmesi net bir resim sunar. Ahtapotun başı entegre rapor olarak görülebilir. Baş, çok sayıda kola bağlıdır ve her bir kol, yıllık mali tablolar, sürdürülebilirlik raporu, yönetişim raporu, ücret raporu, düzenleyici raporlar ve benzeri gibi ayrıntılı bir raporu veya iletişimi temsil eder. Entegre rapor, farklı bilgi türlerini birbirine bağlar, finansal olanı finansal olmayanlara dahil etmek ve bunu yaparken şirketin nasıl değer yarattığını ve gelecekte nasıl değer yaratmaya devam edebileceğini açıklamaktadır (IRC, 2018).

Entegre raporlama, finansal bilgileri içeren faaliyet raporlarına, finansal olmayan bilgileri içeren sürdürülebilirlik raporlaması, kurumsal yönetim raporlaması gibi rapor türlerinin dahil edildiği bir raporlama çeşidi değildir. Bu şekilde yapılan raporlama çalışmaları yatırımcı ve kara alıcılar açısından daha karmaşık ve anlaşılması zor bir rapor olmaktadır. IIRC' ye göre entegre raporlama bu karmaşıklığı gidererek finansal

bilgiler ile finansal olmayan bilgiler arasında, iş modeli ve strateji temelinde açık ve net bir ilişki kurularak ve gelecekteki değerin belirlenmesine yönelik bir sistemden bahsetmektedir.

Teknolojinin gelişmesi ve bilgi toplumu anlamında yaşanan gelişmeler, günümüz şirketlerinin varlık yapısının değişmesine yol açmıştır. Geleneksel şirketlerin bilançolarında görülen duran varlıkların yerine artık daha çok maddi olmayan varlıkların, patentlerin, hakların, yer alması bunların değerlemesini ve şirketlerin gelecek değerlerinin raporlanmasına da ihtiyaç yaratmaktadır.

Entegre raporlamanın tarihine bakıldığında 1994 yılında Güney Afrika'daki işletmelere duyulan güvensizlik sorununun giderilmesi amacıyla Nelson Mandela tarafından göreve getirilin Mervyn King'in King Komitesini meydana getirmesine kadar dayandığı görülür. Bu komite işletmelerin açıklamış oldukları finansal verilerinin yanında finansal olmayan verilerinin de paydaşlara açıklanmasını yayınlamış olduğu King I, King II, ve King III raporları ile sağlamıştır. 2010 yılına gelindiğinde Güney Afrika Johannesburg Borsası'na kayıtlı olan tüm işletmelerin entegre rapor yayınlamasını zorunlu hale getirmiştir. Güney Afrika'da entegre raporlama ve entegre raporların yaygınlaşmasına rehber olması amacıyla 2010 yılında Güney Afrika Entegre Raporlama Konseyi (IRCSA) kurulmuştur (Kutaylı, 2019).

2016'da King komitesi, kurumsal yönetim konusundaki raporunun IV. Taslak versiyonunu paylaştı ve bu raporlama taslağı 2017'den itibaren geçerli olmuştur. Güney Afrika'nın IR konusundaki kılavuzunun en son versiyonu, "kural tabanlı" bir yaklaşımdan ziyade "sonuca dayalı" bir yaklaşıma odaklanmaktadır. Entegre yaklaşıma gelince, King IV raporu, IIRC tarafından sağlanan ilkeler ve bütünleşik düşünme yaklaşımı ile uyum içindedir (Şimşek, 2019).

Mervyn King önderliğinde yapılan komite çalışmalarının sonucunda yayınlanan King Raporlarına ilişkin bilgilere özet olarak aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 17 : Mervyn King komite çalışmalarına ilişkin özet bilgiler

Mervyn King komite çalışmaları raporları		
2000	I. King Raporu	Firmaların sadece finansal bilgilerini değil aynı zamanda finansal olmayan bilgilerini de açıklaması önerilmiş ve şirketlerin tek paydaşlarının hissedarlar olmadığı belirtilmiştir.
2002	II. King Raporu	İşletmelerin bütün paydaşlarını süreçlerine dahil etmelerini ve raporlarını finansal sonuçlarının yanında işletmesiyle alakalı sosyal çevresel konularını da dahil edecek şekilde genişletmesini istemiştir. Bu raporun temelleri Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ve Sürdürülebilirlik raporlaması temellerini oluşturmuştur.
2009	III. King Raporu	İlk kez bir şirketinin performansının bütünsel ve entegre olarak sunmanın temsili olan entegre raporlama yer almıştır. Sürdürülebilirlik konuları ve finansal bilgilerin bütünsel olarak sunulmasının önemli ve gerekli olduğundan bahsedilmiştir. Raporda ayrıca entegre rapora bir bölüm ayrılmıştır.
2016	IV. King Raporu	Borsada işlem gören şirketler genellikle King III uygularken, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, özel şirketler ve kamu sektöründeki kuruluşların King III'ü kendi özel koşullarına göre yorumlama ve uyarlama konusunda zorluklarla karşılaşmıştır. King IV, sektörler genelinde her türden kuruluş için daha erişilebilir hale getirmeyi amaçlamıştır.

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.
https://en.wikipedia.org/wiki/King_Report_on_Corporate_Governance (Erişim : 17.01.2021)

Güney Afrika'da bu gelişmeler yaşanırken, 2009 yılında Sürdürülebilirlik için Muhasebe Forumu'nda (Accounting for Sustainability – A4S), Galler Prensi Charles tarafından Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu'nu (International Integrated Reporting Council – IIRC) kurma önerisi gelmiştir. 2010 yılında kurulan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) bir entegre rapor çerçevesi oluşturmak amacıyla çalışmalarına başlamış, 2013 yılında IR Çerçevesini yayınlamıştır. Çerçeve, entegre raporun içeriğini belirleyen ve düzenleyen içerik öğeleri ve kılavuz ilkeler ile bunları destekleyen temel kavramları açıklamayı amaçlamaktadır. İlkelere dayalı bir yaklaşımla, kuruluşların değer yaratma kabiliyetlerini ortaya koymak üzere entegre raporda yer alması gereken bilgileri tanımlar. İlkelere dayalı yaklaşımın amacı ise esneklik ile düzen arasında ve kuruluşların kendilerine özgü koşulları da dikkate alarak yeterli bir karşılaştırılabilirlik düzeyi sağlanmasına yönelik bir denge oluşturmaktır (Berberoğlu, 2019).

Mervyn King III raporunun yayınlanmasının ardından 2010 yılından itibaren Johannesburg borsasına kote olan tüm şirketler için Entegre Rapor hazırlamak zorunlu tutulmuştur. Avrupa ve Amerika uygulamasına baktığımızda ise gönüllü olarak firmaların entegre rapor çalışmalarına katıldığı gözlemlenmektedir. İlk entegre

raporlama denemeleri 2002 yılında Danimarkada Novozymes ile Novo Nordisk ve Brezilya'dan Natura şirketleri tarafından hazırlanan raporlar olarak bilinmektedir. IIRC 2013 yılında yayınlamış olduğu Entegre Raporlama temel çerçevesini bütün kurumların kullanımına sunmuştur. Bu çerçeve kural temelli değil, prensip esasına dayanmaktadır. Bu sayede tüm firmalar için kendi organizasyon ve yapılarına göre entegre raporlama yapabilmelerine olanak sağlanmaktadır.

Türkiye'de ise 2016 yılında entegre rapor alanında IIRC'nin Türkiye ayağında ERTA (Entegre Rapor Türkiye Ağı) ismi ile TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği) ve SKD (Sürdürülebilir Kalkınma Derneği) katkılarıyla bir çalışma grubu kurulmuştur. 2015 yılında TUSİAD tarafından "Yeni Dönem : Entegre Raporlama" ismi ile Entegre raporlama hakkında ilk Türkçe rehber hazırlanmıştır. Borsaya kote şirketlerden Çimsa ve Garanti Bankası 2013 yılında IIRC'ye katılan ilk şirketlerden olmakla birlikte Türkiye'de ilk entegre rapor 2015 yılında Argüden Akademi tarafından yayınlanmıştır. Borsaya kote şirketlerden ise ilk defa TSKB (Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası) tarafından entegre rapor yayınlanmıştır.

Aşağıda yer alan tabloda Türkiye'de 2015-2019 döneminde yayınlanan entegre raporlara ilişkin firma ve sektör bilgileri bulunmaktadır.

Tablo 18: Türkiye'de yayınlanmış entegre raporlar listesi (2015-2019)

#	Yıl	Şirket	Tür	Sektör	Alt Sektör	Halka Açıklık	BİST Kod
1	2015	Argüden Yönetişim Akademisi	Özel	Eğitim	Akademi	Hayır	
2	2016	Adana Çimento San. Ve Tic. A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	ADANA.E
3	2016	Argüden Yönetişim Akademisi	Özel	Eğitim	Akademi	Hayır	
4	2016	Aslan Çimento A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	ASLAN.E
5	2016	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	CIMSA.E
6	2016	TSKB - Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	TSKB.E
7	2017	Argüden Yönetişim Akademisi	Özel	Eğitim	Akademi	Hayır	
8	2017	Borsa İstanbul A.Ş.	Özel	Finans	Borsa	Hayır	
9	2017	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	CIMSA.E
10	2017	Garanti Bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	GARAN.E
11	2017	Nuh Çimento A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	NUHCM.E
12	2017	TSKB - Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	TSKB.E

13	2017	Yıldız Teknik Üniversitesi	Kamu	Eğitim	Üniversite	Hayır	
14	2018	Borsa İstanbul A.Ş.	Özel	Finans	Borsa	Hayır	
15	2018	Argüden Yönetişim Akademisi	Özel	Eğitim	Akademi	Hayır	
16	2018	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	CIMSA.E
17	2018	Garanti Bankası BBVA A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	GARAN.E
18	2018	İş bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	ISCTR.E
19	2018	Adana Çimento San. Ve Tic. A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	ADANA.E
20	2018	Kadıköy Belediyesi	Kamu	Belediye	Belediye	Hayır	
21	2018	Nuh Çimento A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	NUHCM.E
22	2018	Türk Eğitim Vakfı	Özel	Eğitim	Vakıf	Hayır	
23	2018	Yıldız Teknik Üniversitesi	Kamu	Eğitim	Üniversite	Hayır	
24	2018	TSKB - Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	TSKB.E
25	2019	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	CIMSA.E
26	2019	Argüden Yönetişim Akademisi	Özel	Eğitim	Akademi	Hayır	
27	2019	Garanti Bankası BBVA A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	GARAN.E
28	2019	TSKB - Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	TSKB.E
29	2019	İş bankası A.Ş.	Özel	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	ISCTR.E
30	2019	Nuh Çimento A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	NUHCM.E
31	2019	Adana Çimento San. Ve Tic. A.Ş.	Özel	İmalat	Çimento	Evet	ADANA.E
32	2019	Borsa İstanbul A.Ş.	Özel	Finans	Borsa	Hayır	
33	2019	T. Vakıflar Bankası T.A.O	Kamu	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	VAKBN
34	2019	Ziraat Bankası A.Ş.	Kamu	Mali Kuruluş	Bankacılık	Hayır	
35	2019	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Kamu	Mali Kuruluş	Bankacılık	Evet	YKBNK
		Oyak Maden	Özel	İmalat	Ana Metal	Evet	EREGL
36	2019	Metalürji Grubu	Özel	İmalat	Ana Metal	Evet	ISDMR
37	2019	Türk Eğitim Vakfı	Özel	Eğitim	Vakıf	Hayır	

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablodan görüleceği üzere 2015-2019 döneminde 37 entegre rapor yayınlanmış olup bunların 23 tanesi halka açık şirketlerindir. Halka açık şirketlerden Oyak Maden metalürji grubu olarak 2019 yılına ait Erdemir ve İsdemir şirketleri için iki firmayı kapsayan tek rapor yayınlanmıştır.

IIRC tarafından yayınlanan entegre rapor çerçevesi entegre raporlamanın amaçlarını şu şekilde tanımlamaktadır.

a) Daha verimli ve üretken bir sermaye tahsisi sağlamak için finansal sermaye sağlayıcılarına sunulan bilgi kalitesinin iyileştirilmesi

b) Kurumsal raporlamaya, farklı raporlama unsurlarından yararlanan ve kuruluşun zaman içinde değer yaratma yeteneğini maddi olarak etkileyen tüm faktörleri ileten daha tutarlı ve verimli bir yaklaşımı teşvik etmek

c) Geniş sermaye tabanı (finansal, üretilmiş, entelektüel, insan, sosyal ve ilişki ve doğal) için hesap verebilirliği ve idareyi geliştirmek ve karşılıklı bağımlılıklarını anlamayı teşvik etmek

d) Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanan entegre düşünmeyi, karar vermeyi ve eylemleri desteklemek

(IRC, 2018).

1.4.2 Entegre Raporlama Çerçevesi ve Temel Kavramlar

Entegre raporlama, sadece bir kuruluş içinde mevcut olan en önemli verileri bir araya getirmekle kalmayıp aynı zamanda birbirleriyle olan ilişkilerini yakından izleyerek değer oluşturma sürecine nasıl etki ettiğini de ifade etmektedir (Aras & Sarıoğlu, 2015). Bir entegre rapor, IIRC tarafından yayınlanan IR Framework (Entegre rapor çerçevesi)'ne göre hazırlanmak zorundadır. Entegre rapor çerçevesi 2013 Aralık ayında yayınlanmasından sonra güncel olarak Ocak 2021 yılında yeniden revize edilerek yayınlanmıştır.

Rapor çerçevesinin amacı, bir entegre raporun temel içeriğini düzenleyen kılavuz ilkeler ve içerik öğeleri sağlamak ve bunların altında yatan temel kavramları açıklamaktır. Bu çerçeve asıl olarak özel sektördeki her ölçekten kar amaçlı şirketlere yönelik olarak yazılmış olmakla birlikte gereken uyarlamalarla birlikte kamu sektöründe veya kar amacı gütmeyen özel kuruluşlar tarafından da kullanılabilir. Bu çerçeve kuruluşun değer yaratma kabiliyetini değerlendirmede kullanmak üzere entegre rapora dahil edilecek bilgileri tanımlar. Bu çerçevede değer yaratmada kullanılan referanslar; değerin korunduğu ve azaldığı durumları içerir ve zaman içinde kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmakla ilgilidir. Raporlama çerçevesi ilkelere dayalıdır. İlkelere dayalı yaklaşımın amacı esneklik ve düzen arasında farklı kuruluşların kendilerine özgü koşulları arasındaki büyük farklılıkları dikkate alarak ilgili bilgiye duyulan ihtiyacı karşılamak

üzere kuruluşlar arasında yeterli bir karşılaştırılabilirlik seviyesi oluşturmaya yönelik bir denge sağlamaktır (IIRC, 2021).

Kuruluşun değer yaratma becerisi en iyi nicel ve nitel bilgilerin biraya getirilmesi yoluyla rapor edilebilir. Bir entegre raporun amacı diğer raporlama biçimlerinde açıklanan bilgilerin zaman içerisinde ne şekilde değer oluşturduğuna ilişkin bağlantıları kurmaktır.

1.4.2.1 Kuruluş ve diğerleri için değer yaratma

Entegre raporlama, asgarinin ötesinde bir değer anlayışını gerektirir. Yatırımcılara ve fon sağlayıcılara getiri yaratmak, diğer paydaşlara değer yaratmanın ve değer yaratımının nihai olarak bağlı olduğu daha geniş bir sermaye veya kaynak yelpazesinin tanınmasının bir sonucudur. Değer tek başına bir kuruluş tarafından ya da sadece kuruluş içinde yaratılmaz. Kuruluşlar; kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmak için dış çevreleriyle ve çeşitli sermayelerle etkileşime girerler. Bu değerin birbiriyle ilişkili iki yönü vardır - aşağıdakiler için yaratılan değer:

a) Finansal sermaye sağlayıcılarına finansal getiri sağlayan kuruluşun kendisi.

b) Diğer paydaşlar. Bir kuruluş, hissedarlar ve fon sağlayıcılar, müşteriler, çalışanlar, tedarikçiler, ortaklar, düzenleyiciler ve toplum için değer açısından değer yaratmayı düşünebilir.

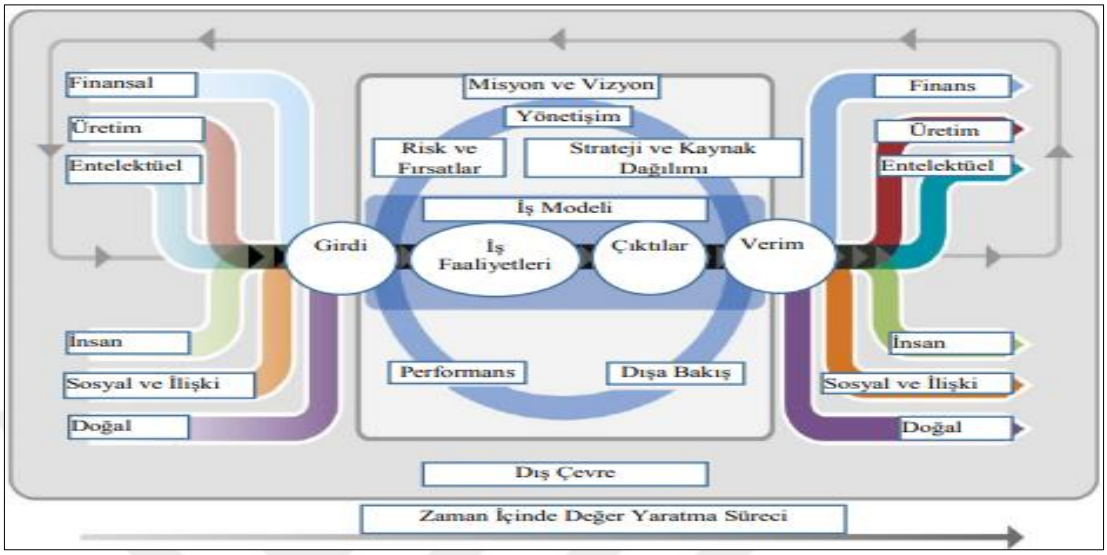
Bir kuruluşun başkaları için yarattığı değer ve kuruluşun kendisi için değer yaratma becerisi yakından ilişkilidir ve çoğu doğası gereği finansal olmayan çok çeşitli faaliyetler, etkileşimler ve ilişkiler yoluyla elde edilir. Entegre raporlama, bir işletmenin değeri de dahil olmak üzere değerin somut olmayan itici güçleri ile finansal sonuçlar arasında daha fazla bağlantıya yol açmalıdır. Değer ölçütleri ve bunların etrafındaki hikâye, birçok finansal sermaye sağlayıcısı tarafından oldukça aranır. Örneğin, hissedar değerinin temel itici güçleri, müşterilere hizmet etme, yenilik yapma, kalite ve envanter sağlama, çalışan memnuniyeti ve performans gibi ilgili stratejik ve operasyonel faaliyetlerle ilgili ikinci ve üçüncü derece değer faktörlerine bağlı olacaktır. Kurumsal yatırımcılar ve varlık yöneticileri, kurumsal değeri anlamalarına yardımcı olmak için kurumsal iletişim, raporlama ve açıklamadan yararlanır (IFAC, 2018).

1.4.2.2 Entegre raporlama değer yaratma süreci

Entegre raporlama, firmaların salt finansal sonuçlarından ziyade zaman içinde yaratmış oldukları değer kavramı üzerine odaklanmaktadır. Entegre raporlama ile önemli olan

firmaların girdi olarak kullandıkları çeşitli sermaye kaynaklarının uygulanan iş modeli ile dönüşüm sağlayarak ortaya konan çıktıların yarattığı değerdir.

Entegre raporlama değer yaratma süreci şematik olarak aşağıda özetlenmiştir.

Şekil 9 : Entegre rapor değer yaratma süreci
Kaynak : Muhasebe ve vergi uygulamaları dergisi Kasım 2018; 11 (3): 393-423

Değer yaratma, kuruluşun ticari faaliyetlerinden ve çıktılarından kaynaklanan sermaye değerlerinde artış, azalma veya dönüşümle sonuçlanan süreçtir. Basitçe ifade etmek gerekirse değer yaratma, kuruluşun sermaye öğeleri üzerindeki etkileridir (outcomes-çıktı : sonuçlar olarak adlandırılır). Bu etkiler olumlu, olumsuz veya nötr olabilir. Sonuçlar en iyi şekilde nicel ve nitel bilgilerin bir kombinasyonu yoluyla rapor edilir. Çıktılar şunlar olabilir,

a) Kurum içinden veya dışından olabilir.
b) Kuruluşun sahip olduğu ve olmadığı sermayeler
c) Kısa/orta ve uzun vadede olabilir.

Değer yaratımıyla ilgili bazı yaygın yanlış anlamalar şunları içerir.

a) Paydaşlar için pozitif değer: bu, sermaye öğeleri üzerindeki olumsuz sonuçları hariç tutar.
b) Finansal katma değer: Bu yalnızca finansal değerdir ve diğer sonuçları hariç tutar.
c) İstenen stratejik sonuçlar: Sermayedeki gerçek sonuçların açıklanması gerekir.

Değer yaratım sürecinde entegre raporlama çerçevesi Outcomes (Sonuçlar) ve Output (Çıktı) arasında ayrım yapar, Output (Çıktı) yalnızca ürün, hizmet, yan ürün ve atık olabilir. Outcomes (sonuçlar) ise sermaye üzerindeki etkilerdir (IRC, 2018).

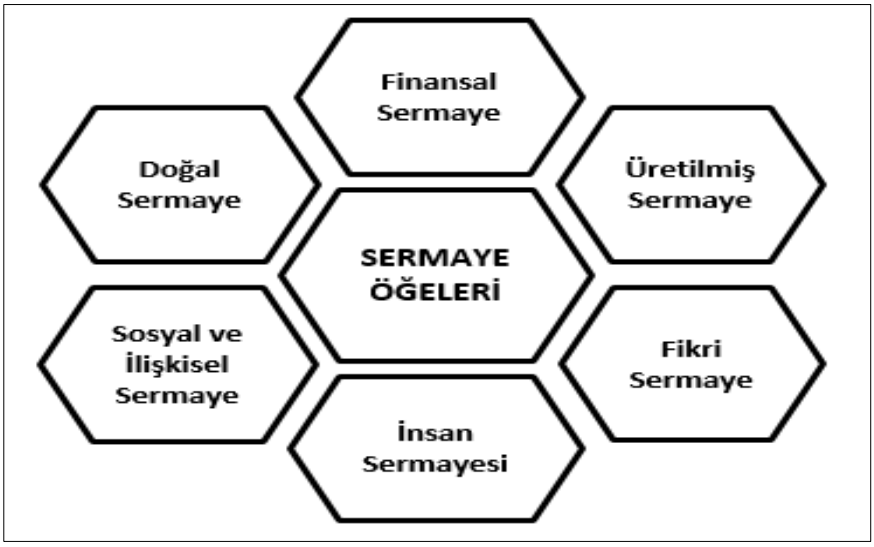
Değer yatama süreci farklı sermaye türlerinde oluşan girdilerdir. Bu sermaye öğeleri kuruluşun içinden ve dışından olabilir. Girdiler ticari faaliyetler neticesinde çıktılara dönüşür. Burada dış çevre, ekonomik, çevresel, teknolojik ve sosyal olayları kapsar ve şirketi doğrudan etkiler. Şirketin misyon ve vizyonu, kurumun tanımını yaptığı amaç ve hedeflerini belirtir. Kurumsal yönetim ile şirketin değer yaratımında uygun bir yönetim yapısı ve yaklaşımını gerçekleştirir. İş modeli bu çevrimde esas nokta olup, girdi sermaye öğelerini, üretim, hizmet üretimi, değişim ve dönüşüme tabi tutarak, çıktıları, yani ürün, hizmet, yan ürün ve atık meydana getirir. Bu süreçte ticari faaliyetler ve çıktılar entegre raporlama açısından outcomes (sonuçları) doğurur. Bu sonuçlar sermaye öğeleri üzerindeki olumlu, olumsuz ve negatif yönde etkileri açısından değerlendirilir.

1.4.2.3 Entegre raporlama sermaye öğeleri

Tüm kuruluşların başarıya ulaşması çeşitli sermaye öğelerine dayalıdır. Bu çerçevede sermaye öğeleri finansal, üretilmiş, fikri, insan kaynakları, sosyal, ilişkisel ve doğal sermaye öğeleri olarak sınıflandırılmıştır. Ancak raporlama çerçevesinde belirtildiği üzere entegre rapor düzenleyen kuruluşların bu sınıflandırmayı kullanması şart değildir. Sermaye öğeleri, kuruluşun faaliyetleri ve sonuçları ile artan, azalan ya da dönüştürülen bir değerler stoğudur. Örneğin, bir kuruluş kar yaptığında finansal sermayesi artar ve çalışanlara daha iyi eğitim verildiğinde insan sermayesi iyileşir.

Sermaye öğelerinin genel stoğu zamana göre sabitlenmez. Sermaye öğeleri artar, azalır veya dönüşürken kendi aralarında ve içlerinde sürekli bir akış olur. Örneğin, bir kuruluş çalışanlarını eğiterek insan sermayesini iyileştirirken ilgili eğitim maliyetleri finansal sermayesini azaltır. Etki açısından finansal sermaye, insan sermayesine dönüşmüştür. Bu örneğin basit ve sadece kuruluş açısından sunulmuş olmasına rağmen oranlar ve sonuçlar değişse de sermaye öğeleri arasındaki sürekli etkileşimi ve dönüşümü göstermektedir. Kuruluşlar bir değer yaratma amacında olmasına rağmen bunun için bazı sermaye öğelerinde saklı değerin azalması ve dolayısıyla toplam sermaye stoğunda net bir azalma yaşanması gerekebilir.

Entegre raporlama çerçevesinin amaçları doğrultusunda sermaye öğeleri aşağıdaki şekilde kategorize edilmiştir.

Şekil 10 : Entegre raporlama sermaye öğeleri
Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (IIRC, 2013, framework)

a) Finansal sermaye : Finansal sermaye, genel olarak bir kuruluşun kullanabileceği fon havuzu olarak anlaşılır. Buna hem borç hem de öz kaynak finansmanı dahildir. Finansal sermayenin bu tanımı, üretilmiş veya diğer sermaye türlerinin edinimi ile sonuçlanan uygulamasından ziyade, fonların kaynağına odaklanır. Finansal sermaye ve diğer sermayelerin karşılıklı ilişkileri şunları içerir. Finansal sermaye, değerini diğer sermaye biçimlerine dönüştürerek serbest bırakan bir değişim aracıdır. Tüm sermayeler satın alınamasada, diğer sermayelerle ilgili literatürün çoğu, daha önce ticari anlamda parasal olmayan değişkenler olarak kabul edilen şeylerin gittikçe daha fazla paraya dönüştüğünü ve metalaştırıldığını dikkate alır. Şu anda finansal sermaye olarak kabul edilen şeyin aslında temelde diğer sermaye biçimlerine dayanan türevlerle ilgilidir (IIRC, 2013).

b) Üretilmiş sermaye : Bir kuruluşun mal veya hizmet sağlama amacıyla kullanımına sunulan üretilmiş fiziksel nesnelerdir. Binalar, ekipmanlar, altyapı gibi. Üretilmiş sermaye genelde başka kuruluşlar tarafından yaratılır ancak raporu düzenleyen kuruluş tarafından satış amaçlı üretilen ya da kendi kullanımı için edinilen varlıkları da kapsar.

c) Fikri sermaye : Kuruluşa ait bilgiye dayalı maddi olmayan varlıklardır. Patentler, telif hakları, yazılımlar, haklar ve lisanslar gibi fikri mülkiyet. Zımni bilgi, sistemler, prosedürler ve protokoller gibi "kuruluşa ait sermaye"dir.

d) İnsan sermayesi : İnsanların yeterlilikleri, kabiliyetleri, deneyimleri, yenilik yapma motivasyonları ve bir kuruluşun kurumsal yönetim çerçevesine, risk yönetimi yaklaşımına ve etik değerlerine uyum sağlamaları ve bunları desteklemeleri, bir kuruluşun stratejisini anlama, geliştirme ve uygulama kabiliyetleri, sadakatleri, süreç, ürün ve hizmetleri geliştirme motivasyonları ve liderlik etme, yönetme ve iş birliği yapma kabiliyetleri.

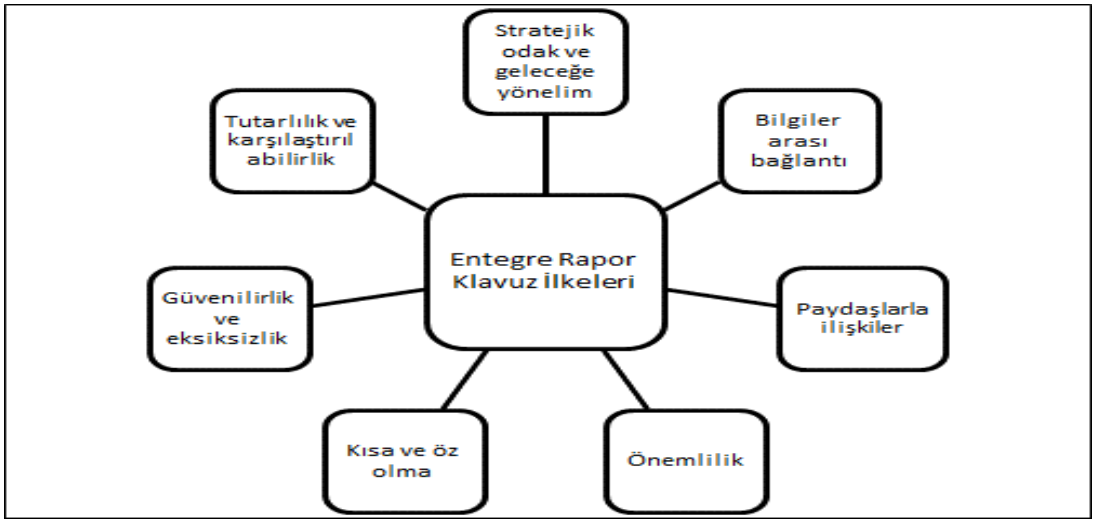
e) Sosyal ve ilişkisel sermaye : Toplumlar, paydaş grupları ve diğer ağların kendi içindeki ve aralarındaki gelenek ve ilişkiler ile bireysel ve toplu refahı artırmak amacıyla bilgi paylaşma kabiliyeti. Sosyal ve ilişkisel sermaye şunları kapsar: paylaşılan normlar ortak değerler ve davranışlar, başlıca paydaşlarla olan ilişkiler ve bir kuruluş tarafından geliştirilen ve kuruluşun dış paydaşlarıyla birlikte korumak için çalıştığı karşılıklı güven ve etkileşime girme isteği, bir kuruluşun geliştirdiği marka ve itibarla ilgili maddi olmayan varlıklar, bir kuruluşun faaliyet gösterme ehliyeti.

f) Doğal sermaye : Bir kuruluşun dün, bugün ve gelecekte sahip olduğu ve olacağı refahı destekleyen ürün veya hizmetler sunulmasını sağlayan yenilenebilir ve yenilenemez doğal kaynaklar ve süreçler; hava, su, toprak, madenler ve ormanlar, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem sağlığı.

Bir entegre raporun yukarıda tanımlanan kategorileri içermesini ya da bunlara göre yapılandırılmasını gerektirmez. Sermaye öğelerinin bu çerçevede kullanılmasının asıl amacı şunlardır: Değer yaratma kavramının teorik temelinin altını çizmek, kuruluşların kullandıkları veya etkiledikleri tüm sermaye biçimlerini dikkate akmasını sağlamaya yönelik kılavuz bilgiler sağlamak (IIRC, 2013).

1.4.3 Entegre Raporlama Kılavuz İlkeleri

Entegre raporlama çerçevesinde yayınlanan yedi kılavuz ilke, bir entegre raporun hazırlanmasında ve sunumunda temel olarak kullanılır ve bilgilerin nasıl sunulduğunu gösterir. Bu kılavuz ilkeler entegre raporun hazırlanmasında ve sunumunda ayrı ayrı ya da beraber kullanılabilir, aralarında bir çatışma olması durumunda çok iyi muhakeme edilmelidir. Entegre rapor kılavuz ilkeleri aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11 : Entegre rapor kılavuz ilkeleri
Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (IIRC, 2013 , Framework)

a) Stratejik odak ve geleceğe yönelim : Bir entegre rapor, kuruluşun stratejisine ve kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetiyle ve sermaye öğelerinin kullanımı ve üzerindeki etkileriyle nasıl ilişkili olduğu hakkında fikir vermelidir.

b) Bilgiler arası bağlantı : Bir entegre rapor kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini etkileyen faktörlerin birleşimi, birbirleriyle olan ilişkileri ve aralarındaki bağımlılıkların bütünsel bir resmini sunmalıdır.

c) Paydaşlarla ilişkiler : Bir entegre rapor kuruluşun temel paydaşlarıyla kurduğu ilişkilerin doğası ve kalitesi hakkında bilgi sağlamalı ve kuruluşun paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerini ne ölçüde anladığını, hesaba kattığını ve karşıladığını göstermelidir.

d) Önemlilik : Bir entegre rapor kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini önemli ölçüde etkileyen konular hakkında bilgi vermelidir.

e) Kısa ve öz olma : Bir entegre rapor kısa ve öz olmalıdır. Bir entegre raporda konuyla daha az ilgili bilgilerin getireceği karmaşıklık olmaksızın kuruluşun stratejisini, kurumsal yönetimini, performansını ve beklentilerini anlamak için yeterli bağlam sunulur.

f) Güvenilirlik ve eksiksizlik : Bir entegre rapor olumlu ya da olumsuz tüm maddi hususları dengeli ve maddi hata içermeyecek bir şekilde içermelidir.

g) Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik : Bir entegre rapor içindeki bilgiler; zaman içinde tutarlı bir temele dayalı olarak ve kuruluşun kendi zaman içinde değer yaratma kabiliyeti

açısından diğer kuruluşlarla karşılaştırılmasına olanak sağlayacak şekilde sunulmalıdır (IIRC, 2021).

IIRC, entegre rapor için bir standart şablon sunmadığından ilke bazlı bir yaklaşım benimsemekte ve bu ilkelere göre entegre rapor hazırlanmasını önermektedir. Şirketler kendine özgü koşulları dikkate alarak, temel ilkeleri göz önünde bulundurarak sunulacak bilgileri, fayda maliyet ve diğer kıstaslar ışığında bir denge içerisinde raporlaması beklenmektedir.

1.4.4 Entegre Raporlama İçerik Öğeleri

Entegre rapor hazırlayacak bir firmanın IIRC tarafından hazırlanan raporlama çerçevesine göre sekiz adet içerik öğesine yer vermesi beklenmektedir. İçerik öğeleri, kuruluşların değer yaratma öyküsünü birbirine bağlayan bilgi alanlarıdır. Bu içerik öğeleri rapor yapısında bulunsa da belirli bir sıralamayla sunulmaları gerekmez. Raporda yer alan bilgiler bu içerik öğeleri arasında belirgin bir bağlantı kuracak şekilde yer alır. Bu sebeple raporlama çerçevesinde içerik öğeleri bir liste şeklinde değil de sorular şeklinde hazırlanmıştır. İçerik öğeleri aşağıda yer almaktadır.

a) Kurumsal görünüm ve dış çerçeve : Bu içerik öğesi entegre rapor sunumunda "Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?" sorusuna cevap vermelidir. Ekonomik koşullar, teknolojik değişiklikler, toplumsal sorunlar ve çevresel zorluklar dahil olmak üzere dış çevre, kuruluşun faaliyet gösterdiği bağlamı belirler. Misyon ve vizyon organizasyonu kapsar, amacını ve niyetini açık, özlü terimlerle tanımlar.

b) Kurumsal yönetim : Bu içerik öğesinde sorulması gereken soru "Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?" şeklindedir. Entegre raporun, kullanıcıların kuruluşun kurumsal yönetimine ve kurumsal yönetimin değer yaratma sürecini nasıl desteklediğine ilişkin bilgiye dayalı değerlendirmeler yapmasına olanak tanımak için yeterli yönetişim bilgilerini açıklaması gerekir. Rapor, paydaşların kararların ne ölçüde bilinçli bir süreçle alınacağına karar vermesine yardımcı olabilir ve kuruluşun beklentileri ve uzun vadeli uygulanabilirliği hakkındaki görüşlerini bildirir.

c) İş modeli : Bu içerik öğesi "*Kuruluşun iş modeli nedir?"* sorusuna cevap vermelidir. Şirketin iş modeli, değer yaratma sürecini açıklar. İş modeli, sermaye öğesi girdilerin ticari faaliyet ile sağladığı dönüşüm sonucu çıktılar ve sonuçlardan oluşur. Şirketlerin

değer yaratma kabiliyetlerinin analiz edilebilmesi için iş modelinin bilinmesi önemlilik arz eder.

d) Risk ve fırsatlar : Bu içerik öğesi için kuruluşun yanıtlaması gerek soru "Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?" şeklindedir. Entegre rapor kuruluşun sermaye öğelerinin kısa, orta ve uzun vadede kullanılabilirliği ile ilgili kuruluşa özgü fırsat ve riskleri açıklar.

e) Strateji ve kaynak aktarımı : *"*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?" sorusu entegre raporda cevaplanması gereken bir diğer içerik öğesine ilişkin sorudur. Kuruluş stratejik hedeflerini ve bunları kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştirme stratejisini belirler. Stratejik hedeflere ulaşılmasını ölçmek için kullanılan KPI (Key performance indicator) anahtar performans göstergelerini ve hedeflerini de açıklanır.

f) Performans : "Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?" sorusuna verilecek cevap entegre raporda yer almalıdır. Performans, stratejik amaç ve hedeflere aykırıdır. Ayrıntılı yıllık mali tablolar genellikle raporun sonunda veya ayrı bir ek raporda konumlandırılır (daha büyük kuruluşlar, ayrıntılı yıllık mali tablolara atıfta bulunularak entegre raporlarına genellikle özet mali bilgileri ekler).

g) Genel görünüş : "Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?" sorusu genel görünüş öğesi altında cevaplanmalıdır. Bu içerik öğesi altında birçok bilgi ve bilgiye dayalı varsayımlar açıklanır.

h) Hazırlık ve sunum temeli : "Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?" sorusu entegre raporda önemlilik süreci ve raporda sunulacak bilgilerin neler olacağı ile ilgili karar süreci hakkında açıklama yapılmalıdır (IRC, 2018).

1.4.5 Entegre Raporlamaya Yönelik Eleştiriler ve Yaşanan Zorluklar

Uluslararası entegre raporlama komitesinin belirtmiş olduğu üzere, entegre raporlama, bir şirketin stratejisi, kurumsal yönetim anlayışı ve finansal performansı ile iş modeli kapsamında faaliyetlerini gerçekleştirdiği sosyal, çevresel ve ekonomik çevresi

arasındaki bağlantıyı göstermesi beklenmektedir. Şirketlerden kısa vadeli çıkar ve amaçlar için uzun vadeli değer yaratma potansiyelinden vazgeçememesini ve bunu sürdürülebilir bir ekonomik çevre içerisinde yapması beklenmektedir. Ancak entegre raporlama çerçevesinin tam olarak yerleşmemesi, uygulamanın zorunluktan ziyade gönüllü esasına dayanması, finansal olmayan bilgilerin raporlanmaya çalışılmasında standartlaşma çalışmalarının devam ediyor olması entegre rapor üzerinde uygulama zorlukları ortaya çıkarmaktadır.

Ayrıca yatırımcılar tarafından, entegre raporlama ve sürdürülebilirlik esasında uygulayacakları stratejilere ilgisiz yaklaşımları bu konuda şirketleri neden bu alanda yatırım yapalım sorusunu da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda çevresel sosyal konulardaki bilgilerin raporlamaya entegre edilmesi ile yatırımcı beklentilerinin uyumu önemli kısıtlardan biri olabilir.

Diğer önemli bir sorun finansal olmayan bilgiler için standartlar oluşturmaktır. Bu konuda GRI, CDP, SASB gibi kurumların çalışmaları ortak bir yol bulmak üzere oldukça önemlidir. Finansal bilgilerin raporlanmasına ilişkin ülkelerin daha önceki deneyimleri hatırlanırsa, uluslararası anlamda genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin benimsenmesi ve uygulanması sürecindeki zorluklar aynı şekilde finansal olmayan bilgilerin raporlanması sürecinde de yaşanabilecektir.

Entegre raporun hazırlanması ve sunumu konusundaki sıkıntılar ve standardizasyon eksikliği aynı zamanda bu raporun yatırımcı ve paydaşlar açısından bir güvence oluşturabilmesi anlamında denetim konusunda da eksiklikler yaratmaktadır. Denetimi için standartları olmayan bir raporun yatırımcı ve paydaşlar için bir güvence oluşturması da oldukça zordur.

ERTA tarafından 2021 yılında yapılan bir anket çalışmasında, Entegre raporlama sürecinde karşılaşılan zorlukları değerlendirmek amacıyla katılımcılara "yatırımcıların ve ihraççı şirketlerin ortak ihtiyaçlarını karşılayacak bir düşünce ve raporlama inşasında karşılaşılan zorluklar nelerdir" şeklinde yöneltilen soruya katılımcıların verdikleri cevaplar aşağıda yer almaktadır. (Erta&Tuyid IR&IR platformu , 2021)

a) Entegre düşünce yaklaşımı ve bunun gerektirdiği bilgi sisteminin şirket içerisinde yerleştirilmesi
b) Geleceğe yönelik öngörülerin tutarlı ve güvenilir şekilde oluşturulması
c) Finansal olmayan sermayelerin girdilerinin ölçümü

d) Rapora dahil edilecek unsurların önemliliğinin belirlenmesi

e) Olumsuz sonuçların raporlanması

f) Stratejik odak için uygun içeriğin, stratejik amaçların ve temel performans göstergelerinin belirlenmesi

g) Çıktı-sonuçlar (Output - outcome) ayrımı

h) Fırsatların ölçümü

i) Risklerin gerçekleşme olasılıklarının tespiti

j) Raporun kapsamının ve içeriğinin belirlenmesi

k) Etki ölçümü ve raporlanması

Araştırmaya ilişkin verilen yanıtlardan da görüleceği üzere entegre raporlamaya yönelik yaşanan zorluklar ölçüm, tespit ve raporlamaya ilişkin şirket içi bilgi ve veri akışına ilişkin sistem oluşturma sorunları gibi ana konularda yoğunlaşmaktadır.

Diğer bir sorun şirketin oluşturmuş olduğu değer kavramının ölçülmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Şirketin sermaye öğelerinin performans açısından değerlendirilmesi ve sonuçlar bakımından ölçülmesi, şirket değerine etkisinin belirlenmesi konusu da zorluklar arasında yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM
BORSA İSTANBUL İMALAT ANA METAL SEKTÖRÜNDE ENTEGRE RAPOR UYGUNLUĞU İNCELEMESİ

2.1 LİTERATÜR TARAMASI

Şirketlerin değer yaratma sürecinin ve bunun sonuçlarının sermaye üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amacıyla hazırlanan entegre raporların hazırlanmasına ilişkin araştırmalara bakıldığında öncelikle entegre raporlamasın faydaları üzerine Simmet & Adams (2011); Avustralya'da kar amacı gütmeyen kuruluşları incelemiş ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar için entegre raporlamanın faydalarına dair kanıtlar sunmuştur. Entegre raporlama, her Avustralyalı kar amacı gütmeyen kuruluşa birçok avantaj sağlayacağı belirtilmiştir.

Entegre raporlamanın uluslararası alanda önemlilik kazanması ve bilinirliğinin artmasında önemli rol oynayan Krzus, M.P. (2011), uluslararası organizasyonların yayınları üzerine yaptığı çalışmada entegre raporun sebep ve sonuç ilişkisini araştırmıştır. Entegre raporlama örgütsel performansın değerlendirilmesinde köklü bir değişime yol açacağını öngörmüştür.

Entegre raporlama kavram olarak diğer raporlama çeşitlerinden ayrışmakta ve buna ilişkin ilk inceleme örneklerinden olan Jensen, J. C. & Berg, N. (2012), araştırmalarında geleneksel sürdürülebilirlik raporlaması ile entegre raporlama arasındaki farklar üzerine yaptığı çalışmada 309 firmayı incelemiş, araştırmada yüksek yatırımcı korumasının olduğu ülkelerde yaygınlaşmasının daha olasılıklı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Raporlamanın önemli katılımcı ayaklarından biri de şirketlerin muhasebe çalışanlarıdır. Bu amaçla Owen, G. (2013), yapmış olduğu çalışma ile Acca'nın önceki çalışma ve yayınları üzerine yaptığı araştırmada, muhasebecilerin entegre raporlama standartlarına daha hazırlıklı hale getirilerek entegre raporlamanın genişletilebileceğini belirtmiştir.

Entegre raporlamanın diğer raporlama kavramlarından ayrıldığı bir diğer husus henüz yeni bir kavram olması sebebiyle en iyi veya karşılaştırılabilir bir formatın ne olması gerektiği sorunu üzerine Abeysekera, I. (2013), yaptığı çalışma ile bir entegre rapor için uygun şablonunun ne olduğu konusundaki çalışmasında Güney Afrika King raporlarını ve IIRC yayınlarını incelemiştir. Buna göre entegre raporlamanın bir kuruluşun vizyon

ve değerlerini açıklamalıdır. Bir kuruluşun finansal, entelektüel, sosyal ve çevresel kaynaklarını kullanmalıdır sonucuna ulaşmıştır.

Entegre raporlamanın öncelikli uygulama alanı olan Güney Afrika'da uygulanmasına ilişkin Steyn, M. (2014), yaptığı çalışmasında Güney Afrika'da entegre raporlamanın faydaları ve zorluklarının neler olduğu hakkında ki çalışmasında 50 katılımcı ile yaptığı anket çalışmasında; entegre rapor yayınlayan şirketlerde iş modeli ve sürdürülebilir ürün geliştirme maddi bir sonuç olarak algılanmadığı, değer yaratma ve stratejinin entegre rapor için temel bir güdü olmadığı, bununla birlikte kurumsal itibarın ilerlemesi, entegre rapor hazırlamak için temel bir neden olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır.

Raporlamanın bir diğer tarafını oluşturan denetim konusunda Oprisor, T. (2015), entegre raporlamanın nasıl denetleneceği üzerine yaptığı çalışmada geçmiş IIRC raporları ile denetim ve entegre raporlar hakkındaki önceki çalışmaları incelemiştir. Entegre raporlama üzerine denetim düzenlemeleri olmaması sebebiyle yüksek düzeyde güvence olmadığı, IIRC ve standart belirleyicilerin, etkili denetimi geliştirmek için iş birliği yapması gerektiğini düşünmektedir.

Entegre raporlamanın varlıklar üzerinde nasıl bir değer oluşturabileceği Baboukardos, D., Rimmel, G. (2016), entegre raporlamanın değerleme etkileri konulu araştırmasında Johannesburg borsasında yer alan ve King III standartları ile uyum sağlayan şirketlerin raporları üzerinde çalışmıştır. Buna göre sürdürülebilirlik performansı yüksek bir işletmenin kazançları da yüksek olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Entegre raporlamanın önemli konu başlıklarından biri olan sermaye öğeleri, özellikle de insan etkisinin önemli rol oynadığı entelektüel sermaye konusu de Villiers, C. & Sharma, U. (2017), tarafından araştırma konusu yapılmış ve entelektüel sermayenin nasıl raporlanacağı üzerine yaptığı çalışmada entegre raporlama çerçevesi ve önceki çalışmaları incelemiştir. Entelektüel sermaye her türlü raporda açıklanacak ve entelektüel sermaye entegre raporlamanın bir parçası olarak önem kazanacağı sonucuna ulaşmıştır.

Çelebier, M. (2018), Türkiye'deki şirketlerin entegre raporlarında hangi konular yer almalıdır konulu çalışmasında 2016 yılında yayınlanan 5 şirket raporunu incelemiştir. Bu çalışmasında çevre konularının sektörel farklılık gösterdiği ve hizmet sektörünün çevresel performansının sanayi ve diğer sektörlere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Entegre raporlamanın önemli bir kıstası olan içerik öğeleri Gökçen, B.A. & Eldemir E. (2019), tarafından entegre raporlamanın Türk işletmelerinde uygulaması üzerine yaptığı çalışmada incelenmiş ve işletmelerin tamamının içerik öğelerine yer vermeye çalıştığı, şirketlerin içerik öğelerini algılayışlarının farklılaşması sebebiyle verilen bilgilerin içeriği de farklılaştığı görülmüştür. Dış çevrenin açıklanmasında kısıtlı kalındığı ve işletmelerin kendi kültürel ve yapılarını fazla açıklamadıkları gözlenmiştir. Aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların içerik öğeleri sıralaması ve açıklamalarının benzerlik göstermekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Akdoğan N. & Sultanoğlu B. (2019), yaptıkları çalışma ile Dünyada ve Türkiye'de entegre rapor hazırlayan işletmelerin raporları IIRC çerçevesindeki içerik öğeleri kapsamında karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Türkiye uygulamalarının uluslararası uygulamalara göre henüz yeterli düzeyde olmadığı özellikle geleceğe yönelik bilgi sunumunun kısıtlı olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal sorumluluk kavramının entegre raporlamada ne şekilde etki ettiği Grassman M. (2020), tarafından kurumsal sosyal sorumluluk harcamaları ile firma değeri arasındaki ilişki: Entegre raporlamanın moderatör rolü konulu çalışmasında 2012-2017 yılları arasında 8.992 firma üzerinde çevresel ve sosyal harcamaların firma değeri üzerine nasıl etki ettiği araştırılmıştır.

Sharma, M.J. (2020), Bombay Stock Exchange (BSE) dahil 30 firma üzerinde yaptığı araştırmasında entegre raporlamanın şirketin stratejik bir avantajı olduğu ancak entegre raporlamayı kolaylaştırmak için bir yasama mekanizmasına ihtiyaç olduğu sonucu varmıştır.

Entegre raporlamanın sadece finansal değil finansal olmayan bilgileri de açıklama çabası, standart bir raporlama konusunda farklıklar yaratmaktadır. Bu konuda Briey V. & Desmet C. (2020), entegre raporlamanın dış açıklamalardaki şeffaflığı nasıl etkilediği konusundaki çalışmasında Dünyada farklı düzenlemeleri hem iç hem de dış bakış açısıyla entegre raporlamanın potansiyel faydalarını ve risklerini ortaya koymak üzere rastgele 10 firma üzerinde araştırma yapmıştır. Sonuçlar açıklamalar üzerinde standardizasyon eksikliğini göstermektedir.

2.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Tez konusu yapılan bu araştırmada çalışmanın amacı, Borsa İstanbul'da işlem gören imalat sektörü ana metal alt sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2019 yılına ait yayınladıkları faaliyet raporlarının ve varsa entegre raporlarının uluslararası entegre raporlama kavramsal çerçevesinde yer alan entegre raporlamanın içerik ögelerine ne derece uygun olduklarını tespit etmektir.

Bu çalışma ile şu sorulara cevap aranmaktadır.

a) GRI standartları entegre raporlamaya uygunluğu sağlıyor mu?

b) Yayınlanan faaliyet raporları içerik olarak entegre raporlamaya uygun bir altyapı içermekte mi, GRI standartları kullanılmış mı?

c) Faaliyet raporu GRI standart göstergeleri kapsamında entegre raporlama içerik öğelerini barındırıyor mu? ve kılavuz ilkelerine uygunluk gösteriyor mu?

2.3 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE KISITLAR

Entegre raporlama yaklaşımı, 2010 yılında IIRC'nin kurulmasından sonra kendine uygulama alanı bulmuş, öncelikle Güney Afrika'da borsaya kote şirketler için zorunlu olarak hazırlanmaya başlanmıştır. Avrupa ve diğer ülkelerde ayrıca Türkiye'de de bu uygulama gönüllülük esasında devam etmektedir. Türkiye'de ilk defa 2015 yılında kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Argüden Akademinin yayınlamış olduğu entegre raporlama daha sonraki yıllarda çeşitli kuruluşların bu uygulamaya gönüllü esasında katılması ile devam etmektedir.

Araştırma konusu şirketlerin yer aldığı imalat ana metal alt sektörü hem Türkiye hem de Dünya ekonomisi açısından ülkelerin ağır sanayi yükünü çekmekte, gerek ekonomik ve sosyal, özellikle de çevresel etkileri açısından genel ekonomi içerisinde önem arz etmektedir. Araştırma ile bu sektörde yer alan firmaların, yayınlamış oldukları faaliyet raporları ile hem toplumsal hem de paydaşlar açısından entegre raporlamaya doğru bir farkındalık içerisinde olup olmadıkları incelenmek istenmiştir.

Türkiye uygulamasında 2015 faaliyet döneminden bu yana toplamda en son 2019 faaliyet dönemi dahil olmak üzere toplam 37 adet Entegre Rapor yayınlanmıştır. Bu araştırmada BİST imalat ana metal sektöründe yer alan firmaların yayınlamış oldukları raporlar incelenmiştir. Bu şirketler ve yayınladıkları raporlar aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

Tablo 19 : İmalat ana metal sektör şirketleri

Sıra	Kod	Şirket Ünvanı	YIL	E.R.	F.R.	S.R.	BİST Pazar	Sektör	Alt Sektör
1	BRSAN	Borusan Mannesmann boru sanayi ve tic. A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Yıldız Pazar	İmalat	Ana Metal
2	BURCE	Burçelik Bursa çelik döküm sanayii A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
3	BURVA	Burçelik vana sanayi ve ticaret A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Alt Pazar	İmalat	Ana Metal
4	CELHA	Çelik Halat ve tel sanayii A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Alt Pazar	İmalat	Ana Metal
5	CEMAS	Çemaş Döküm Sanayi A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
6	CEMTS	Çemtaş Çelik Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Yıldız Pazar	İmalat	Ana Metal
7	CUSAN	Çuhadaroğlu metal sanayi ve pazarlama A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
8	DMSAS	Demisaş döküm emaye mamülleri sanayi A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
9	DOKTA	Döktaş dökümcülük ticaret ve sanayi A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Alt Pazar	İmalat	Ana Metal
10	ERBOS	Erbosan erciyas boru sanayii ve ticaret A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
11	EREGL	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	2019	Evet	Evet		Yıldız Pazar / Kesin Alım	İmalat	Ana Metal
12	ISDMR	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	2019	Evet	Evet	Evet	Yıldız Pazar	İmalat	Ana Metal
13	IZMDC	İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Alt Pazar	İmalat	Ana Metal
14	KRDMA	Kardemir Karabük demir çelik sanayi ve tic. A.Ş.	2019	Hayır	Evet	Evet	Yıldız Pazar / Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
15	OZBAL	Özbal Çelik boru sanayi ticaret ve taahhüt A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
16	SARKY	Sarkuysan elektrolitik bakır sanayi ve tic. A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Yıldız Pazar	İmalat	Ana Metal
17	TUCLK	Tuğçelik Alüminyum ve Metal mamülleri San. Ve Tic. A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal
18	YKSLN	Yükselen Çelik A.Ş.	2019	Hayır	Evet		Ana Pazar	İmalat	Ana Metal

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. https://www.kap.org.tr/tr/Sektorler (Erişim 07.11.2020)

(E.R. – Entegre Rapor, F.R. – Faaliyet Raporu, S.R. – Sürdürülebilirlik Raporu)

BİST imalat ana metal sektörü incelendiğinde 11.2020 itibariyle 18 firmanın yer aldığı ve bu firmaların düzenli olarak faaliyet raporu yayınladıkları bunun dışında iki firmanın İskenderun demir ve çelik a.ş. ile Kardemir karabük demir çelik sanayi ve tic. a.ş.'nin faaliyet raporu dışında sürdürülebilirlik raporu da yayınladıkları tespit edilmiştir. Bu firmalarda sadece Ereğli demir çelik ve İskenderun demir çelik firmaları konsolide olarak Oyak maden metalürji grubu adı ile entegre rapor yayınlamıştır.

Araştırmanın kapsamı gereği hem analiz hem de firmaları karşılaştırmanın anlamlı sonuç verebilmesi açısından Oyak Maden metalürji firmasının konsolide olarak yayınlamış olduğu Entegre faaliyet raporu ve İskenderun demir çelik a.ş. ile Kardemir karabük demir çelik a.ş. 'nin yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları diğer şirketlerin yayınlanmış oldukları faaliyet raporları ile analiz ve karşılaştırmaya elverişli olmayacağından kapsam dışında bırakılmıştır.

Araştırma konusunda ki kısıtlar genel olarak entegre raporlama kavramının yeni bir raporlama çeşidi olması, hazırlanmasına ilişkin belirli bir standarda ve şablona bağlı olmaması, sektöre ve şirketin yapısına göre raporlama yapmaya imkan sunması sebebiyle denetimine ilişkin standartların bulunmaması, Türkiye'de entegre rapor hazırlayan firmaların azlığı ve bu konuda yeterli verinin bulunmaması, sektörel anlamda hazırlanan entegre raporların karşılaştırılmasına ilişkin çalışmaların azlığı, entegre faaliyet raporu ismiyle yayınlanan bazı raporların özünde entegre rapor öğelerini

taşımaktan uzak olması gibi kısıtlar çalışma alanında değerlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır.

2.4 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.4.1 İçerik Analizi

Bu araştırma ile BİST (Borsa İstanbul) da kote olan ve imalat sektörü ana metal alt sektöründe faaliyet gösteren şirketler araştırmaya konu edilmiş ve 11.2020 tarihi itibariyle Borsa İstanbul'a kote imalat ana metal sektöründe 18 adet firma yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmanın örneklemi bu 18 firmanın raporlarından oluşmaktadır. Bu firmaların gerek internet siteleri gerekse KAP (Kamuyu aydınlatma platformu) bildirimleri incelenerek yayınlamış oldukları faaliyet raporlarına ulaşılmıştır.

Araştırma için çalışma tarihi itibariyle son güncel olarak yayınlanan 2019 faaliyet yılına ilişkin 16 firmanın yayınlamış olduğu faaliyet raporları araştırma kapsamına alınmıştır. Oyak maden metalürji firmasının konsolide olarak yayınladığı entegre faaliyet raporu entegre rapor olmasından ötürü kapsam dışında bırakılmıştır.

GRI standartları, sürdürülebilirlik raporlaması açısından firmalar için bir raporlama indeksi sunmaktadır. Bu indekste yer alan öncelikli konulara göre firmaların hazırlamış olduğu raporlarda yapılan beyan ve açıklamalar ilgili konu başlığına göre rapor içerisinde bağlantı sunmaktadır. GRI standartlarında hazırlanan raporlarda yer alan indeksleme entegre raporlama kılavuz ilkelerinden olan "bilgiler arası bağlantı ilkesini" desteklemektedir.

Faaliyet raporları öncelikle GRI standartlarına göre incelenmiştir. GRI standartları raporlama açsından finansal olmayan bilgileri de kapsayan 3 ana başlık olarak ekonomik, çevresel ve sosyal standartlardan oluşan toplam 145 adet göstergeyi ve 3 adet yönetim yaklaşımını içermektedir. Bu göstergelerin faaliyet raporunda yer verilip verilmediği ve kaç adet gösterge için açıklamada bulunulduğu tespit edilerek oluşturulan matris tablo ile GRI standardı skoru oluşturulmuştur. Skor tablosu oluşturulurken her bir gösterge puanı 1(Bir) olarak tanımlanmış, göstergeye ilişkin açıklama bulunuyor ise 1(Bir) puan, bulunmuyorsa 0(Sıfır) olarak puanlanmıştır, buna göre alınabilecek maksimum puan 145 olmaktadır. Bu skorun yüksekliği entegre rapora uygunluğu arttıran bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Bu puanlamadan çıkan skor GRI standartlarında ne derece açıklamada bulunulduğu ile ilgili referans oluşturmaktadır.

Aşağıda GRI Standartlarına ilişkin göstergelerin yer aldığı tablo bulunmaktadır. Bu tabloda yer alan 103-Yönetim yaklaşımı göstergeleri (103-1, 103-2, 103-3) her konu başlığında yönetimin bu konuya ilişkin bakış açısı ve tutumunu açıkladığından puanlamaya katılmamıştır.

Tablo 20 : GRI Standartları (Türkçe) (Öncelikli konular ve göstergeler)

		GRI STANDARTLARI (TÜRKÇE)
Konu	**Genel Açıklamalar**	
Standart	**GRI 101 : Kuruluş (Temel Esaslar) 2016**	
Standart	**GRI 102 : Genel Açıklamalar 2016**	
Gösterge	102-1	Organizasyonun Adı
Gösterge	102-2	Faaliyetler, markalar, ürünler, hizmetler
Gösterge	102-3	Genel merkez yeri
Gösterge	102-4	Opersayon merkezi
Gösterge	102-5	Sahiplik ve hukuki yapı
Gösterge	102-6	Hizmet verilen pazarlar
Gösterge	102-7	Kuruluşun ölçeği, büyüklüğü
Gösterge	102-8	İşçiler ve diğer çalışanlar hakkında bilgiler (Sosyal Performans)
Gösterge	102-9	Tedarik zinciri (Değer zinciri yönetimi)
Gösterge	102-10	Organizasyon ve tedarik zincirinde önemli değişiklikler
Gösterge	102-11	İhtiyati ilke veya yaklaşım (Risk Yönetimi)
Gösterge	102-12	Dış girişimler (Paydaş yönetimi)
Gösterge	102-13	Dernek üyelikleri
Gösterge	102-14	Üst düzey karar vericinin açıklaması (Ceo'nun mesajı)
Gösterge	102-15	Temel etkiler, riskler ve fırsatlar
Gösterge	102-16	Değerler, ilkeler, standartlar ve davranış normları (Etik ve uyum sistemi)
Gösterge	102-17	Etik ile ilgili tavsiye ve endişeler için mekanizmalar
Gösterge	102-18	Yönetim yapısı (Yönetim yaklaşımı)
Gösterge	102-19	Delgasyon yetkisi (Yetkilendirme)
Gösterge	102-20	Ekonomik, çevresel ve sosyal konular için yönetici düzeyinde sorumluluk
Gösterge	102-21	Ekonomik, çevresel ve sosyal konularda paydaşlara danışmak
Gösterge	102-22	En yüksek yönetişim organının ve komitelerin oluşumu
Gösterge	102-23	En yüksek yönetişim organı başkanı
Gösterge	102-24	En yüksek yönetişim organı aday gösterme ve seçme
Gösterge	102-25	Çıkar çatışmaları
Gösterge	102-26	En yüksek yönetişim organının amaç, değer ve strateji belirlemedeki rolü
Gösterge	102-27	En yüksek yönetişim organının toplu bilgisi
Gösterge	102-28	En yüksek yönetişim organının performansının değerlendirilmesi
Gösterge	102-29	Ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerin belirlenmesi ve yönetilmesi
Gösterge	102-30	Risk yönetim süreçlerinin etkinliği
Gösterge	102-31	Ekonomik, çevresel ve sosyal konuların gözden geçirilmesi
Gösterge	102-32	Sürdürülebilirlik raporlamasında en yüksek yönetişim organının rolü
Gösterge	102-33	Kritik konularda iletişim
Gösterge	102-34	Kritik konuların niteliği ve toplam sayısı
Gösterge	102-35	Ücretlendirme politikaları
Gösterge	102-36	Ücret belirleme süreci
Gösterge	102-37	Paydaşların ücretlendirmeye katılımı
Gösterge	102-38	Yıllık toplam ücret oranı
Gösterge	102-39	Yıllık toplam ücret artış oranı
Gösterge	102-40	Paydaş gruplarının listesi
Gösterge	102-41	Toplu iş sözleşmeleri
Gösterge	102-42	Paydaşların belirlenmesi ve seçilmesi
Gösterge	102-43	Paydaş katılımına yaklaşım
Gösterge	102-44	Temel konular ve dile getirilen endişeler
Gösterge	102-45	Konsolide finansal tablolara dahil edilen kuruluşlar
Gösterge	102-46	Rapor içeriği ve önemli konuların belirlenmesi
Gösterge	102-47	Öncelikli konuların listesi
Gösterge	102-48	Bilgilerin yeniden ifade edillmesi
Gösterge	102-49	Raporlamadaki değişiklikler
Gösterge	102-50	Raporlama dönemi
Gösterge	102-51	En son rapor tarihi
Gösterge	102-52	Raporlama döngüsü
Gösterge	102-53	Raporla ilgili sorular için iletişim noktası
Gösterge	102-54	GRI standartlarına göre raporlama beyanları
Gösterge	102-55	GRI içerik indexi
Gösterge	102-56	Dış güvence

Konu	**Öncelikli Konular**	
Konu	**Ekonomik Performans**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 201 : Ekonomik Performans 2016**	
Gösterge	201-1	Üretilen ve dağıtılan doğrudan ekonomik değer
Gösterge	201-2	İklim değişikliğinden kaynaklanan finansal sonuçlar ve diğer riskler ve fırsatlar
Gösterge	201-3	Tanımlanmış fayda planı yükümlülükleri ve diğer emeklilik planları
Gösterge	201-4	Devletten alınan mali yardım
Konu	**Pazar Varlığı**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 202 : Pazar Varlığı 2016**	
Gösterge	202-1	Yerel asgari ücrete kıyasla cinsiyete göre standart giriş seviyesi ücret oranları
Gösterge	202-2	Yerel topluluktan işe alınan üst yönetimin oranı
Konu	**Dolaylı ekonomik etkiler**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 203 : Dolaylı Ekonomik etkiler 2016**	
Gösterge	203-1	Altyapı yatırımları ve desteklenen hizmetler
Gösterge	203-2	Önemli dolaylı ekonomik etkiler
Konu	**Tedarik uygulamaları**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 204 : Tedarik uygulamaları 2016**	
Gösterge	204-1	Yerel tedarikçilere yapılan harcama oranı
Konu	**Yolsuzlukla mücadele**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 205 : Yolsuzlukla mücadele 2016**	
Gösterge	205-1	Yolsuzlukla ilgili riskler açısından değerlendirilen operasyonlar
Gösterge	205-2	Yolsuzlukla mücadele politikaları ve prosedürleri hakkında iletişim ve eğitim
Gösterge	205-3	Doğrulanmış yolsuzluk vakaları ve alınan önlemler
Konu	**Rekabete aykırı davranış**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 206 : Rekabete aykırı davranış 2016**	
Gösterge	206-1	Rekabete aykırı davranış, tröst ve tekel uygulamaları için yasal işlemler
Konu	**Vergi**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 207 : Vergi 2019**	
Gösterge	207-1	Vergi yaklaşımı
Gösterge	207-2	Vergi yönetişimi, kontrolü ve risk yönetimi
Gösterge	207-3	Paydaş katılımı ve vergi ile ilgili endişelerin yönetimi
Gösterge	207-4	Ülkelere göre raporlama

Konu	**Malzemeler**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 301 : Malzemeler 2016**	
Gösterge	301-1	Ağırlık ve hacim olarak kullanılan malzemeler
Gösterge	301-2	Kullanılan geri dönüştürülmüş girdi malzemeleri
Gösterge	301-3	Geri kazanılmış ürünler ve bunların ambalaj malzemeleri
Konu	**Enerji**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 302 : Enerji 2016**	
Gösterge	302-1	Organizasyon içi enerji tüketimi
Gösterge	302-2	Organizasyon dışındaki enerji tüketimi
Gösterge	302-3	Enerji yoğunluğu
Gösterge	302-4	Enerji tüketiminin azaltılması
Gösterge	302-5	Ürün ve hizmetlerin enerji ihtiyaçlarında azalma
Konu	**Su ve atık su**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 303 : Su ve atık su 2018**	
Gösterge	303-1	Paylaşılan bir kaynak olarak suyla etkileşimler
Gösterge	303-2	Su deşarjı ile ilgili etkilerin yönetimi
Gösterge	303-3	Su çekilmesi
Gösterge	303-4	Su tahliyesi
Gösterge	303-5	Su tüketimi
Konu	**Biyoçeşitlilik**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 304 : Biyoçeşitlilik 2016**	
Gösterge	304-1	Korunan alanların ve korunan alanların dışındaki yüksek biyolojik çeşitlilik değerine sahip alanların sahip olduğu kiraladığı yönetildiği veya bunlara bitişik olan işletme alanları
Gösterge	304-2	Faaliyetlerin, ürünlerin ve hizmetlerin biyoçeşitlilik üzerindeki önemli etkileri
Gösterge	304-3	Korunan veya restore edilen habitatlar
Gösterge	304-4	UICN Kırmızı liste türleri ve operasyonlardan etkilenen alanlarda yaşam alanlarına sahip ulusal koruma listesi türleri
Konu	**Emisyonlar**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 305 : Emisyonlar 2016**	
Gösterge	305-1	Doğrudan (Kapsam 1) GHG emisyonları
Gösterge	305-2	Dolaylı enerji (Kapsam 2) GHG emisyonları
Gösterge	305-3	Diğer dolaylı (Kapsam 3) GHG emisyonları
Gösterge	305-4	GHG emisyon yoğunluğu
Gösterge	305-5	Sera gazı emisyonlarının azaltılması
Gösterge	305-6	Ozon tabakasını incelten emisyonların azaltılması
Gösterge	305-7	Azot Okistler, Sülfür Oksitler ve diğer önemli hava emisyonları
Konu	**Atık**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 306 : Atık 2020**	
Gösterge	306-1	Atık oluşumu ve atıkla ilgili önemli etkiler
Gösterge	306-2	Atıkla ilgili önemli etkilerin yönetimi
Gösterge	306-3	Üretilen atık
Gösterge	306-4	Bertaraftan yönlendirilen atık
Gösterge	306-5	Bertarafa yönelndirilen atık

Konu	**Çevresel Uyum**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 307 : Çevresel Uyum 2016**	
Gösterge	307-1	Çevre yasa ve yönetmeliklerine uyulmaması
Konu	**Tedarikçinin çevresel değerlendirmesi**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 308 : Tedarikçinin çevresel değerlendirmesi 2016**	
Gösterge	308-1	Çevresel kriterler kullanılarak taranan yeni tedarikçiler
Gösterge	308-2	Tedarik zincirindeki olumsuz çevresel etkiler ve alınan önlemler
Konu	**İstihdam**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 401 : İstihdam 2016**	
Gösterge	401-1	Yeni işe alımlar ve çalışan devir hızı
Gösterge	401-2	Tam zamanlı çalışanlara sağlanan, geçici veya yarı zamanlı çalışanlara sağlanmayan yan haklar
Gösterge	401-3	Ebevyn İzni
Konu	**İşgücü / Yönetim ilişkileri**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 402 : İşgücü / Yönetim ilişkileri 2016**	
Gösterge	402-1	Operasyonel değişikliklerle ilgili asgari bildirim süreleri
Konu	**İş sağlığı ve güvenliği**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 403 : İş sağlığı ve güvenliği 2018**	
Gösterge	403-1	İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi
Gösterge	403-2	Tehlike tanımlama, risk değerlendirmesi ve olay inceleme
Gösterge	403-3	İş sağlığı hizmetleri
Gösterge	403-4	İş sağlığı ve güvenliği konusunda işçi katılımı, danışma ve iletişim
Gösterge	403-5	İş sağlığı ve güvenliği konusunda işçi eğitimi
Gösterge	403-6	İş sağlığının teşviki
Gösterge	403-7	Doğrudan iş ilişkileriyle bağlantılı iş sağlığı ve güvenliği etkilerinin önlenmesi ve hafifletilmesi
Gösterge	403-8	İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kapsamındaki çalışanlar
Gösterge	403-9	İş ile ilgili yaralanmalar
Gösterge	403-10	İş ile ilgili hastalıklar
Konu	**Eğitim ve öğretim**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 404 : Eğitim ve ööğretim 2016**	
Gösterge	404-1	Çalışan başına yıllık ortalama eğitim saati
Gösterge	404-2	Çalışan becerilerinin ve geçiş yardımı programlarının yükseltilmesine yönelik programlar
Gösterge	404-3	Düzenli performans ve kariyer gelişimi değerlendirmesi alan çalışanları oranı

Konu	**Çeşitlilik ve fırsat eşitliği**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 405 : Çeşitlilik ve fırsat eşitliği 2016**	
Gösterge	405-1	Yönetim organları ve çalışanların çeşitliliği
Gösterge	405-2	Kadınların temel maaş ve ücretlerinin erkeklere oranı
Konu	**Ayrımcılık yapmama**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 406 : Ayrımcılık yapmama 2016**	
Gösterge	406-1	Ayrımcılık vakaları ve alınan düzeltici önlemler
Konu	**Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 407 : Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık 2016**	
Gösterge	407-1	Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkının risk altında olabileceği operasyonlar ve tedarikçiler
Konu	**Çocuk işçiliği**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 408 : Çocuk işçiliği 2016**	
Gösterge	408-1	Çocuk işçiliği vakaları açısından önemli risk altındaki operasyonlar ve tedarikçiler
Konu	**Zorla veya zorunlu çalıştırma**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 409 : Zorla veya zorunlu çalıştırma 2016**	
Gösterge	409-1	Zorla veya zorunlu çalıştırma vakaları açısından önemli risk altındaki operasyonlar ve tedarikçiler
Konu	**Güvenlik uygulamaları**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 410 : Güvenlik uygulamaları 2016**	
Gösterge	410-1	İnsan hakları politikaları veya prosedürleri konusunda eğitim almış güvenlik personeli
Konu	**Yerli halkların hakları**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 411 : Yerli halkların hakları 2016**	
Gösterge	411-1	Yerli halkların haklarını içeren ihlal vakaları
Konu	**İnsan hakları değerlendirmesi**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 412 : İnsan hakları değerlendirmesi 2016**	
Gösterge	412-1	İnsan hakları incelemelerine veya etki değerlendirmelerine tabi olan operasyonlar
Gösterge	412-2	İnsan hakları politkaları veya prosedürleri hakkında çalışan eğitimi
Gösterge	412-3	İnsan hakları maddeleri içeren veya insan hakları taramasından geçen önemli yatırım anlaşmaları ve sözleşmeleri

Konu	**Yerel Topluluklar**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 413 : Yerel Topluluklar 2016**	
Gösterge	413-1	Yerel topluluk katılımı, etki değerlendirmeleri ve geliştirme programları içeren operasyonlar
Gösterge	413-2	Yerel topluluklar üzerinde önemli ölçüde mevcut ve potansiyel olumsuz etkileri olan operasyonlar
Konu	**Tedarikçi sosyal değerlendirmesi**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 414 : Tedarikçi sosyal değerlendirmesi 2016**	
Gösterge	414-1	Sosyal kriterler kullanılarak taranan yeni tedarikçiler
Gösterge	414-2	Tedarik zincirindeki olumsuz sosyal etkiler ve alınan önlemler
Konu	**Kamu politikası**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 415 : Kamu politikası 2016**	
Gösterge	415-1	Siyasi katkılar
Konu	**Müşteri sağlığı ve güvenliği**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 416 : Müşteri sağlığı ve güvenliği 2016**	
Gösterge	416-1	Ürün ve hizmet kategorilerinin sağlık ve güvenlik etkilerinin değerlendirilmesi
Gösterge	416-2	Ürün ve hizmetlerin sağlık ve güvenlik etkilerine ilişkin uyumsuzluk vakaları
Konu	**Pazarlama ve etiketleme**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 417 : Pazarlama ve etiketleme 2016**	
Gösterge	417-1	Ürün ve hizmet bilgileri ve etiketleme gereksinimleri
Gösterge	417-2	Ürün ve hizmet bilgileri ve etiketlemeyle ilgili uyumsuzluk vakaları
Gösterge	417-3	Pazarlama iletişimiyle ilgili uyumsuzluk vakaları
Konu	**Müşteri gizliliği**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 418 : Müşteri gizliliği 2016**	
Gösterge	418-1	Müşterinin mahremiyetinin ihlalleri ve müşteri verilerinin kaybedilmesi ile ilgili doğrulanmış şikayetler
Konu	**Sosyoekonomik uygunluk**	
Standart	**GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016**	
Gösterge	103-1	Öncelikli konunun açıklaması ve sınırı
Gösterge	103-2	Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri
Gösterge	103-3	Yönetim yaklaşımının değerlendirmesi
Standart	**GRI 419 : Sosyoekonomik uygunluk 2016**	
Gösterge	419-1	Sosyal ve ekonomik alanda yasa ve yönetmeliklere uyulmaması

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır. (https://www.globalreporting.org/)

İkinci aşamada GRI standartlarına yer alan 145 adet gösterge entegre raporlamaya uygunluğu değerlendirebilmek için, açıklama yapılan her GRI göstergesi entegre raporlama içerik öğelerinden uygun olan içerik öğesi alt konu başlığına göre matris tabloya yerleştirilmiştir. Bu matriste 35 adet entegre raporlama içerik öğesine ilişkin alt konu başlığı yer almaktadır. Bu tabloda yer alan entegre raporlama içerik öğesi alt konu başlıkları ile eşleştirilen GRI göstergelerine ilişkin açıklamalar, açıklama yapılan gösterge sayısı kadar puan alınmaktadır. Bu matris tabloya göre alınabilecek maksimum puan da 145 olarak hesaplanmaktadır. Aşağıda bu değerlendirmeye göre hazırlanan matris tablo şablonu yer almaktadır.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus bazı içerik öğelerine ilişkin alt konu başlıklarında GRI standart göstergelerine göre yapılan açıklama bulunmadığından tabloda boş bırakılmıştır. Bu durumda sürdürülebilirlik raporlamasına göre yapılan açıklamaların ve hazırlanan raporun entegre raporlama açısından bazı konularda eksik kaldığını göstermektedir. Örneğin Entegre raporlama içerik öğelerinden " Kuruluşun iş modeli nedir? " sorusuna ilişkin kurumun değer yaratma faaliyetinin gözlemleneceği "sonuçlar" alt konu başlığında, yani şirketin değer yaratma faaliyeti neticesinde sermaye öğeleri üzerinde meydana gelen değişimlerin izleneceği, yatırımcılar açısından sermayenin korunumu, verimliliği, geri dönüşümü gibi bir konuda yeterli bir açıklamada eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Tabi ki burada entegre raporlamanın, sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, kurumsal yönetim kavramları gibi finansal olmayan bilgileri de değerlendiren bir yapısının olması yanında, raporda performans öğelerinin sonuçlarının da finansal bilgiler içeriğinde yer verilmesi bu eksikliği kapatabilecektir.

Tablo 21: Entegre rapor içerik öğeleri ve GRI standartları eşleştirme tablosu

Entegre Raporlama İçerik Ögeleri ve GRI Standartları eşleştirme matris tablosu				Skor	GRI Standartları																			
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	No	İçerik öğeleri alt başlıkları	Puan		Göstergeler																		
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	1	Misyon ve Vizyon	1	103	102-14																		
		2	Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	15		102-16	102-17	205-1	205-2	205-3	206-1	406-1	408-1	409-1	410-1	411-1	412-2	415-1	416-1	416-2				
		3	Temel Faaliyetleri	4		102-1	102-2	102-3	102-4															
		4	Nicel Bilgiler	3		102-5	102-7	418-1																
		5	Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	5		102-6	102-13	417-1	417-2	417-3														
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	6	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	103	102-18	102-22	102-23	102-24															
		7	Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	5		102-19	102-20	102-27	102-28	102-32														
		8	Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	4		102-35	102-36	102-38	102-39															
		9	Paydaşlar	12		102-12	102-21	102-37	102-40	102-41	102-42	102-43	202-1	202-2	204-1	308-1	407-1							
		10	İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	1		102-25																		
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	11	İş modelinin temel ögeler	0	103																			
		12	Girdiler	13		301-1	301-2	301-3	302-1	302-2	302-3	302-4	302-5	303-1	303-2	303-3	303-4	303-5						
		13	İş Faaliyetleri	7		102-9	102-10	304-1	304-2	304-3	304-4	402-1												
		14	Çıktılar	12		305-1	305-2	305-3	305-4	305-5	305-6	305-7	306-1	306-2	306-3	306-4	306-5							
		15	Sonuçlar	0																				
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	16	Temel Risk ve Fırsatlar	1	103	102-15																		
		17	Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1		102-11																		
		18	Risk Yönetimi Politikası	1		102-30																		
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	19	Stratejik Amaçlar	1	103	102-26																		
		20	Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	2		102-29	102-31																	
		21	Kaynak Temini	0																				
		22	Durum Tespitinin Ölçüleri	0																				
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	23	Performans Değerleme	6	103	201-1	201-2	201-3	201-4	203-1	203-2													
		24	Finansal Sermaye	0																				
		25	Üretilmiş Sermaye	0																				
		26	Fikri Sermaye	0																				
		27	İnsan Sermayesi	18		401-1	401-2	401-3	403-1	403-2	403-3	403-4	403-5	403-6	403-7	403-8	403-9	403-10	404-1	404-2	404-3	405-1	405-2	
		28	Sosyal ve İlişkisel Sermaye	3		102-8	414-1	414-2																
		29	Doğal Sermaye	0																				
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	30	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	6	103	207-1	412-1	412-3	413-1	413-2	419-1													
		31	Bunun Kuruluşa Etkisi	4		102-44	207-2	307-1	308-2															
		32	Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	3		102-33	102-34	207-3																
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	33	Önemlilik Belirleme Süreci	3	103	102-46	102-47	102-48																
		34	Raporlama Sınırı	6		102-45	102-49	102-50	102-51	102-53	207-4													
		35	Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	4		102-52	102-54	102-55	102-56															
			Toplam Puan	145																				

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.4.2 Veri Analizi

2.4.2.1 Borusan mannesmann boru sanayi ve tic. a.ş. faaliyet raporu analizi

Borusan Boru Sanayi A.Ş. olarak 1958 yılında İstanbul da kurulmuştur. 1998 yılında dünyanın lider boru üreticisi Mannesmann röhen werge AG ile ortaklık yapmıştır. 1994 yılından Borsa İstanbul da BRSAN kodu ile yıldız pazarda işlem görmektedir.

GRI standartları ve entegre raporlama içerik öğeleri matrisi ile yapılan değerlendirmede, Borusan şirketinin 2019 hesap dönemine ait faaliyet raporunda içerik öğelerine ilişkin 32 Adet GRI standardına ilişkin açıklamanın karşılandığı tespit edilmiş olup, 32 puan almıştır. Ayrıca entegre raporlama kılavuz ilkelerine uygunluk incelemesinde 3 puan alarak toplamda 35 puan almıştır. Bu 32 adet GRI standardı, entegre raporlama matrisine yerleştirilerek, uyum sağlanan entegre raporlama içerik öğeleri ve uyum oranı tespit edilmiştir. Buna göre Borusan şirketi 2019 yılı faaliyet raporu Entegre raporlama içerik öğelerine %22 oranında düşük bir uygunluk göstermiştir. Aşağıda yer alan tabloda entegre raporlama içerik öğelerine ilişkin uygunluk yüzdeleri belirtilmiştir. En fazla uygunluk gösterilen içerik öğesi %38 ile Hazırlık ve sunum temeli, %36 ile Kurumsal genel görünüm ve dış çevre öğesidir.

Tablo 22: Borusan mannesman entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Borusan)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	36%	11
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	3%	1
Risk ve Fırsatlar	33%	1
Strateji ve Kaynak Aktarımı	33%	1
Performans	15%	3
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	38%	5
Toplam	**22%**	**32**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 23 : Borusan Mannesman 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - BORUSAN			BRSAN	Tam	Açıklama yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				BRSAN	Tam P.	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14				10	28	36%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	406-1					
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	2	4	102-22	102-23			8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	2	12	102-41	102-43					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	Kuruluşun iş modeli nedir?	İş modelinin temel ögeler	0	0					1	32	3%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	1	12	306-1						
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				1	3	33%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	0	1							
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26				1	3	33%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?	Performans Değerleme	2	6	203-1	203-2			4	27	15%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	1	18	403-1						
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	2	4	102-44	307-1					
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	0	3							
Hazırlık ve sunum temeli	Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					5	13	38%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	2	4	102-52	102-56					
		Toplam Puan	32	145					32	145	22%

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.4.2.2 Burçelik bursa çelik döküm sanayii a.ş. faaliyet raporu analizi

1968 yılında Bursa'da kurulmuştur. Kuruluşunda dökümhane olarak faaliyetine başlamış 1983 yılında makine fabrikasını kurmuş 1992 yılında halka açılmıştır. 24.500 metre kare alanda 200 çalışanı ile 35 ülke ve 13 faaliyet alanında üretim yapmaktadır. BURCE kodu ile Borsa İstanbul da ana pazarda işlem görmektedir.

GRI standartları ve entegre raporlama içerik öğeleri ile yapılan analize göre, Burçelik şirketinin 2019 yılı faaliyet raporu toplam 25 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamayı içermekte ve toplam 25 puan almaktadır. Buna göre %17 oranında entegre raporlama içerik öğelerine uygunluk yüzdesi hesaplanmış ve oldukça düşük bir uygunluk göstermiştir. Burçelik şirketi faaliyet raporuna ilişkin entegre raporlama kılavuz ilkelerine ilişkin yapılan değerlendirmede ise yalnızca 2 puan alarak toplam 27 puan elde etmiştir.

Tablo 24: Burçelik 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Burçelik)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	21%	6
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	11%	3
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	15%	2
Toplam	**17%**	**25**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıda yer alan tabloda görüleceği üzere GRI standartları ölçeğine göre entegre raporlama içerik öğelerinden en fazla %67 ile risk ve fırsatlar ile strateji ve kaynak aktarımı öğesi, %31 ile kurumsal yönetim öğesine ilişkin yüksek bir uygunluk sağlanmasına karşın, iş modeli öğesinden %0 uygunluk ölçüsü tespit edilmiştir.

Tablo 25: Burçelik 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - BURÇELİK			BURCE	Tam	Açıklama yapılan			Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri			BURCE	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14			6	28	21%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	1	15	102-16					
		Temel Faaliyetleri	2	4	102-1	102-2				
		Nicel Bilgiler	1	3	102-5					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6					
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	3	4	102-18	102-22	102-23	8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27				
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36				
		Paydaşlar	1	12	102-41					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1						
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0				0	32	0%
		Girdiler	0	13						
		İş Faaliyetleri	0	7						
		Çıktılar	0	12						
		Sonuçlar	0	0						
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15			2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11					
		Risk Yönetimi Politikası	0	1						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26			2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-31					
		Kaynak Temini	0	0						
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0						
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	203-1			3	27	11%
		Finansal Sermaye	0	0						
		Üretilmiş Sermaye	0	0						
		Fikri Sermaye	0	0						
		İnsan Sermayesi	2	18	403-3	403-5				
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	0	3						
		Doğal Sermaye	0	0						
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6				2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4						
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34				
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3				2	13	15%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	0	4						
		Toplam Puan	**25**	**145**				**25**	**145**	**17%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıda yer alan entegre raporlama içerik öğelerine ilişkin matris tablodan da hangi GRI standartlarına ilişkin göstergelerin açıklandığı görülmektedir. En yüksek 8 Adet gösterge ile kurumsal yönetime ilişkin açıklamada bulunulmuştur.

2.4.2.3 Burçelik vana sanayii ve ticaret a.ş. faaliyet raporu analizi

1998 yılında Bursa organize sanayi bölgesinde kurulmuş, şirketin ana ortağı Burçelik Bursa çelik döküm sanayi a.ş.'dir. 2004 yılında halka açılmış olup, Borsa İstanbul da BURVA kodu ile alt pazarda işlem görmektedir.

Entegre raporlama içerik öğelerine uyum analiz kapsamında yapılan değerlendirmede Burçelik vana şirketinin 2019 yılı faaliyet raporunda toplam 25 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama tespit edilmiş ve bunun karşılığında 25 puan toplamıştır. Toplanan 25 puan da toplam 145 göstergeden %17 gibi düşük bir uygunluk oranına karşılık gelmektedir. Şirket ayrıca entegre raporlama kılavuz ilkelerine uygunluk puanı olarak 2 puan toplayarak toplam 27 puana ulaşmıştır.

Tablo 26: Burçelik vana 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Burçelik Vana)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	21%	6
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	11%	3
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	15%	2
Toplam	**17%**	**25**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır

İçerik öğeleri uygun tablosundan görüleceği üzere şirketin 2019 yılı faaliyet raporu incelemesinde en yüksek oran %67 ile risk ve fırsatlar, strateji ve kaynak aktarımı öğesi bunu takip eden %31 ile kurumsal yönetim öğesi uygunluğu yer almaktadır. En düşük %0 ile iş modeli öğesidir.

Tablo 27 : Burçelik vana 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - BURÇELİK VANA			BURVA	Tam	Açıklama yapılan			Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri			BURVA	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14			6	28	21%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	1	15	102-16					
		Temel Faaliyetleri	2	4	102-1	102-2				
		Nicel Bilgiler	1	3	102-5					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6					
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	3	4	102-18	102-22	102-23	8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27				
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36				
		Paydaşlar	1	12	102-41					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1						
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0				0	32	0%
		Girdiler	0	13						
		İş Faaliyetleri	0	7						
		Çıktılar	0	12						
		Sonuçlar	0	0						
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15			2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11					
		Risk Yönetimi Politikası	0	1						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26			2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-31					
		Kaynak Temini	0	0						
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0						
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	203-1			3	27	11%
		Finansal Sermaye	0	0						
		Üretilmiş Sermaye	0	0						
		Fikri Sermaye	0	0						
		İnsan Sermayesi	2	18	403-3	403-5				
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	0	3						
		Doğal Sermaye	0	0						
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6				2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4						
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34				
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3				2	13	15%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	0	4						
		Toplam Puan	**25**	**145**				**25**	**145**	**17%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıda yer alan matris tabloda şirketin entegre raporlama içerik öğelerine karşılık hangi GRI göstergelerine ilişkin açıklama yaptığı gösterilmiştir. 8 Adet gösterge ile en yüksek kurumsal yönetim öğesine ilişkin açıklama yapılmıştır.

2.4.2.4 Çelik halat ve tel sanayii a.ş. faaliyet raporu analizi

1962 yılında Kocaeli de yüksek karbonlu çelik tel ve halat ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş 1968 yılında faaliyete başlamıştır. 1986 yılında halka açılan firma CELHA kodu ile Borsa İstanbul alt pazar da işlem görmektedir.

Çelik halat şirketi için yapılan entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk analizinde 2019 yılına ait faaliyet raporunda 46 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmiş olup 46 puan karşılığı entegre raporlama içerik öğelerine toplamda %32 oranında uygunluk göstermiştir. Buna göre en yüksek uygunluk derecesi %100 ile risk ve fırsatlar, %67 ile strateji ve kaynak aktarımı ve % 42 ile kurumsal yönetim içerik öğelerine karşılık gelen GRI göstergelerinde açıklamada bulunulmuştur. Şirket ayrıca kılavuz ilkelerine uygunluk incelemesinden ise 4 puan alarak toplam 50 puana ulaşmıştır. Aşağıda yer alan tabloda içerik öğelerine uygunluk oranı tablosu yer almaktadır.

Tablo 28: Çelik halat 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Çelik Halat)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	42%	11
İş Modeli	28%	9
Risk ve Fırsatlar	100%	3
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	22%	6
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**32%**	**46**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 29 : Çelik halat 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ÇELİK HALAT			CELHA	Tam	Açıklama yapılan GRI Göstergeleri						Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan							CELHA	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1							9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	1	15	102-16								
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4					
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7							
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	2	5	102-6	102-13							
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	3	4	102-18	102-22	102-24				11	26	42%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	3	5	102-19	102-27	102-28						
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	3	4	102-35	102-36	102-39						
		Paydaşlar	2	12	102-12	102-41							
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1									
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0							9	32	28%
		Girdiler	3	13	302-1	302-4	303-2						
		İş Faaliyetleri	0	7									
		Çıktılar	6	12	305-1	305-5	306-1	306-2	306-3	306-5			
		Sonuçlar	0	0									
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15						3	3	100%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11								
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30								
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1							2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	2	2	102-29	102-31							
		Kaynak Temini	0	0									
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0									
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	203-1					6	27	22%
		Finansal Sermaye	0	0									
		Üretilmiş Sermaye	0	0									
		Fikri Sermaye	0	0									
		İnsan Sermayesi	3	18	403-1	403-2	405-1						
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8								
		Doğal Sermaye	0	0									
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6							2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4									
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34							
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3							4	13	31%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53						
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56								
		Toplam Puan	**46**	**145**							**46**	**145**	**32%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Çelik halat firmasının faaliyet raporunda açıklamada bulunduğu 46 adet GRI göstergesinin entegre raporlama matris tablosunda yerleşimi de yukarıda bulunan tabloda yer almaktadır. Bu matris tablodan da görüleceği üzere 145 göstergeden 46 tanesine çelik halat firması tarafından 2019 yılı faaliyet raporunda yer verilmiştir. 11 adet gösterge ile en çok kurumsa yönetim öğesine ilişkin açıklama yapılmıştır.

2.4.2.5 Çemaş döküm sanayii a.ş. faaliyet raporu analizi

1976 yılında Devlet tarafından çimento ve madencilik sektörüne alaşımlı öğütme elemanları üretmek için Kırşehir de kurulmuş olup, 1982 yılında üretime başlamıştır. 1995 yılında Işıklar Holding bünyesine katıldıktan sonra 2012 yılında halka açılmıştır. Borsa İstanbul ana pazar da CEMAS kodu ile işlem görmektedir.

Çemaş şirketinin 2019 yılına ilişkin yayınlamış olduğu faaliyet raporunun incelemesinde 28 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmiş olup 28 puan almıştır. Toplanan 28 puan karşılığında %19 gibi düşük bir oranda entegre raporlama içerik öğelerine uygunluk sağlanmıştır. Firma ayrıca kılavuz ilkelerine uygunluk incelemesinden de 2 puan toplayarak toplam 30 puana ulaşmıştır.

Tablo 30 : Çemaş 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Çemaş Döküm)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	27%	7
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	33%	1
Strateji ve Kaynak Aktarımı	33%	1
Performans	11%	3
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	38%	5
Toplam	**19%**	**28**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 31: Çemaş 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ÇEMAŞ DÖKÜM SANAYİİ			CEMAS	Tam	Açıklama yapılan GRI Göstergeleri				Toplam Puanlar CEMAS	Tam	%
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan							
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	406-1					
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	7	26	27%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	1	4	102-36						
		Paydaşlar	0	12							
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	0	1					1	3	33%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	0	1							
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26				1	3	33%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	201-4			3	27	11%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	0	18							
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					5	13	38%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	2	4	102-52	102-56					
		Toplam Puan	**28**	**145**					**28**	**145**	**19%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıda tabloda görüleceği üzerine en yüksek uygunluk %38 ile hazırlık sunum temeli öğesinde bunu takiben de %33 oranında risk ve fırsatlara ile %32 oranında kurumsal genel görünüm ve dış çevreye ilişkin entegre raporlama içerik öğelerinde uygunluk sağlanmıştır. Yine faaliyet raporu analizinde toplanan 28 puana karşılık gelen açıklaması yapılan GRI göstergelerinin yer aldığı entegre raporlama içerik öğelerine ilişkin matris tabloda görüleceği üzere 9 adet gösterge ile en çok kurumsal genel görünüm ve dış çevre öğesine ilişkin açıklama yapılmıştır.

2.4.2.6 Çemtaş çelik makine sanayii ve ticaret a.ş.

1970 yılında Bursalı sanayici ve iş adamlarından oluşan 863 kurucu ortak ile 15.-TL sermaye ile kurulmuş ark ocaklı vasıflı çelik üreticisi olup, bugün yaklaşık 5.000 ortaklı 100 milyon TL sermayeli bir şirket olarak faaliyetlerine devam etmektedir. 1994 yılında halka açılan şirket CEMTS kodu ile Borsa İstanbul yıldız pazarda işlem görmektedir.

Çemtaş firmasının yayınlamış olduğu 2019 yılına ait faaliyet raporunun incelemesinde şirketin 39 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunduğu tespit edilmiş ve bunun karşılığında 39 puan toplamıştır. Toplanan 39 puana karşılık entegre raporlama içerik öğelerine uygunluk oranı %27 olarak hesaplanmıştır. Şirket ayrıca kılavuz ilkeleri uygunluğundan 2 puan toplayarak toplam 41 puana ulaşmıştır.

Tablo 32: Çemtaş çelik 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Çemtaş Çelik)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	38%	10
İş Modeli	22%	7
Risk ve Fırsatlar	33%	1
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	11%	3
Genel Görünüş	23%	3
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**27%**	**39**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 33: Çemtaş 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ÇEMTAŞ ÇELİK			CEMTS	Tam	Açıklama yapılan						Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri						CEMAS	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1							9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	102-17							
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4					
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7							
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6								
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24			10	26	38%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	3	5	102-19	102-27	102-28						
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36							
		Paydaşlar	1	12	102-41								
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1									
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0							7	32	22%
		Girdiler	1	13	303-2								
		İş Faaliyetleri	0	7									
		Çıktılar	6	12	305-1	305-5	305-7	306-1	306-2	306-5			
		Sonuçlar	0	0									
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15						1	3	33%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	0	1									
		Risk Yönetimi Politikası	0	1									
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26						2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-29								
		Kaynak Temini	0	0									
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0									
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	201-4					3	27	11%
		Finansal Sermaye	0	0									
		Üretilmiş Sermaye	0	0									
		Fikri Sermaye	0	0									
		İnsan Sermayesi	0	18									
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8								
		Doğal Sermaye	0	0									
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6							3	13	23%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	1	4	307-1								
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34							
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3							4	13	31%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53						
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56								
		Toplam Puan	**39**	**145**							**39**	**145**	**27%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıda yer alan tabloda görüleceği üzere, entegre raporlama içerik öğelerinden en yüksek %67 ile strateji ve kaynak aktarımı, %38 ile kurumsal yönetim ve %33 risk ve fırsatlar öğelerinde uyum sağlanmıştır. En düşük ise %11 ile performans öğesine ilişkin uygunluk gösterilmiştir.

Ayrıca GRI göstergelerine ilişkin açıklamaların yer aldığı entegre raporlama içerik öğeleri matris yerleşiminden de görüleceği üzere en çok 10 adet ile kurumsal yönetim ve 9 adet ile kurumsal genel görünüm ve dış çevre öğelerine ilişkin açıklama yapıldığı tespit edilmiştir.

2.4.2.7 Çuhadaroğlu metal sanayii ve pazarlama a.ş. faaliyet raporu analizi

1954 yılında çelik yapı elemanları üretimi ile faaliyetlerine başlamıştır. 1978 yılında Çuhadaroğlu metal sanayi şirketi olarak faaliyetlerine devam etmiş alüminyum ürünlerin üretimi ve işlenmesi üzerine faaliyet göstermektedir. 2016 yılında halka açılan şirket CUSAN kodu ile Borsa İstanbul ana pazarda işlem görmektedir.

Çuhadaroğlu şirketinin 2019 yılı faaliyet raporunun incelenmesinden elde edilen sonuçlara göre, firma 36 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapmış ve bunun karşılığında 36 puan toplamıştır. Toplanan 36 puan karşılığı %25 oranında entegre raporla içerik öğelerine uygunluk söz konusudur.

Tablo 34 : Çuhadaroğlu 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Çuhadaroğlu)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	35%	9
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	100%	3
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	22%	6
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	38%	5
Toplam	**25%**	**36**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 35 : Çuhadaroğlu 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ÇUHADAROĞLU METAL SANAYİİ			CUSAN	Tam	Açıklama yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				CUSAN	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14				9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	1	15	102-16						
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	9	26	35%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-27	102-28					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	1	12	102-41						
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				3	3	100%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26				2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-31						
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	3	6	201-1	201-4	203-1		6	27	22%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	2	18	403-1	404-2					
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					5	13	38%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	2	4	102-52	102-56					
		Toplam Puan	36	145					36	145	25%

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Çuhadaroğlu'na ait matris tablodan görüleceği üzere 36 adet GRI göstergesinden 9'ar adedi kurumsal görünüm ve genel görünüş ile kurumsal yönetim içerik öğelerine ilişkin olup sırasıyla %32 ve %35 oranında uyum sağlanırken, risk ve fırsatlar içerik öğesine ilişkin 3 gösterge içinde açıklama yapılmış olup %100 uyum sağlanmıştır.

2.4.2.8 Demisaş döküm emaye mamülleri sanayi a.ş. faaliyet raporu analizi

1974 yılında kurulan şirket Kocaeli'nde yönetim merkezi ve Bilecik'te bulunan üretim tesisi ile döküm endüstrisinin önde gelen şirketlerindendir. 1997 yılında halka açılmış olup DMSAS kodu ile Borsa İstanbul ana pazar da işlem görmektedir.

Demisaş şirketinin 2019 yılı faaliyet raporu incelemesinde 41 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapıldığı tespit edilmiş olup şirket içerik öğelerine uyumdan 41 puan alarak %28 oranında uygunluk sağlamıştır. Ayrıca kılavuz ilkelerine uygunluktan da 2 puan alarak toplam 43 puan elde etmiştir. İçerik öğelerinden Risk ve fırsatlar öğesine %67, performans öğesine %33, kurumsal genel görünüm ve dış çevre öğesine ise %32 oranında uygunluk göstermiştir.

Tablo 36: Demisaş 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Demisaş Döküm)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	19%	6
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	33%	1
Performans	33%	9
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**28%**	**41**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 37 : Demisaş 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - DEMİSAŞ DÖKÜM			DMSAS	Tam	Açıklama yapılan GRI göstergeleri					Toplam Puanlar DMSAS	Tam	%
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan								
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1						9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	406-1						
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4				
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7						
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6							
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24		8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27						
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	0	4								
		Paydaşlar	2	12	102-41	102-42						
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1								
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0						6	32	19%
		Girdiler	1	13	303-2							
		İş Faaliyetleri	1	7	102-9							
		Çıktılar	4	12	305-5	305-6	306-2	306-5				
		Sonuçlar	0	0								
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	0	1						2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11							
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1						1	3	33%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-29							
		Kaynak Temini	0	0								
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0								
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	3	6	201-1	201-4	203-1			9	27	33%
		Finansal Sermaye	0	0								
		Üretilmiş Sermaye	0	0								
		Fikri Sermaye	0	0								
		İnsan Sermayesi	5	18	403-3	403-5	403-7	404-1	404-2			
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8							
		Doğal Sermaye	0	0								
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6						2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4								
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34						
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3						4	13	31%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53						
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	2	4	102-52	102-56						
		Toplam Puan	**41**	**145**						**41**	**145**	**28%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Demisaş şirketinin faaliyet raporu incelemesinde yukarıda yer alan matris tablosunda görüleceği üzere toplam 41 GRI göstergesinin entegre rapor içerik öğelerine dağılımında 9'ar adet ile kurumsal genel görünüm ve dış çevre ile performans öğesi, hemen arkasından ise 8 gösterge ile kurumsal yönetim içerik öğesine ilişkin açıklama yapılmıştır.

2.4.2.9 Döktaş dökümcülük ticaret ve sanayi a.ş. faaliyet raporu analizi

1973 yılında Koç Holding bünyesinde Bursa Orhangazi de kurulmuş 1977 yılında üretime başlamıştır. Pik, sfreo ve alüminyum döküm parça tedariğinde uzmanlaşmış döküm ve işleme faaliyetlerinde bulunmaktadır. 1986 yılında hisseleri halka arz edilmiştir. DOKTA kodu ile Borsa İstanbul alt pazar da işlem görmektedir.

Döktaş şirketinin 2019 yılına ilişkin hazırlamış olduğu faaliyet raporunun incelemesinde 30 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapıldığı tespit edilmiş ve 30 puan karşılığında entegre rapor içerik öğelerine %21 oranında uygunluk göstermektedir. Aşağıda yer alan tablodan görüleceği üzere en yüksek %67 oranında risk ve fırsatlar öğesi, %35 ile kurumsal yönetim ve %33 ile strateji ve kaynak aktarımı içerik öğelerine uygunluk sağlamıştır.

Tablo 38: Döktaş 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Döktaş Döküm)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	35%	9
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	33%	1
Performans	11%	3
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**21%**	**30**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 39 : Döktaş 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - DÖKTAŞ DÖKÜMCÜLÜK			DOKTA	Tam	Açıklama yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI göstergeleri				DOKTA	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	406-1					
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	9	26	35%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	1	12	102-41						
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	0	1					2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26				1	3	33%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	201-1				3	27	11%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	1	18	404-2						
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					4	13	31%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-45	102-50					
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	2	4	102-53	102-56					
		Toplam Puan	**30**	**145**					**30**	**145**	**21%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şirketin yukarıda yer alan GRI standartları ile entegre raporlama içerik öğeleri matris tablosunda gösterildiği üzere toplam 30 adet göstergeden 9'ar adedi kurumsal genel görünüm ve dış çevre ile kurumsal yönetim içerik öğesine ilişkin açıklamalardan oluşmaktadır. İş modeli içerik öğesinden ise hiç açıklama yapılmamıştır.

2.4.2.10 Erbosan erciyas boru sanayii ve ticaret a.ş. faaliyet raporu analizi

1974 yılında Kayseri de kurulan şirket uluslararası standartlarda dikişli, çelik, galvanizli ve siyah, su ve gaz boruları kare ve dikdörtgen kutu profiller, sanayi boruları alçak basınç kazan ve buhar boruları üretmektedir. Üretiminin %50 den fazlasını ihraç etmektedir. Borsa İstanbul ana pazar da ERBOS kodu ile işlem görmektedir.

Erbosan şirketinin 2019 yılı faaliyet raporu incelemesinde 26 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapılmış ve 26 puan toplamıştır. Toplanan 26 puan karşılığında entegre rapor içerik öğelerine %18 oranında uyum göstermiştir. Şirket ayrıca kılavuz ilkelerinden 3 puan alarak toplamda 29 puana ulaşmıştır. Aşağıda içerik öğelerine uygunluk tablosundan görüleceği üzere şirket en yüksek %67 ile risk ve fırsatlar, %31 ile kurumsal yönetim öğelerine uyum sağlamıştır.

Tablo 40 : Erbosan 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Erbosan)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	29%	8
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	0%	0
Performans	7%	2
Genel Görünüş	23%	3
Hazırlık ve Sunum Temeli	23%	3
Toplam	**18%**	**26**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 41 : Erbosan 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ERBOSAN ERCİYAS BORU			ERBOS	Tam	Açıklama yapılan GRI Göstergeleri				Toplam Puanlar ERBOS	Tam	%
İçerik öğesi	**İçerik öğesine ilişkin soru**	**İçerik öğeleri alt başlıkları**	**E.R Puan**	**E.R Puan**							
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					8	28	29%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	102-17					
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	1	3	102-5						
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-27	102-28					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	0	12							
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1					0	3	0%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	203-1			2	27	7%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	0	18							
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	0	3							
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					3	13	23%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	1	4	307-1						
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					3	13	23%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53					
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56						
		Toplam Puan	**26**	**145**					**26**	**145**	**18%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Erbosan şirketinin faaliyet raporunda açıkladığı 26 adet GRI göstergesinin dağılımına bakıldığında en fazla 8'er adet ile kurumsal genel görünüm ve dış çevre ile kurumsal yönetim içerik öğelerine ilişkin açıklamada bulunulduğu iş modeli öğesi ve strateji ve kaynak aktarımı öğelerine ilişkin hiçbir göstergeye ilişkin açıklamada bulunulmadığı gözlenmiştir.

2.4.2.11 İzmir demir çelik sanayi a.ş. faaliyet raporu analizi

1975 yılında uzun hadde mamulleri üretmek üzere İzmir Aliağa sanayi bölgesinde kurulan şirket 1983 yılında haddehane ve 1987 yılında da çelikhane bölümleri işletmeye alınmıştır. 2005 yılında İş Bankasından devralındıktan sonra yapılan yatırımlar ile üretim artışı sağlanarak Ege bölgesi ve Türkiye'nin önemli çelik üreticileri arasında yer almıştır. 1986 yılında halka açılan şirket İZDMC kodu ile Borsa İstanbul alt pazar da işlem görmektedir.

İzmir Demir çelik firmasının 2019 yılı faaliyet raporu analizinde firmanın toplam 32 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yaptığı tespit edilmiş olup 32 puan ile %22 oranında içerik öğelerine uygunluk göstermiştir. Aşağıda yer alan tabloda görüleceği üzere en yüksek %67 ile risk ve fırsatlar, %31 ile kurumsal yönetim, yine %31 oranında hazırlık ve sunum temeli, %29 oranında kurumsal genel görünüm ve dış çevre içerik öğelerinde GRI göstergeleri bakımından uygunluk sağlamıştır. Şirket strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesine ilişkin hiçbir göstergede açıklamada bulunmamıştır. Firma ayrıca kılavuz ilkelerine uygunluk açısından 3 puan alarak toplam 35 puana ulaşmıştır.

Tablo 42: İzmir demir çelik 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (İzmir Demir Çelik)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	29%	8
Kurumsal Yönetim	31%	8
İş Modeli	9%	3
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	0%	0
Performans	15%	4
Genel Görünüş	23%	3
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**22%**	**32**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

İzmir demir çelik firmasının açıklama yaptığı GRI göstergelerinin İçerik öğeleri yerleşimi matris tablosunda görüleceği üzere en çok 8’er adet kurumsal yönetim ile kurumsal görünüm ve dış çevre içerik öğelerine ilişkin açıklamada bulunulmuştur. strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesine ilişkin hiçbir açıklamada bulunulmamıştır.

Tablo 43: İzmir demir çelik 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - İZMİR DEMİR ÇELİK			IZDMC	Tam	Açıklama yapılan			Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri			IZDMC	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1				8	28	29%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-17	406-1				
		Temel Faaliyetleri	3	4	102-1	102-2	102-3			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7				
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6					
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	3	4	102-18	102-22	102-23	8	26	31%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27				
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-36	102-39				
		Paydaşlar	1	12	102-41					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1						
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0				3	32	9%
		Girdiler	1	13	302-4					
		İş Faaliyetleri	0	7						
		Çıktılar	2	12	305-5	306-2				
		Sonuçlar	0	0						
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	0	1				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11					
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30					
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1				0	3	0%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2						
		Kaynak Temini	0	0						
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0						
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	203-1		4	27	15%
		Finansal Sermaye	0	0						
		Üretilmiş Sermaye	0	0						
		Fikri Sermaye	0	0						
		İnsan Sermayesi	1	18	404-2					
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8					
		Doğal Sermaye	0	0						
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6				3	13	23%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	1	4	307-1					
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34				
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3				4	13	31%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53			
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56					
		Toplam Puan	**32**	**145**				**32**	**145**	**22%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.4.2.12 Kardemir karabük demir çelik sanayi ve tic. faaliyet raporu analizi

Türkiye'nin ilk entegre demir çelik fabrikası olarak ulusal sanayileşme hamlesi olarak kurulan şirket, fabrika montaj ve makinelerinin tamamlanması ile 1939 yılında üretim faaliyetine başlamıştır. 1990'lı yıllarda grev, kapatılma, özelleştirme gibi birçok sorunlar yaşamış, 1995 yılında özelleştirilerek hisseleri satışa çıkarılmıştır. Borsa İstanbul yıldız pazar ve ana pazar da işlem gören şirket hisseleri, KRDMA, KRDMB, KRDMD kodları ile 3 pay grubunu temsilen işlem görmektedir.

Kardemir şirketinin 2019 yılı faaliyet raporunun incelemesinde 42 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunmuş ve 42 puan almıştır. Açıklama yapılan 42 adet gösterge içerisinden %67 oranında risk ve fırsatlar ile strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesine ilişkin uygunluk sağlanmış, bu iki öğeyi %46 ile kurumsal yönetim içerik öğesi takip etmektedir. Bu sonuçlar entegre raporlama içerik öğelerine %29 oranında uyum sağlanmıştır.

Tablo 44: Kardemir 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Kardemir)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	29%	8
Kurumsal Yönetim	46%	12
İş Modeli	9%	3
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	30%	8
Genel Görünüş	23%	3
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**29%**	**42**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 45: Kardemir 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK			KRDMA	Tam	Açıklama Yapılan GRI Göstergeleri				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	**İçerik öğesine ilişkin soru**	**İçerik öğeleri alt başlıkları**	**E.R Puan**	**E.R Puan**					**KRDMA**	**Tam**	**%**
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					8	28	29%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	1	15	102-17						
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	12	26	46%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	3	4	102-35	102-36	102-39				
		Paydaşlar	2	12	102-41	204-1					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	1	1	102-25						
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					3	32	9%
		Girdiler	1	13	303-1						
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	2	12	305-5	306-2					
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	0	1							
		Risk Yönetimi Politikası	1	1	102-30						
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1					2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	2	2	102-29	102-31					
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	4	6	201-1	201-4	203-1	203-2	8	27	30%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	3	18	404-1	404-2	405-1				
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					3	13	23%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	1	4	102-44						
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					4	13	31%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56						
		Toplam Puan	**42**	**145**					**42**	**145**	**29%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Kardemir şirketinin faaliyet raporu incelemesine ilişkin GRI göstergelerine bakıldığında 12 adet kurumsal yönetim, 8'er adet performans öğesi ile kurumsal genel görünüm ve dış çevre öğesi ile 4 adet hazırlık ve sunum temeli öğesine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmiştir.

2.4.2.13 Özbal ticaret ve taahhüt a.ş. faaliyet raporu analizi

Tarsus organize sanayi bölgesinde kurulu çelik boru üretimi yapan firma 1995 yılında kurulmuştur. Ana ortağı Erciyas holding olan firmanın %48'i halka açıktır. Borsa İstanbul da OZBAL kodu ile ana pazar da işlem görmektedir.

Özbal şirketi yayınlamış olduğu 2019 yılı faaliyet raporunda yapmış olduğu açıklamalar ile 35 adet GRI göstergesine atıfta bulunmuş ve 35 puan almıştır. En çok %67 ile risk ve fırsatlar daha sonra %35 ile kurumsal yönetim, %33 ile de strateji ve kaynak aktarımı içerik öğelerine uyum göstermiştir. Şirket ayrıca kılavuz ilkelerinden 2 puan alarak toplam 37 puana ulaşmıştır. Aşağıdaki tabloda entegre rapor içerik öğelerine uyum oranları yer almaktadır.

Tablo 46: Özbal çelik 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Özbal Çelik)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	32%	9
Kurumsal Yönetim	35%	9
İş Modeli	13%	4
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	33%	1
Performans	19%	5
Genel Görünüş	15%	2
Hazırlık ve Sunum Temeli	23%	3
Toplam	**24%**	**35**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 47: Özbal 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - ÖZBAL ÇELİK BORU SANAYİİ			OZBAL	Tam	Açıklama yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				OZBAL	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					9	28	32%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	3	15	102-16	205-3	406-1				
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	1	3	102-5						
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	3	4	102-22	102-23	102-24		9	26	35%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-27	102-28					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	2	12	102-41	102-43					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					4	32	13%
		Girdiler	2	13	302-4	303-1					
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	2	12	306-2	306-5					
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1					1	3	33%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-29						
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	201-1				5	27	19%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	3	18	403-1	403-5	405-1				
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					2	13	15%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	2	3	102-33	102-34					
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					3	13	23%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53					
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56						
		Toplam Puan	**35**	**145**					**35**	**145**	**24%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Özbal şirketinin faaliyet raporu inceleme sonuçlarına göre en çok 9'ar adet ile kurumsal yönetim, kurumsal genel görünüm ve dış çevre içerik öğelerine, en düşük ise strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmiştir.

2.4.2.14 Sarkuysan elektrolit bakır sanayi ve ticaret a.ş. faaliyet raporu analizi

1972 yılında kapalı çarşıda kurulan şirketin kurucuları kapalı çarşıda altın ticareti yapan kuyumcu ve sarraflardan oluşan 1612 tasarruf sahibinden oluşmaktadır. 1975 yılında üretime geçen şirketin Gebze ve Darıca bölgesinde sahip olduğu üretim tesislerinde elektrolitik bakır ve mamulleri, bakır boru, emaye bobin teli üretmektedir. Kuruluşundan itibaren halka açık olan şirket SARKY kodu ile Borsa İstanbul yıldız pazar da işlem görmektedir.

Sarkuysan şirketinin 2019 yılı faaliyet raporu analizinde firma 36 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapmış ve 36 puan almıştır. GRI Göstergelerinin analizinde en yüksek uyum oranı %67 ile risk ve fırsatlar ile strateji ve kaynak aktarımı içerik öğeleridir. Bu takip eden %38 ile kurumsal yönetim içerik öğesidir. En düşük ise %3 ile iş modeli içerik öğesi olmuştur. Firmanın toplam uygunluk oranı %25 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 48: Sarkuysan 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Sarkuysan)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	36%	10
Kurumsal Yönetim	38%	10
İş Modeli	3%	1
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	67%	2
Performans	15%	4
Genel Görünüş	23%	3
Hazırlık ve Sunum Temeli	31%	4
Toplam	**25%**	**36**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 49: Sarkuysan 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - SARKUYSAN ELEKTROLİTİK			SARKY	Tam	Açıklama yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				SARKY	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14				10	28	36%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	2	15	102-16	406-1					
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	4	4	102-18	102-22	102-23	102-24	10	26	38%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	2	4	102-35	102-36					
		Paydaşlar	2	12	102-41	102-43					
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					1	32	3%
		Girdiler	1	13	302-4						
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	1	1	102-26				2	3	67%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	1	2	102-31						
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	2	6	201-1	203-1			4	27	15%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	1	18	403-1						
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					3	13	23%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	2	4	102-44	307-1					
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	1	3	102-33						
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					4	13	31%
		Raporlama Sınırı	3	6	102-45	102-50	102-53				
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56						
		Toplam Puan	**36**	**145**					**36**	**145**	**25%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Sarkuysan şirketinin entegre rapor içerik öğeleri ile GRI göstergeleri eşleştirme matrisi incelendiğinde firmanın en çok 10'ar adet ile kurumsal yönetim ve kurumsal genel görünüm ve dış çevre içerik öğelerine ayrıca en düşük 1 adet ile iş modeli içerik öğesine ilişkin açıklama yaptığı tespit edilmiştir. Firma toplam 36 adet gösterge ile entegre raporlama içerik öğelerine %25 oranında bir uygunluk sağlamıştır.

2.4.2.15 Tuğçelik alüminyum metal mamülleri sanayi ve ticaret a.ş. faaliyet raporu analizi

1988 yılında kurulan şirketin ana faaliyeti özellikler otomotiv, beyaz eşya ve telekomünikasyon sektörlerinde ihtiyaç duyulan alüminyum ve metal ürünlerin döküm, kırma, işleme, yıkama, ısıl işlem gibi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Şirketin yaklaşık %53'ü halka açık olup, Borsa İstanbul ana pazar da TUCLK kodu ile işlem görmektedir. Tuğçelik firmasının 2019 yılı faaliyet raporunun incelemesinde 14 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmiş ve 14 puan almıştır. 36 puan karşılığında firmanın entegre rapor içerik öğelerine uygunluk oranı %10 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 50 : Tuğçelik 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Tuğcelik)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	21%	6
Kurumsal Yönetim	12%	3
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	67%	2
Strateji ve Kaynak Aktarımı	0%	0
Performans	7%	2
Genel Görünüş	0%	0
Hazırlık ve Sunum Temeli	8%	1
Toplam	**10%**	**14**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 51: Tuğçelik 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - TUĞÇELİK ALİMİNYUM			TUCLK	Tam	Açıklama Yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				SARKY	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	0	1					6	28	21%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	0	15							
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	1	3	102-5						
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	2	4	102-22	102-23			3	26	12%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	1	5	102-19						
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	0	4							
		Paydaşlar	0	12							
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				2	3	67%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	1	1	102-11						
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1					0	3	0%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	201-1				2	27	7%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	0	18							
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					0	13	0%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	0	3							
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					1	13	8%
		Raporlama Sınırı	1	6	102-50						
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	0	4							
		Toplam Puan	**14**	**145**					**14**	**145**	**10%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tuğçelik firmasının faaliyet raporuna baktığımızda oldukça kısa sadece 11 sayfa olduğu ve bunun neticesinde de oldukça kısıtlı açıklamalara yer verildiği gözlenmiştir. Bunun sonucu olarak firmanın faaliyet raporunda sadece 14 adet GRI göstergesine ilişkin açıklamada bulunmuştur. 6 Adet ile en çok kurumsal görünüm ve dış çevre öğesi ile 3 adet de kurumsal yönetim öğesine ilişkin açıklamada bulunmuştur. En yüksek 3 göstergeden 2 adedine yanıt vermiş olduğu risk ve fırsatlar içerik öğesine %67 oranında uygunluk sağlamış, bunu %21 ile kurumsal görünüm ve dış çevre içerik öğesi takip etmiştir.

2.4.2.16 Yükselen çelik a.ş. faaliyet raporu analizi

Çelik sektöründe otomotiv, kalıp, savunma ve imalat sanayilerinde kullanılan takım, alaşımlı karbon ve yapı çelik tedarikçisi olan şirket 1976 yılında İstanbul da kurulmuştur. 2019 yılında halka açılan şirket Borsa İstanbul ana pazar da YKSLN kodu ile işlem görmektedir.

Yükselen çelik firmasının 2019 yılı faaliyet raporu incelendiğinde 23 sayfalık bu raporda 18 adet GRI göstergesine ilişkin açıklama yapıldığı tespit edilmiş ve 18 puan almıştır.

Tablo 52 : Yükselen 2019 yılı faaliyet raporu entegre raporlama içerik öğeleri uygunluk oranı tablosu

E.R. İçerik Öğesi Uygunluk Karşılama Oranı - (Yükselen)	%	Puan
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	29%	8
Kurumsal Yönetim	15%	4
İş Modeli	0%	0
Risk ve Fırsatlar	33%	1
Strateji ve Kaynak Aktarımı	0%	0
Performans	7%	2
Genel Görünüş	0%	0
Hazırlık ve Sunum Temeli	23%	3
Toplam	**12%**	**18**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 53: Yükselen 2019 yılı faaliyet raporuna ilişkin GRI standartları göstergeleri ve entegre raporlama içerik öğeleri eşleştirme tablosu

ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ VE GRI STANDART GÖSTERGELERİ EŞLEŞTİRME TABLOSU - YÜKSELEN ÇELİK			YKSLN	Tam	Açıklama Yapılan				Toplam Puanlar		
İçerik öğesi	İçerik öğesine ilişkin soru	İçerik öğeleri alt başlıkları	E.R Puan	E.R Puan	GRI Göstergeleri				YKSLN	Tam	%
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*	Misyon ve Vizyon	1	1	102-14				8	28	29%
		Kültürü, Etik İlkeleri ve Değerleri	0	15							
		Temel Faaliyetleri	4	4	102-1	102-2	102-3	102-4			
		Nicel Bilgiler	2	3	102-5	102-7					
		Rekabet Yapısı, Makro ve dış çevre	1	5	102-6						
Kurumsal Yönetim	*Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini nasıl destekliyor?*	Yönetim Kurulu Oluşum Yapısı	2	4	102-22	102-23			4	26	15%
		Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum	2	5	102-19	102-27					
		Yönetim Kurulu ve Yönetici Ücretleri	0	4							
		Paydaşlar	0	12							
		İlgili Taraflarla Yapılan İşlemler	0	1							
İş Modeli	*Kuruluşun iş modeli nedir?*	İş modelinin temel ögeler	0	0					0	32	0%
		Girdiler	0	13							
		İş Faaliyetleri	0	7							
		Çıktılar	0	12							
		Sonuçlar	0	0							
Riskler ve Fırsatlar	*Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen belirli riskler ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunlarla nasıl başa çıkmaktadır?*	Temel Risk ve Fırsatlar	1	1	102-15				1	3	33%
		Risk ve Fırsatların Değerlendirilmesi	0	1							
		Risk Yönetimi Politikası	0	1							
Strateji ve Kaynak Aktarımı	*Organizasyonun hedefi nedir ve oraya nasıl varmayı düşünüyor?*	Stratejik Amaçlar	0	1					0	3	0%
		Stratejik Amaçlara Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler	0	2							
		Kaynak Temini	0	0							
		Durum Tespitinin Ölçüleri	0	0							
Performans	*Kuruluş, dönem için stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve sermayeler üzerindeki etkileri açısından sonuçları nelerdir?*	Performans Değerleme	1	6	201-1				2	27	7%
		Finansal Sermaye	0	0							
		Üretilmiş Sermaye	0	0							
		Fikri Sermaye	0	0							
		İnsan Sermayesi	0	18							
		Sosyal ve İlişkisel Sermaye	1	3	102-8						
		Doğal Sermaye	0	0							
Genel Görünüş	*Kuruluşun stratejisini takip ederken karşılaşması muhtemel zorluklar ve belirsizlikler ve iş modeli ve gelecekteki performansı için olası çıkarımlar nelerdir?*	Dış Çevrede Karşılaşması Muhtemel Durumlar Hk. Beklentiler	0	6					0	13	0%
		Bunun Kuruluşa Etkisi	0	4							
		Kuruluşun Bu Duruma Karşı Konumu	0	3							
Hazırlık ve sunum temeli	*Kuruluş, entegre rapora dahil edeceği konuları nasıl belirler ve bu konular nasıl ölçülür veya değerlendirilir?*	Önemlilik Belirleme Süreci	0	3					3	13	23%
		Raporlama Sınırı	2	6	102-50	102-53					
		Kullanılan Çerçeve ve Yöntemler	1	4	102-56						
		Toplam Puan	**18**	**145**					**18**	**145**	**12%**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yükselen firmasının faaliyet raporunda açıklama yaptığı GRI göstergelerine ilişkin içerik öğelerinin dağılımına bakıldığında en yüksek 8 adet ile kurumsal genel görünüm ve dış çevre içerik öğesine ilişkin açıklama yapılmış, bunu 4 adet içerik öğesi ile kurumsal yönetim içerik öğesi takip etmiştir. Yükselen firması da toplam 18 adet içerik öğesine ilişkin açıklama ile %12 gibi düşük bir uygunluk oranı elde etmiştir.

2.5 ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI VE ÖNERİLER

Konusu Borsa İstanbul imalat ana metal sektöründe yer alan firmaların 2019 yılına ilişkin yayınlamış oldukları faaliyet raporlarının entegre rapor içerik öğeleri bakımından entegre rapora uygunluk incelemesi olan araştırmada toplam 16 şirketin faaliyet raporları incelenmiştir. İnceleme faaliyet raporlarında yer alan açıklama ve beyanların GRI standartlarında yer alan öncelikli konular ve buna ilişkin göstergeler kapsamında yapılmıştır. Faaliyet raporları ayrıca entegre raporlama kılavuz ilkeleri açısından da incelenmiştir.

Araştırmaya konu şirketlerin yer aldığı imalat ana metal sektöründe yer alan firmaların 2019 yılına ait yayınlamış oldukları faaliyet raporlarının inceleme sonuçlara bakıldığında en yüksek entegre rapor içerik öğelerine uygunluk 46 puan karşılığı %32 ile Çelik Halat şirketi tarafından sağlanmıştır. 2.sırada ise 42 puan karşılığı %29 ile Kardemir, 3.sırada ise 41 puan karşılığı %28 ile Demisaş şirketi yer almıştır. Bu araştırmada en düşük uygunluk 14 puan karşılığı %10 oranı ile Tuğçelik şirketi olmuştur. Sektörün toplam ve ortalama değerlerine bakıldığında 16 şirket faaliyet raporunun toplam ortalama puanı 32 puan karşılığı %22 oranında uygunluk içermektedir. En yüksek açıklama yapılan içerik öğeleri 8,3 puan ile kurumsal yönetim ve yine 8,3 puan ile kurumsal genel görünüm ve dış çevredir. Aşağıda toplu olarak sektöre ilişkin sonuçların olduğu tablo yer almaktadır.

Tablo 54: İmalat ana metal sektörü 2019 yılı faaliyet raporları entegre rapor uygunluk araştırması puan tablosu (F.R - Faaliyet Raporu)

Entegre rapor uygunluk puan tablosu

	Rapor Yılı	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019
	Şirketler	BRSAN	BURCE	BURVA	CELHA	CEMAS	CEMTS	CUSAN	DMSAS	DOKTA	ERBOS	IZMDC	KRDMA	OZBAL	SARKY	TUCLK	YKSLN	SEKTÖR	SEKTÖR
-	Sektör	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat	İmalat
-	Alt Sektör	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal	Ana metal
-	Rapor çeşidi	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	F.R.	Ortalama	TOPLAM
-	Rapor sayfa sayısı	27	21	19	53	23	58	86	54	66	20	47	33	45	148	11	23	46	MAX PUAN
#	E.R. Klavuz İlkeleri Puanı	3	2	2	4	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	1	0	2,3	14
1	Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0,2	2
2	Bilgilerarası bağlantı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	2
3	Paydaşlarla ilişkiler	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0,2	2
4	Önemlilik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	2
5	Kısa ve öz olma	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0,9	2
6	Güvenilirlik ve eksiksizlik	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0,9	2
7	Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	2
#	E.R. İçerik Öğeleri Puanı	32	25	25	46	28	39	36	41	30	26	32	42	35	36	14	18	31,6	145
1	Kurumsal görünüm ve dış çevre	10	6	6	9	9	9	9	9	9	8	8	8	9	10	6	8	8,3	28
2	Kurumsal Yönetim	8	8	8	11	7	10	9	8	9	8	8	12	9	10	3	4	8,3	26
3	İş Modeli	1	0	0	9	0	7	0	6	0	0	3	3	4	1	0	0	2,1	32
4	Risk ve Fırsatlar	1	2	2	3	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,9	3
5	Strateji ve Kaynak aktarımı	1	2	2	2	1	2	2	1	1	0	0	2	1	2	0	0	1,2	3
6	Performans	4	3	3	6	3	3	6	9	3	2	4	8	5	4	2	2	4,2	27
7	Genel Görünüş	2	2	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2	3	0	0	2,1	13
8	Hazırlık ve Sunum temeli	5	2	2	4	5	4	5	4	4	3	4	4	3	4	1	3	3,6	13
#	Toplam Entegre Rapor Puanı	35	27	27	50	30	41	38	43	33	29	35	45	37	38	15	18	34	159
%	İçerik Öğeleri Uygunluk Oranı	22%	17%	17%	32%	19%	27%	25%	28%	21%	18%	22%	29%	24%	25%	10%	12%	22%	

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Sonuçlara göre firmaların kendi aralarındaki sıralamasına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 55: Sonuçlara göre şirket sıralaması ve içerik öğeleri puan dağılımı

		Şirket puanı ve %		Entegre rapor içerik öğeleri puan dağılımı							
Sıralama	Şirketler	Oran	Toplam Puan	KGDC	KY	İM	RF	SKA	PRF	GG	RP
1	Çelik Halat	32%	46	9	11	9	3	2	6	2	4
2	Kardemir	29%	42	8	12	3	2	2	8	3	4
3	Demisaş	28%	41	9	8	6	2	1	9	2	4
4	Cemtaş	27%	39	9	10	7	1	2	3	3	4
5	Çuhadaroğlu	25%	36	9	9	0	3	2	6	2	5
6	Sarkuysan	25%	36	10	10	1	2	2	4	3	4
7	Özbal	24%	35	9	9	4	2	1	5	2	3
8	Borusan	22%	32	10	8	1	1	1	4	2	5
9	İzmir Demir Çelik	22%	32	8	8	3	2	0	4	3	4
10	Döktaş	21%	30	9	9	0	2	1	3	2	4
11	Cemaş	19%	28	9	7	0	1	1	3	2	5
12	Erbosan	18%	26	8	8	0	2	0	2	3	3
13	Burçelik	17%	25	6	8	0	2	2	3	2	2
14	Burçelik Vana	17%	25	6	8	0	2	2	3	2	2
15	Yükselen Çelik	12%	18	8	4	0	1	0	2	0	3
16	Tuğçelik	10%	14	6	3	0	2	0	2	0	1
	Toplam		**505**	**133**	**132**	**34**	**30**	**19**	**67**	**33**	**57**
	Ortalama	**22%**	**32**	**26%**	**26%**	**7%**	**6%**	**4%**	**13%**	**7%**	**11%**

KGDC : Kurumsal görünüm ve dış çevre **KY :** Kurumsal Yönetim **İM :** İş Modeli **RF :** Risk ve fırsatlar **SKA :** Stratejik kaynak aktarımı
PRF : Performans **GG :** Genel Görünüş **RP :** Hazırlık ve sunum temeli

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Sıralanmış sonuçlarının yer aldığı tablodan görüleceği üzere birinci sırada yer alan Çelik Halat firmasının faaliyet raporunda yapmış olduğu açıklamalara göre toplam GRI göstergelerinin ancak %32 si oranında uygunluk sağlamış olduğu bununda içerik öğelerine dağılımına bakıldığında en çok kurumsal yönetim içerik öğesi ve ardında da kurumsal görünüm ve dış çevre içerik öğesine ilişkin açıklamalarda bulunulduğu gözlenmektedir. Toplu listede de göründüğü üzere sektörün ortalama gösterge puanı 32 ve GRI göstergelerine uygunluk oranı %22 olmaktadır. Toplam açıklama yapılan göstergelerin içerik öğelerine göre dağılımına bakıldığında en çok %26 ile Kurumsal yönetim ile kurumsal görünüm ve dış çevre içerik öğelerine ilişkin GRI göstergelerine ilişkin açıklamada bulunulduğu tespit edilmektedir. En düşük açıklama oranı %4 ile strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesine ilişkin GRI göstergeleri olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre en çok açıklama yapılan, tekrar gösteren GRI standartlarına ilişkin göstergeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 56: En çok tekrar eden göstergeler ve tekrar sayıları

Entegre Rapor İçerik Öğesi	**En çok açıklama yapılan göstergelerin dağılımı**				
	Tekrar Sayısı	**Göstergeler**			
Kurumsal genel görünüm	16	102-1	102-2	102-5	102-6
Kurumsal yönetim	16	102-22			
Hazırlık ve sunum temeli	16	102-50			
Kurumsal yönetim	15	102-23	102-27		
Hazırlık ve sunum temeli	15	102-53			
Kurumsal genel görünüm	14	102-3			
Kurumsal genel görünüm	13	102-4			
Performans	13	102-8	201-1		
Kurumsal yönetim	13	102-19	102-36		
Genel görünüş	13	102-33			
Hazırlık ve sunum temeli	13	102-56			
Risk ve fırsatlar	12	102-15			
Kurumsal genel görünüm	12	102-16			
Kurumsal yönetim	12	102-18	102-41		
Genel görünüş	12	102-34			
Kurumsal genel görünüm	11	102-7			
Hazırlık ve sunum temeli	11	102-11			
Kurumsal yönetim	11	102-35			
Kurumsal yönetim	10	102-24			
Performans	10	203-1			
Hiç açıklama yapılmayan göstergeler	0	102-10, 102-20, 102-40, 102-46, 102-47, 102-48, 102-49, 102-51, 102-54, 102-55, 201-2, 202-1, 202-2, 301-2, 303-3, 303-5, 401-1, 401-2, 401-3, 402-1, 403-4, 403-6, 403-8, 403-9, 403-10 404-3, 407-1, 102-21, 102-32, 102-37, 102-38, 103-1, 103-2, 103-3, 201-3, 205-1, 205-2, 206-1, 207-1, 207-2, 207-3, 207-4, 301-1, 301-3, 302-2, 302-3, 302-5, 303-4, 304-1, 304-2, 304-3, 304-4, 305-2, 305-3, 305-4, 306-4, 308-1, 308-2, 405-2, 408-1, 409-1, 410-1, 411-1, 412-1, 412-2, 412-3, 413-1, 413-2,414-1, 414-2, 415-1, 416-1, 416-2, 417-1, 417-2, 417-3, 418-1, 419-1			

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

En çok açıklama yapılan göstergelere bakıldığında çoğunlukla kurumsal yönetim ile kurumsal görünüm ve dış çevre içerik öğeleri ve hazırlık ve sunum temeli içerik öğelerinde ağırlıklı olarak bilgi içeren faaliyet raporları hazırlandığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca GRI göstergelerinden 78 tanesinde hiç açıklamada bulunulmadığı tespit edilmiştir. Bu da toplam 145 adet gösterge ile karşılaştırıldığında %54 gibi yüksek bir oranda açıklama yapılmadığı anlamına gelmektedir. Aşağıda yer alan tablodan hangi entegre rapor içerik öğesi için toplam açıklama yapılan gösterge sayıları ve bunun ortalaması yer almaktadır.

Tablo 57: Entegre raporlama içerik öğeleri toplam açıklama yapılan GRI gösterge sayısı ve ortalamaları

Entegre Rapor İçerik Öğeleri	GRI Göstergesi Toplamı	GRI Gösterge Ortalaması
Kurumsal genel görünüm	133	8,3
Kurumsal Yönetim	132	8,3
Performans	67	4,2
Hazırlık ve sunum temeli	57	3,6
İş Modeli	34	2,1
Genel Görünüş	33	2,1
Riskler ve Fırsatlar	30	1,9
Strateji ve Kaynak Aktarımı	19	1,2
Toplam (16 Şirket Raporu)	**505**	**31,6**

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Entegre içerik öğelerine ilişkin GRI standart göstergelerinin toplu dağılımına bakıldığında rapor içeriklerinin yüksek yoğunlukla ortalama 8,3 adet gösterge sayısı ile kurumsal görünüm ve kurumsal yönetime ilişkin içerik öğelerine hitap eden göstergelerde açıklamalar yapıldığı görülmektedir. Dolayısı ile imalat ana metal sektöründe yer alan firmaların sonuçlar açısından bakıldığında entegre raporlama anlamında diğer içerik öğelerine ilişkin tatmin edici ve bilgilendirici açıklamalarda bulunulmadığı gözlemlenmektedir.

Aşağıda yer alan GRI standartlarına ilişkin ana göstergelerin yer aldığı tabloda araştırma sonucunda açıklama yapılan gösterge sayıları ana standart tablo ile bir arada değerlendirilerek GRI gösterge sayısının toplam açıklama yapılan gösterge sayısı ile toplam kaç kez çevrildiği hesaplanmıştır. Araştırmada yer alan 16 şirketin açıklamalarından çıkarılan gösterge sayısının toplam gösterge sayısının 3,4 katına tekabül ettiği hesaplanmış bu da oldukça düşük bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Açıklama yapılan göstergelerin en çok yoğunlaştığı standartların 7,21 kat ile GRI 102: Genel Açıklamalara ilişkin göstergelerin olduğu gözlemlenmiştir. Ekonomik Standartlar, Çevre Standartları ve Sosyal standartlara ilişkin açıklama yapılan gösterge sayılarının ise 1 kat ve altında olduğu tespit edilmiştir. Mevcut durum BİST İmalat ana metal sektöründe yer alan firmaların yayınladıkları faaliyet raporlarında yatırımcı ve paydaşlar nazarında ekonomik ve özellikle çevresel ve sosyal standartlara ilişkin oldukça az açıklamada bulundukları söylenebilir. Özellikle imalat sektöründe faaliyet

gösteren bu firmaların çevre ve sosyal standartlara ilişkin duyarlılıklarının daha fazla olması beklenirken, bunu yayınladıkları raporlarda göz ardı ettiklerini belirtebiliriz.

Tablo 58: GRI standart göstergelerinin çevrim sayısı

GRI STANDARTLARI	Gösterge sayısı Standart	Gösterge sayısı Sonuçlar	Gösterge Çevrim Sayısı
Evrensel Standartlar	**59**	**404**	**6,85**
GRI 101 : Kuruluş (Temel Esaslar) 2016	0	0	0,00
GRI 102 : Genel Açıklamalar 2016	56	404	7,21
GRI 103 : Yönetim Yaklaşımı 2016	3	0	0,00
Ekonomik Standartlar	**17**	**32**	**1,88**
GRI 201 : Ekonomik Performans 2016	4	18	4,50
GRI 202 : Pazar Varlığı 2016	2	0	0,00
GRI 203 : Dolaylı Ekonomik etkiler 2016	2	12	6,00
GRI 204 : Tedarik uygulamaları 2016	1	1	1,00
GRI 205 : Yolsuzlukla mücadele 2016	3	1	0,33
GRI 206 : Rekabete aykırı davranış 2016	1	0	0,00
GRI 207 : Vergi 2019	4	0	0,00
Çevre Standartları	**32**	**38**	**1,19**
GRI 301 : Malzemeler 2016	3	0	0,00
GRI 302 : Enerji 2016	5	5	1,00
GRI 303 : Su ve atık su 2018	5	5	1,00
GRI 304 : Biyoçeşitlilik 2016	4	0	0,00
GRI 305 : Emisyonlar 2016	7	9	1,29
GRI 306 : Atık 2020	5	14	2,80
GRI 307 : Çevresel Uyum 2016	1	5	5,00
GRI 308 : Tedarikçinin çevresel değerlendirmesi 2016	2	0	0,00
Sosyal Standartlar	**40**	**31**	**0,78**
GRI 401 : İstihdam 2016	3	0	0,00
GRI 402 : İşgücü / Yönetim ilişkileri 2016	1	0	0,00
GRI 403 : İş sağlığı ve güvenliği 2018	10	14	1,40
GRI 404 : Eğitim ve öğretim 2016	3	7	2,33
GRI 405 : Çeşitlilik ve fırsat eşitliği 2016	2	3	1,50
GRI 406 : Ayrımcılık yapmama 2016	1	7	7,00
GRI 407 : Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık 2016	1	0	0,00
GRI 408 : Çocuk işçiliği 2016	1	0	0,00
GRI 409 : Zorla veya zorunlu çalıştırma 2016	1	0	0,00
GRI 410 : Güvenlik uygulamaları 2016	1	0	0,00
GRI 411 : Yerli halkların hakları 2016	1	0	0,00
GRI 412 : İnsan hakları değerlendirmesi 2016	3	0	0,00
GRI 413 : Yerel Topluluklar 2016	2	0	0,00
GRI 414 : Tedarikçi sosyal değerlendirmesi 2016	2	0	0,00
GRI 415 : Kamu politikası 2016	1	0	0,00
GRI 416 : Müşteri sağlığı ve güvenliği 2016	2	0	0,00
GRI 417 : Pazarlama ve etiketleme 2016	3	0	0,00
GRI 418 : Müşteri gizliliği 2016	1	0	0,00
GRI 419 : Sosyoekonomik uygunluk 2016	1	0	0,00
Toplam	**148**	**505**	**3,41**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında içerik öğelerine uygunluk için toplam 145 adet GRI standartlarına ilişkin göstergeler entegre rapor içerik öğeleri ile eşleştirilerek oluşturulan matris tablo ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında cevap aranan sorularımız kapsamında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir.

a) GRI standartları entegre raporlamaya uygunluğu sağlıyor mu?

Toplam 145 adet GRI göstergesi, göstergelerin mahiyetine göre 8 adet entegre raporlama içerik öğesine dağıtılmış ancak, her içerik öğesine farklı sayı ve oranda gösterge denk geldiğinden bazı içerik öğelerinde sayıca çok gösterge bazılarına ise daha düşük sayıda gösterge düşmektedir. Aşağıda yer alan tabloda toplam 145 GRI göstergesinin entegre rapor içerik öğelerine ilişkin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 59 : GRI göstergelerinin içerik öğelerine dağılımı

Entegre rapor içerik öğeleri	GRI gösterge sayısı	Dağılım %
İş modeli	32	22%
Kurumsal görünüm ve dış çevre	28	19%
Performans	27	19%
Kurumsal yönetim	26	18%
Genel görünüş	13	9%
Hazırlık ve sunum temeli	13	9%
Riskler ve fırsatlar	3	2%
Strateji ve kaynak aktarımı	3	2%
Toplam	**145**	**100%**

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tabloda yer alan dağılımdan görüleceği üzere en çok iş modeli içerik öğesinde 32 adet gösterge yer alırken, strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesi ile risk ve fırsatlar içerik öğelerinde 3 adet gösterge yer almaktadır. GRI göstergeleri içerik öğelerine ilişkin dengeli bir dağılım sergilememektedir. Bu düzensiz dağılım GRI standartlarında hazırlanan faaliyet raporlarının entegre rapor özelliklerini veya içeriğini tam olarak sağlama anlamında eksik kaldığını göstermektedir.

Özellikle entegre rapor geleceğe yönelik değer yaratma kavramını içerisinde barındıran bir rapor çeşidi olması sebebiyle strateji ve kaynak aktarımı içerik öğesinde, risk ve fırsatların nasıl değerlendirildiği konularında daha fazla gösterge bulunması faydalı olacaktır. Ancak yine de faaliyet raporlarında GRI indeksi kullanılması ve buna göre hazırlanan faaliyet raporlarının entegre rapor içerik öğelerine uygunluk anlamında daha yüksek oranda bir uygunluk sağlayacaktır.

b) Yayınlanan faaliyet raporları içerik olarak entegre raporlamaya uygun bir altyapı içermekte mi, GRI Standartları kullanılmış mı?

Borsa İstanbul imalat ana metal sektörde yer alan 16 şirketin faaliyet raporlarının inceleme sonuçlarına göre yayınlanan faaliyet raporları mahiyeti itibariyle genel olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu tebliğ çerçevesinde genel kurula sunulmak üzere hazırlanan faaliyet raporları olmakla beraber ayrıca buna ilaveten halka açık şirketler olması sebebiyle SPK kurumsal yönetim ilkeleri uyum tebliğ çerçevesinde kurumsal yönetim ilkeleri uyum beyanını da içeren raporlardır. Bu şekilde hazırlanan faaliyet raporları GRI indeksi barındırmadığından, bilgiler arası bağlantı kurmayı zorlaştırmakta, sürdürülebilirlik öğelerine ilişkin ekonomik, sosyal, çevresel ve yönetişim anlamında içeriği incelemek ve analiz etmek konusunda yetersiz kaldığından entegre raporlamaya uygun bir alt yapı içermemektedir. Ancak rapor içeriği incelenerek yapılan açıklamalardan GRI göstergelerine uygun olanlar tespit edilebilmektedir.

c) Faaliyet raporu GRI standart göstergeleri kapsamında entegre raporlama içerik öğelerini barındırıyor mu? ve kılavuz ilkelerine uygunluk gösteriyor mu?

Araştırmaya konu edilen faaliyet raporları GRI standartlarında hazırlanan raporlar olmamakla birlikte, rapor içeriğinde GRI göstergelerine ilişkin açıklamalar tespit edilmiştir. Buna göre tespit edilen göstergeler oluşturulan entegre rapor matris tablosuna yerleştirildiğinde elde edilen sonuçlara göre firmaların yayınlamış oldukları faaliyet raporlarında az sayıda GRI göstergeleri tespit edilmiştir. Ancak burada incelenen firmaların faaliyet raporu hazırlamış oldukları, içerik olarak belirli finansal bilgilere yer verdiklerini ve ekonomik, sosyal, yönetişim anlamında finansal olmayan bilgileri açıklamak ve GRI gibi belirli bir standarda bağlı olmak zorunda olmadıkları göz önüne alındığında şirketlerin düşük oranda da olsa entegre rapor içerik öğelerine ve kılavuz ilkelerine uyum sağlayabildikleri gözlenmiştir.

Değerlendirme ve Öneriler

Bu çalışma ile ülkemizde son yıllarda uygulama alanı bulan entegre rapor kavramı üzerinde bir analiz yöntemi geliştirmeye çalışılmıştır. Ayrıca entegre raporlamaya ilişkin içerik öğelerine uygunluğun ne şekilde ölçülebileceği, entegre raporlamanın hem kurumsal yönetim hem de sürdürülebilirlik kavramlarını irdeleyen yapısı ve öncelikli konularından olan finansal olmayan bilgilerin, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik öğelerinin raporlamaya nasıl katkı sağlayabileceği araştırılmak istenmiştir.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde öncelikle Borsa İstanbul imalat ana metal sektöründe yer alan firmaların faaliyet raporlarının kısıtlı bir yapıda olduğu içerik olarak yasal mevzuat ve zorunluluklar itibariyle açıklanması lüzumlu görülen bilgiler dışında fazla açıklamada bulunulmadığı tespit edilmiştir. Bu anlamda faaliyet raporlarının entegre raporlamaya hazırlık veya uyum sağlamak anlamında üzerinde çalışılması gerektiği gözlenmektedir.

Araştırma konusu şirketlerin faaliyet raporları gerek yatırımcı ve paydaşlar gerekse toplumsal sosyal sorumluluk bağlamında günümüzün yatırımcı ve paydaş profillerini entegre raporlama ve sürdürülebilirlik öğeleri kapsamında sınırlı da olsa bilgilendirmektedir. Özellikle imalat yapan şirketlerin üretim şekilleri, yeraltı ve yerüstü kaynak kullanımları, su kullanımları, biyoçeşitlilik, emisyonlar, çevresel atıklar, geri dönüşüm konuları, yürütmekte oldukları faaliyetlerinin bir iş modeli kavramı üzerinden açıklanması, kullanılan finansal ve insan sermayesi ile diğer sermaye öğelerinin ayrıntılı bir değerlendirmesinin raporlarında yer verilmesi rapor kullanıcılarının şirkete bakış açılarını olumlu yönde etkileyecektir.

Günümüzde birçok üretim işletmesinin gerek üretim aşamasında gerek tedarik ve sevkiyat aşamalarında yaşadıkları sorunlar ve ihmaller neticesinde birçok çevre felaketi içinde yaşadığımız ekosistemi oldukça tahrip etmektedir. Üretim işletmelerin faaliyet raporlarında sürdürülebilir bir çevre, sosyal ve ekonomik yapı için aldıkları önlemleri, yapılan araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin sonuçları, bu anlamda sağlanan katkılara faaliyet raporlarında yer verilebilir.

Üretim sektöründe istihdam şartları, çalışan mutluluğu, eğitim ve gelişim imkanlarının sağlanması, insan sermayesine yapılan yatırım ve çeşitleri, insan hakları uygulamaları, çalışma şartlarının iyileştirilmesi gibi konularda faaliyet raporlarında açıklayıcı bilgiler bulunabilir.

Tedarikçilerle yapılan satın alma anlaşmalarının şeffaflığı, ölçek ekonomisinden faydalanarak, rekabet şartlarının ihlal edilip edilmediği, müşteri memnuniyeti çalışmaları, yararlanılan hibe ve destekler hakkında bilgilere faaliyet raporlarında yer verilmesi raporun içerik kalitesine olumlu katkı sağlayacaktır.

İstihdam uygulamaları, çocuk işçiliğinin önlenmesi, çalışan yönetim ilişkileri, çalışan eğitimi, ayrımcılık faaliyetleri, müşteri yönetim ve geri bildirimleri, tedarikçi uygulamaları hakkında faaliyet raporlarında yatırımcılara bilgi verilmesi faydalı olacaktır.

GRI standartları özellikle küresel ölçekli firmalar açısından finansal olmayan bilgilerin açıklanması için sıkça kullanılan uluslararası standartlardır. Ancak standart göstergelerin içerik ve dağılımında revizyona gidilerek ve yeni göstergeler eklenerek entegre raporlamaya daha uygun standartların yayınlanması, entegre raporun kalitesini arttıracağı gibi güvenilir olma, denetlenebilme gibi artı değerde özellikleri de kazandıracaktır. Ayrıca entegre raporun şirketin yıllık faaliyet sonuçlarının sermaye öğeleri üzerinde yarattığı değer kavramının ölçülebilmesinde ve açıklanabilmesine ilişkin de standartları yayınlaması finansal bilgilerin sonuçlarının değerlendirilmesinde önemli katkısı olacaktır.

Şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan bilgi kalitesinin arttırılması gerek yurt içi gerekse yurt dışı yatırımcı çekmek için oldukça önemlidir. Bu sebeple şirketlerin yayınladıkları faaliyet raporlarını uluslararası standartlara taşımaları, raporlama kalitesini arttıracak önemli bir etkendir. Bu amaçla entegre raporlama gerek yönetim anlayışı ve kalitesini gerekse bunların sonuçlarının raporlanması anlamında şirketlerin ulaşmaya çalışacakları bir hedef olarak benimsemeleri hem yönetişim hem de sürdürülebilirlik anlamında ülkemize ve şirketlerimizin yönetim anlayışlarına olumlu katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

Çelik, Y. (2018). *Sürdürülebilirlik Muhasebesi, Sürdürüelbilirlik Raporlama İlkeleri, Bist Sürdürülebilirlik Endeksinde işlem gören bankaların sürdürülebilirlik raporlarının karşılaştırılması.* Ankara : Başkent Üniversitesi S.B.E İşletme A.B.D.

Özmehmet, D. E. (tarih yok). *Dünyada ve Türkiyede Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları.* İstanbul: Yaşar Üniversitesi.

Özyeğin Üniversitesi SP. (2019). *Sektörel Sürdürüleblirlik araştırması, metedoloji ve metal dayalı sanayi örneği.* İstanbul: Özyeğin Üniversitesi.

Adams, S. &. (2011). Integrated reporting: An opportunity for Australia's not-for-profit sector. *Australian Accounting Review, 21(3) 116 Advances in Economics, Business and Management*, Page 6. (2011) 292-301.

Akarçay, Ç. (2014). Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 1-11.

Akarçay, Ç. (2014). Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt : 11 Sayı : 42, sayfa 1-11.

Alp A. & Kılıç S. (2014). *Kurumsal Yönetim Nasıl yönetilmeli* . İstanbul: Doğan Kitap.

Altay, D. (2019). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, İşletme A.B.D. .

Aras ve Sarıoğlu, 2. (2015). *Kurumsal raporlamada yeni dönem: Entegre raporlama.* İstanbul: TUSİAD Yayın No: T/2015, 10-657 ISBN 978-605165-012-8.

Aras, G., & Sarıoğlu, G. U. (2015). *Kurumsal raporlamada yeni dönem: Entegre raporlama.* İstanbul: TUSİAD.

Argüden Yönetişim Akademisi. (2017). *Entegre Düşünce.* İstanbul: ARGÜDEN YÖNETİŞİM AKADEMİSİ.

Başpınar, A. (2019). Türkiyede ve Dünyada muhasebe standartlarının oluşuna genel bir bakış . *Maliye Dergisi*, 42-57.

BDDK. (2020, 12 06). www.bddk.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5411&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5 adresinden alındı

Berberoğlu, V. (2019). *Entegre raporlama uygulamalarının çoklu sermaye öğeleri ve klavuz ilkeler çerçevesinde analizi.* İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi S.B.E. İşletme A.B.D. Yüksek Lisans Tezi .

Borsa İstanbul. (2020, 12 18). *www.borsaistanbul.com*. www.borsaistanbul.com: https://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/kurumsal-yonetim-endeksi adresinden alındı

Borsa İstanbul. (2021, 01). *www.borsaistanbul.com/endeksler*. www.borsaistanbul.com: https://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/surdurulebilirlik-endeksi adresinden alındı

Borsa İstanbul. (Ekim 2014). *Şirketler için Sürdülebilirlik Rehberi.* İstanbul: Borsa İstanbul .

Brander, J. A. (2007). Viewpoint: Sustainability: Malthus revisited. *Canadian Journal of Economics.* , 40(1): 1-38.

Deloitte & TKYD. (2007). *Nedir bu kurumsal yönetim.*

Deloitte. (2014). *Faaliyet Raporu hazırlama rehberi.* Deloitte Türkiye.

Doğan, M. (2018). Kurumsal Yönetimin teorik temelleri. *Uluslararası yönetim akademisi dergisi*, 84-96.

Doğan, M. (2018). Kurumsal Yönetimin Teorik Temelleri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 84-96.

Doğan, M. D. (2018). Kurumsal yönetimin teorik temelleri. *Uluslararası yönetim akademisi dergisi*, s. Cilt:1 Sayı :1 Sayfa : 84-96.

Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond The Business Case For Corporate Sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 130-141.

Erta&Tuyid IR&IR platformu . (2021). *IR & IR Platformu Arama Toplantısı.* İstanbul.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. (2012, Ağustos 28). Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun asgari içeriğinin belirlenmesine ilişkin yönetmelik.

Güney. (2018). Geleneksel raporlamadan entegre raporlamaya geçiş. *Muhasebe bilim dünyası dergisi özel sayı 20*, ös614-ös627.

GRI. (2013). *G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Klavuzları.* Amsterdam: Gloabl Reporting Initiative.

IFAC. (2018). *Long term value creation through integrated reporting, Questions and Answers for Professional Accountancy Organizations (PAOS).* IFAC.

IIRC. (2011). *Towards ıntegrated reporting: Communication value in the 21st Century.* IIRC.

IIRC. (2013). *Capitals Background paper for integrated reporting.* IIRC.

IIRC. (2013). *International integrated reporting framework.* IIRC.

IIRC. (2021). *International integrated reporting framework.* IIRC.

Ülgen, H., & Mirze, K. (2004). *İşletmelerde stratejik yönetim.* İstanbul: Beta Basım.

IRC. (2018). *Preparing an ıntegrated repor starter's guide.* IRC South Africa.

Köse ve Çetinel. (2017). Kurumsal ve Entegre raporlama: bir araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:8*, 155-181.

KGK . (2020, 12 03). www.kgk.gov.tr: https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/STRATEJIK_PLAN_18_10_sonweb.pdf adresinden alındı

KGK. (2020, 12 3). www.kgk.gov.tr: https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/5151/Bu%CC%88yu%CC%88k-ve-Orta-Boy-I%CC%87s%CC%A7letmeler-I%CC%87c%CC%A7in-Finansal-Raporlama-Standard%C4%B1-(BOBI%CC%87-FRS) adresinden alındı

KGK. (2020, 12 03). www.kgk.com.tr: https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/STRATEJIK_PLAN_18_10_sonweb.pdf adresinden alındı

Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul: Beta Yayınevi.

Kocamaz, H. (2012). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiyede oluşum ve gelişim süreci. *Sütçü imam üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi*, 105-120.

Kutaylı, R. (2019). *Entegre Raporlamanın İşletme Performansına Etkisi.* İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE İşletme ABD, Muhasebe Yüksek Lisans Tezi.

Maliye Bakanlığı. (1992). *1 Sıra numaralı muhasebe uygulama genel tebliği, mali tablo ilkeleri.* 21447 (M) Resmi gazete.

MSCI. (2021, 01 11). *MSCI KLD 400 index* . MSCI inc.: https://www.msci.com/documents/10199/904492e6-527e-4d64-9904-c710bf1533c6 adresinden alındı

Nemli, E. (1998). Sürdürülebilir Kalkınma ve İşletmelerin Rolü. *Oneri C.2 , S.9*, 287-297.

Oksay, S., & Acar, O. (2005, Aralık). Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri. *Sigorta İnceleme ve Araştırma Yayınları 3*, s. 23-32.

Pwc. (Şubat 2017). *Varlıklar ve yükümlülüklerin ölçülmesi: profesyonel yatırımcıların görüşleri.*

Refinitive. (2020). *Enviremental, social and Governane (ESG) Scores from refinitive.* Refinitive.

SABS. (2017, 02). www.sasbs.org: https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2019/05/SASB-Conceptual-Framework.pdf adresinden alındı

SASB. (2013). www.sasb.org: https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2013/10/SASB-Conceptual-Framework-Final-Formatted-10-22-13.pdf adresinden alındı

SASB. (2017, 02). www.sasbs.org: https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2019/05/SASB-Conceptual-Framework.pdf adresinden alındı

SASB. (2017, 02). www.sasbs.org: https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2019/05/SASB-Conceptual-Framework.pdf adresinden alındı

SASB. (2020, 06 12). *Promoting clarity and compatibility in the sustainability landscape*. www.sasb.org: https://www.sasb.org/blog/gri-and-sasb-announce-collaboration-sustainability-reporting/ adresinden alındı

SASB. (2021, 04 08). *www.sasb.org*. https://www.sasb.org/blog/strengthening-an-integrated-report-using-sasb-standards/ adresinden alındı

Shiravastava, P., & Hart, S. (1995). Creating Sustainable Corporations. *Business Strategy and the Environment*, 154-165.

SPK. (2019). *Kurumsal Yönetim Raporlama Rehberi.* İstanbul: Sermaye Piyasası Kurulu.

SPK. (2020, 12 6). www.spk.gov.tr: https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/2007123/1#:~:text=BA%C4%9ELI%20KURULU%C5%9ELAR,%2C%20Merkezi%20Kay%C4%B1t%20Kurulu%C5%9Fu%2C%20T. adresinden alındı

Şimşek, R. (2019). Kurumsal Yönetim Çerçevesinde Entegre Raporlamanın irdelenmesi ve reel sektörde bir uygulama. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Türkiye: Marmara Üniversitesi.

TKYD . (2020, 12 18). *http://www.tkyd.org/tr*. http://www.tkyd.org/tr: http://www.tkyd.org/tr/tkyd-kurumsal-yonetim-komisyonlar-calisma-gruplari-sermaye-piyasasi-calisma-grubu-ve-bist-kurumsal-yonetim-endeksi-sermaye-piyasasi-calisma-grubu.html adresinden alındı

TKYD. (2020, 12 13). *http://tkyd.org.tr*. http://tkyd.org.tr: http://tkyd.org/tr/sss-sarbanes-oxley-nedir.html adresinden alındı

TKYD&Deloitte. (2007). *Kurumsal Yönetimin anonim ortaklıklarda yansımaları.* İstanbul: Deloitte.

TUYİD. (2020, Aralık). *Tuyid Makaleler*. Tuyid We Sitesi: http://www.tuyid.org/files/makaleler/Sayi118_KoseYazisi_SSK.pdf adresinden alındı

TUYİD. (2020, 07). *www.tuyid.org/files/yayınlar.* www.tuyid.org: https://www.tuyid.org/files/yayinlar/S%C3%9CRD%C3%9CR%C3%9CLEB%C4%B0L%C4%B0RL%C4%B0K%20101.pdf adresinden alındı

Yüksel, F. (2018). Entegre raporlama, değer yaratma ve entellektüel katma değer katsayısı BİST kurumsal yönetim endeksinde bir uygulama. *Muhasebe bilim dünyası dergisi ös473-ös492*, 2.

Yavuz. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt:7 Sayı 14*, 63-86.

Yağlı, İ. (2016, Ağustos). Türkiyede Kurumsal Yönetim uygulamalarının firma performansına etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaşi Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD.

Yağlı, İ. (2016). *Türkiye'deki kurumsal yönetim uygulamalarının firma performansına etkisi.* Nevşehir: Nevşehir hacı bektaş üniversitesi SBE İşletme ABD.